

วารสารตำรวจราชานุภาพ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 25 ตุลาคม - ธันวาคม 2550 ISSN 1513-6884

ทิศทาง สถานการณ์ แนวโน้มในอนาคต

วารสารดำรงราชานุภาพ
DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงมหาดไทย

ตราประจำพระองค์
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

**“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏ
ในวารสารดำรงราชานุภาพ
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
สถาบันดำรงราชานุภาพและ
บรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”**

วารสารดำรงราชานุภาพ DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

คณะผู้จัดทำวารสารดำรงราชานุภาพ

เจ้าของ สถาบันดำรงราชานุภาพ

คณะที่ปรึกษา

นายพงศ์ไพยม วาศภูติ

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ดร.สุรพล กาญจนะจิตร

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาชุมชนฯ

ดร.พีรพล ไตรทศาวิทย์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายบริหาร

ดร.นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสาธารณภัยและพัฒนาเมือง

นายพระนาย สุวรรณรัฐ

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน

บรรณาธิการบริหาร

นายชยาวุธ จันท

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสงวน อีระกุล

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางณิษฐา แสงทอง

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้

กองบรรณาธิการ

นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์

นางสาววรากล วัชฎากาญจน์

นางรัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์

นางจรัญญา ศรีไพร

นางกาญจนา แจ่มมินทร์

แบบปก

นางสาวอัญญา เตชะพันธุ์

สถานที่ติดต่อ

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัมรินทร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0-2221-5958 โทรสาร 0-2222-4157

<http://www.stabundamrong.go.th>

๑ บทบรรณาธิการ

ความเป็นไปในโลกและประเทศไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มากบ้างน้อยบ้าง เร็วบ้างช้าบ้างขึ้นอยู่กับเรื่องนั้นๆ ซึ่งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องสนใจ ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ

วารสารดำรงราชานุภาพ ฉบับที่ 25 ปีที่ 7 นี้ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และทิศทาง/สถานการณ์/แนวโน้มในอนาคต ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม ซึ่งผู้อ่านสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความมาลงในวารสารฯ ฉบับนี้ อนึ่ง บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ จะเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (www.stabundamrong.go.th) ด้วย

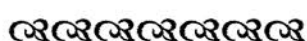
นอกจากนี้ กองบรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้อ่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามส่งคืนกองบรรณาธิการ ซึ่งจะได้้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการจัดทำวารสารให้ตรงกับความต้องการของท่านผู้อ่านมากยิ่งขึ้น

กองบรรณาธิการ

หน้า

❖ วาระนโยบายระดับโลก/ภูมิภาคกับ แนวโน้มการพัฒนาประเทศไทย	ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการ พัฒนาชุมชนและส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น	1
❖ วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลกกับ กระบวนการสิทธิชุมชนในประเทศไทย	สุชาติา วัฒนา	16
❖ การเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ภัยแล้ง ปี 2551	ภราดล รุ่งโรจน์ธีระ	30
❖ ความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง	วิชา จันทร์กลม	44
❖ แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2551	พยัต วุฒิรงค์	50
❖ แนวโน้มเทคโนโลยีสารสนเทศ	ชัยพิพัฒน์ เด่นจักรวาท	57
❖ ประเทศไทยเป็นสังคมคนสูงวัยไปแล้ว	ปราโมทย์ ประสาทกุล	63
❖ 9 ความท้าทายขององค์การยุคใหม่	เจษฎา นกน้อย	75
❖ แนวโน้มของการปรับกระบวนการทัศน์เพื่อ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของข้าราชการ	สุชาติ ฅ หนองคาย	83
❖ ทิศทางการพัฒนาบุคลากรที่เน้นคนเก่ง และคนดี (Talent Management)	อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์	90
❖ กระแสสุขภาพสู่การผลิตข้าวหอมมะลิ ปลอดภัยไร้พิษ จังหวัดศรีสะเกษ	วิโรจน์ ชลวิริยะกุล	96

วาระนโยบายระดับโลก/ภูมิภาคกับแนวโน้ม การพัฒนาประเทศไทย

ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชน
และส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น¹

1. บทนำ

ในการกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย ไม่ควรจำกัดอยู่ที่ภารกิจตามกฎหมาย แต่ต้องกำหนดขึ้นภายใต้การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก ทั้งที่เป็นโอกาสและภัยคุกคาม ซึ่งเรียกว่า การทำ SWOT และหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญ คือ วาระนโยบายระดับโลก ระดับภูมิภาค และกฎหมายระหว่างประเทศ ที่เกิดจากการผลักดันของสถาบันระหว่างประเทศและการเคลื่อนไหว

ของประชาสังคมโลก (global civil society) จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของกระทรวงมหาดไทย การศึกษาวาระนโยบายระดับโลกและการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมโลก ช่วยให้เห็นแนวโน้มนโยบายพัฒนาของประเทศ และสามารถกำหนดตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ (strategic positioning) ในการปฏิบัติราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในประเทศ

¹ สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

2 วารสารดำรงราชานุภาพ

บทความนี้ได้หยิบยกวาระนโยบายระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในระดับภูมิภาค (regional cooperation) นโยบายการพัฒนาประเทศไทย และการพัฒนาในท้องถิ่น ได้แก่ สิทธิมนุษยชน (Human Rights) การพัฒนาที่ยั่งยืน และเป้าหมายแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) และการบริหารจัดการที่ดี (good governance) **คำถามสำคัญสำหรับกระทรวงมหาดไทย คือ กระทรวงมหาดไทยควรมีบทบาทและยุทธศาสตร์อย่างไรในการบูรณาการวาระนโยบายระดับโลกกับวาระนโยบายระดับท้องถิ่น ที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศในภาพรวม และเป้าหมายการพัฒนาที่เกิดจากค่านิยมของประเทศต่างๆ ในโลก และความร่วมมือในภูมิภาค**

2. วาระนโยบายระดับโลก

แม้ว่าประชาคมโลกจะยอมรับอำนาจอธิปไตยของรัฐ และความเป็นพลเมืองของรัฐ-ชาติ แต่ยังมี **ค่านิยมที่เกี่ยวกับปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติ**

เช่น ปัญหาสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งปัญหาประชาธิปไตย วาระนโยบายระดับโลก (global agenda) จึงเกิดขึ้นจากค่านิยมระดับโลก (global value) เหล่านี้

ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประชาคมระหว่างประเทศ (international community) ทั้งในฐานะสมาชิกของระบบสหประชาชาติ (UN system) และภาคีสมาชิกภายใต้ความร่วมมือในระดับภูมิภาค จึงมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามในรูปของการนำมากำหนดเป็นหลักการ หรือกระบวนการ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศ

2.1 สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นวาระนโยบายที่สำคัญขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) นับตั้งแต่ก่อตั้งขึ้นในปี 1945

กล่าวคือ บรรดารัฐบาลของประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกาได้เคลื่อนไหวเพื่อผลักดันให้บรรจุข้อบัญญัติสิทธิมนุษยชนเข้าไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ทำให้มีการแต่งตั้ง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อจัดทำร่างกติกามาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิมนุษยชน ต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้มีมติเห็นชอบร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 **จึงกำหนดให้วันที่ 10 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันสิทธิมนุษยชน (Human Rights Day)**

หลักสิทธิมนุษยชน มีพัฒนาการที่ครอบคลุมสิทธิด้านต่าง ๆ มาเป็นลำดับ เช่น การประชุมสิทธิมนุษยชนโลกในปี 1968 ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ต่อมาในการประชุมหารีระดับโลก

(Global Consultation) ในปี 1990 ได้เพิ่มเติมสิทธิในการพัฒนาทั้งระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม และระดับประชาชาติ โดยเห็นว่า **การพัฒนาที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ย่อมจะไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม** ดังนั้น จึงไม่มีรูปแบบการพัฒนาใด ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกประเทศ หรือทุกวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย ในปี 1994 ได้เกิดความเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิกลุ่มและสิทธิชุมชน จนนำไปสู่การประกาศร่าง

ปฏิญญา 2 ฉบับ คือ ร่างปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชาวพื้นเมือง (UN Draft Declaration on the Rights of Indigenous Peoples 1994) และร่างปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยหลักการสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม (UN Draft Declaration of Principle on Human Rights and the Environment 1994)

สาระสำคัญ คือ การขยายขอบข่ายความหมายของสิทธิมนุษยชนสากล ให้ครอบคลุมสิทธิของกลุ่มและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งกลุ่มหรือชุมชนเคยครอบครองหรือเคยดำรงชีวิตอยู่มาตั้งแต่ดั้งเดิมหรือตามประเพณี

2.2 การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) และเป้าหมายแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs)

แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) เป็นวาระนโยบายระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาประเทศของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย นับตั้งแต่การประชุมของสหประชาชาติด้านสภาพแวดล้อมและการพัฒนา ในปี 1992 (The UN

Conference on Environment and Development 1992) ที่จัดขึ้น ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล และนำไปสู่ การประกาศปฏิญญาว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Declaration on Sustainable Development) และแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) การประกาศปฏิญญาสหประชาชาติ (United Nations Millennium Declarations) ในปี 2000 ที่จะบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาแห่ง สหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ภายในปี 2015 ประกอบด้วย เป้าหมายหลัก 8 ข้อ คือ 1) ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2) ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับ ประถมศึกษา 3) ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี 4) ลดอัตราการตายของเด็ก 5) พัฒนา สุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6) ต้อสู้ภัย โรคเอดส์ มาลาเรียและโรคสำคัญอื่นๆ 7) รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน และ 8) ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วน เพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

ต่อมาในปี 2002 สหประชาชาติ ได้ กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการ โจฮันเนสเบิร์ก (the Johannesburg Plan of Implementation) ขึ้นหลังจาก การประชุมระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (The World Summit on Sustainable Development 2002) ณ

กรุงโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศอัฟริกาใต้ เพื่อเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ กำหนด นโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำ นโยบายไปปฏิบัติ ภายในปี 2005

การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็น กระบวนทัศน์หลักในการพัฒนา และ เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) เป็นเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เป็นสากลสำหรับความร่วมมือในภูมิภาค และประเทศต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนและลด ช่องว่างในการพัฒนา

2.3 การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)

ในช่วงทศวรรษที่ 1990 มีความเคลื่อนไหวจากองค์กรระหว่าง ประเทศ ทั้งจากโครงการพัฒนาแห่ง สหประชาชาติ (UNDP) ธนาคารโลก (World Bank) องค์กรเพื่อความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) เพื่อเสนอแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (1999) เห็นว่าการบริหารจัดการที่ดีเป็น เรื่องของการปรับโครงสร้างอำนาจของรัฐ ด้วยกันเอง กับภาคเอกชนและภาค ประชาสังคม เพื่อให้ระบบการบริหาร

จัดการของรัฐในภาพรวมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยรัฐบาลต้องถือเป็นนโยบายสำคัญในการสนับสนุนภาคเอกชน และประชาสังคมเข้ามาเป็นหุ้นส่วนใหม่ ร่วมกับรัฐบาลในการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะ ขณะที่**ธนาคารโลก (1997)** เสนอแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดี เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย ให้เงินกู้กับประเทศกำลังพัฒนาโดยเห็นว่าการบริหารจัดการที่ดี คือ การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของรัฐ ด้วยการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ยุติธรรม มีกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นอิสระ เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปตามสัญญา มีฝ่ายบริหารที่โปร่งใส มีระบบบริการที่เคารพสิทธิของพลเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความรับผิดชอบ มีสื่อมวลชนที่เสรี และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่วน **องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (1995)** เห็นว่าประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม กระบวนการประชาธิปไตย และการบริหารจัดการที่ดี โดยมีมิติที่สำคัญของการบริหารจัดการที่ดี คือ การใช้หลักกฎหมาย (Rule of Law) หรือการมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ในการบริหารประเทศ การส่งเสริมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการกระจายอำนาจ มีการบริหารจัดการภาคสาธารณะที่

รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีความยุติธรรม โปร่งใส และเป็นประชาธิปไตย สามารถตรวจสอบได้ และมีการควบคุมการฉ้อราษฎร์บังหลวง **ส่วนธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (1995)** เห็นว่า องค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการที่ดี คือ การทำงานอย่างมีหลักการและเหตุผลที่สามารถตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วม สามารถคาดการณ์ได้ มีความโปร่งใส

3. วาระนโยบายระดับภูมิภาค

วาระนโยบายระดับโลกดังกล่าว เป็นกรอบนโยบายที่สำคัญในการแสวงหาความร่วมมือในภูมิภาคประเทศ (regional cooperation) กล่าวเฉพาะความร่วมมือที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการแก้ปัญหาความยากจน ที่กระทรวงมหาดไทยเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่

3.1 ความร่วมมือภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economics and Social Commission for Asia and the Pacific : ESCAP)

ความร่วมมือภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก หรือเอสแคป เป็น 1 ใน 5 คณะกรรมการภูมิภาค ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council :

ECOSOC) แห่งสหประชาชาติ มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาค และติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับโลก และระดับภูมิภาคที่รับรองโดยสหประชาชาติ หรือการประชุมที่สำคัญ

ภายใต้ ESCAP มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามประเด็นปัญหา 3 คณะ คือ คณะกรรมการว่าด้วยการลดความยากจน (Committee on Poverty Reduction) คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการปัญหาที่เกิดจากระบบการโลกาภิวัตน์ (Committee on Managing Globalization) และคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ (Committee on Emerging Social Issues)

ประเด็นนโยบายที่สำคัญในปัจจุบัน ภายใต้ความร่วมมือของ ESCAP คือ แนวคิดเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการปกป้องสิ่งแวดล้อม (Green Growth) การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

(Inclusive Development) สำหรับการประชุมของคณะกรรมการว่าด้วยการลดความยากจน ภายใต้ความร่วมมือของ ESCAP ในปี 2550 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-14 ธันวาคม 2550 ที่กรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับกองทุนการเงินขนาดเล็ก (Microfinance) ในฐานะเครื่องมือ นโยบายที่จะแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีบทบาทในการเข้าร่วมประชุมและจัดทำถ้อยแถลง นโยบายการแก้ปัญหาความยากจนของกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะในนโยบายสนับสนุนกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต ของกรมการพัฒนาชุมชน

3.2 ความร่วมมืออาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจน

ความร่วมมืออาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจนเป็นผลจากการประชุมสุดยอดของประเทศอาเซียน (Asian Summit) ครั้งที่ 5 ในปี 2538 ที่มีมติให้ประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมมือกันปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยหลักประกันด้านความยุติธรรมทางสังคม (social justice) รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพและการให้บริการทางสังคม ผลการดำเนินการที่สำคัญในปัจจุบัน คือ การจัดทำกรอบแผนงานอาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจน 2004 - 2010 ซึ่ง**ย้ำเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการไปสู่การเป็นประชาคมที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้**

ในส่วนของการดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือของ Asian มีความก้าวหน้าที่ต้องจับตามอง คือ เรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน เพื่อนำไปสู่การเป็น**ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** (ASEAN Economic Community: AEC) รวมทั้งวิสัยทัศน์ของเลขาธิการอาเซียนคนใหม่ คือ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ที่เห็นว่า อาเซียนจะก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ หรือ New Era นั้น ขึ้นอยู่กับคนในอาเซียน

ทั้งหมด จากทุกภาคส่วน ทุกภาษา และทุกประเทศที่จะต้องรู้สึกถึง**อัตลักษณ์ของความเป็นอาเซียน (Asian Identity)** อาเซียนจึงต้องสื่อสารถึงประชาชนให้มากกว่านี้

3.3 ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multi - Secetorial Technical and Economic Cooperation : BIMSTEC)

BIMSTEC เป็นกรอบความร่วมมือ 7 ประเทศในแถบอ่าวเบงกอล ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย พม่า เนปาล ศรีลังกา และไทย ที่เกิดจากความริเริ่มและผลักดันของประเทศไทย เพื่อให้เป็นกรอบความร่วมมือที่เชื่อมระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) BIMSTEC ได้ก่อตั้งขึ้นในปี 2540 ในชื่อ BIST - EC (Bangladesh - India - Sri Lanka - Thailand Economic Cooperation) ต่อมาในปี 2546 ประเทศเนปาลและภูฏานเข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น BIMSTEC ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมผู้นำ BIMSTEC ครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2547 ปัจจุบันมีกรอบความร่วมมือใน 13 สาขา ที่ผ่านมากระทรวงมหาดไทยได้รับเชิญให้เข้าร่วม

ประชุมเพื่อเตรียมการประชุมระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสของประเทศสมาชิก ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในปี 2551

4. วาระนโยบายระดับโลก ความร่วมมือในระดับภูมิภาคและกระบวนการพัฒนาของประเทศไทย

กล่าวได้ว่า ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน การพัฒนาที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการที่ดี เป็นประเด็นที่เกาะเกี่ยวสัมพันธ์ และถูกใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถาบันและนโยบายภายใต้ความร่วมมือในภูมิภาค และกระบวนการพัฒนาของประเทศไทย ที่มีเป้าหมายอยู่ที่ความก้าวหน้าของมนุษย์อย่างยั่งยืน

ในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ได้มีการก่อตั้งสถาบันในระดับภูมิภาคในรูปของความร่วมมือต่างๆ ได้แก่ สภาความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ความร่วมมือเพื่อจัดตั้งสิทธิมนุษยชนเอเชีย และความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐบาล สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์กรเอกชนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

ดังกล่าวเป็นความร่วมมือหลักที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจของความร่วมมือในภูมิภาค คือ การย้ำว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และการนำแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนมาบูรณาการเข้ากับการพัฒนา นับตั้งแต่กฎหมายการจัดสรรทรัพยากร การปฏิรูปที่ดิน การมีส่วนร่วม การจัดทำดัชนีวัดผลการดำเนินการที่เน้นเชิงคุณภาพ เช่น การคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น รัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาส สตรีและเด็ก รวมทั้งชุมชนที่ยากจน เนื่องจากเห็นว่า **ความยากจนเป็นอุปสรรคสำคัญที่จะบรรลุสิทธิมนุษยชน** อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือระหว่างรัฐในภูมิภาคต้องคำนึงถึงบทบาทของภาคเอกชน ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ และการเปิดโอกาสให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีส่วนร่วมในการ

กำหนดกฎเกณฑ์และกระบวนการเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้นด้วย

ในส่วนของประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี ที่สหประชาชาติ ถือเป็นสนธิสัญญาหลัก จำนวน 5 ฉบับ คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ในทุกรูปแบบ โดยในปี 2545 ประเทศไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นไปตามความในมาตรา 199 และ 200 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ส่วนรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ปรากฏอยู่ในหมวดที่ 11 ส่วนที่ 2 ในมาตรา 256 และ 257) ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และมีอำนาจหน้าที่ในการรายงานการกระทำ หรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยลงนามเป็นภาคี รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนด้วย

ยุทธศาสตร์ประการหนึ่งภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2550 คือ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยจะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัญหาร่วมกันในภูมิภาค เพื่อให้เกิดความร่วมมือในเรื่องนั้นๆ ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม รวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างภาคประชาสังคมท้องถิ่นในประเทศกับภาคประชาสังคมในภูมิภาคและระดับโลก

การเคลื่อนไหวที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย คือ **การรวมตัวกับเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อผลักดันกฎหมายป่าชุมชน ที่คำนึงถึงสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง** ซึ่งจะกระทบกับภารกิจของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นวาระการประชุมระดับรัฐมนตรีเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในประเทศกลุ่มเอเชียและแปซิฟิก ในปี 2005 (The Fifth Ministerial Conference on Environment and Development in Asia and the Pacific 2005) ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลี ซึ่งที่ประชุมมีข้อตกลง

ที่จะใช้**นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการปกป้องสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่า Green Growth และการพัฒนาแบบองค์รวม (Inclusive Development)** หรือการพัฒนาที่คำนึงถึงความเชื่อมโยงและประสานกันระหว่างมิติต่าง ๆ และคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายและรับผลของการพัฒนา โดยเห็นว่า **การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)** เป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในรายงานการศึกษาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก หรือเอสแคป (ESCAP) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจน ได้เน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการ**บริหารจัดการที่ดีว่าเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่จะต้องมี (precondition)** จึงจะสามารถแก้ปัญหาความยากจน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เนื่องจากทั้ง 3 สถาบันได้นิยามปัญหาความยากจนที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ มากกว่าการขาดรายได้

หรือสินทรัพย์ที่จะนำไปสู่การผลิต แต่ยังคงครอบคลุมการขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็น การขาดอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบาย ปัญหาความยากจนจึงเกิดจากอุปสรรคต่าง ๆ ที่กีดขวางการเข้าถึงบริการพื้นฐานต่าง ๆ (barriers) ทั้งอุปสรรคด้านกฎหมาย ด้านการเงิน และด้านสังคม - วัฒนธรรม **อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของคนจน คือ การขาดอำนาจทางการเมือง (political power)** ดังนั้น การสนับสนุนให้เกิดบริบท หรือสภาพแวดล้อมที่มีการบริหารจัดการที่ดี คือ ปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพในการลดปัญหาความยากจน

ประเด็นที่น่าสนใจของการแก้ปัญหาความยากจนในรายงานการศึกษานี้ก็คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักว่า กลุ่มคนที่ยากจนมีความหลากหลาย และแต่ละกลุ่มเผชิญกับปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น บางกลุ่มยากจนเนื่องจากอยู่ไกลจากความเจริญ บางกลุ่มต้องเผชิญกับการจัดบริการของรัฐที่ไม่เพียงพอ หรือไม่มีมาตรฐาน บางกลุ่มไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายในการใช้บริการได้ บางกลุ่มมีข้อจำกัดทางกฎหมาย

เช่น ไม่มีหลักฐานการเกิด ทำให้ไม่มีสิทธิได้รับบริการพื้นฐานจากรัฐ บางกลุ่มมีปัญหาเชิงสังคม วัฒนธรรม เช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มติดเชื้อ HIV หรือโรคเอดส์ เป็นต้น

ดังนั้น ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาความยากจน จึงจำเป็นต้องประกอบด้วยกลยุทธ์ที่หลากหลายและแตกต่างกันตามปัญหาของแต่ละกลุ่ม **แต่แนวคิดที่สำคัญและเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหาความยากจน คือ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน (rights-based approach)** โดยเริ่มตั้งแต่สิทธิที่ได้รับการรับรองในหลักสิทธิมนุษยชนสากล (Universal Declaration of Human Rights) **ที่ทุกคนมีสิทธิที่จะมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี** ทั้งด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค รวมทั้งบริการด้านสังคมอื่นๆ ที่จำเป็น และต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่าง เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น **สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานจึงควรถูกใช้เป็นกรอบในการกำหนดกระบวนการ และเป้าหมายของกระบวนการพัฒนา** และเป็นทิศทางให้กับภาครัฐในการปรับปรุงการจัดบริการและลดปัญหาความยากจน

การวางแผนพัฒนาจากความต้องการของประชาชน (bottom-up

approach) โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ประชาชน (focus first from people) จึงเป็นกระบวนการและเป้าหมายที่จะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและก้าวหน้าอย่างทั่วถึง (inclusive progress)

อย่างไรก็ดี การจะทำให้การจัดบริการพื้นฐานต่างๆ และการแก้ปัญหาความยากจนมีประสิทธิภาพและยั่งยืน คือ การผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี (good governance) ซึ่งในรายงานฉบับนี้ เห็นว่าควรประกอบด้วยหลักการต่างๆ ได้แก่ 1) หลักความครอบคลุมและเป็นธรรม (inclusive and equity) 2) หลักการมีส่วนร่วม (participation) 3) หลักความโปร่งใส (transparency) 4) หลักประสิทธิภาพ (efficiency) 5) หลักประสิทธิผล (effectiveness) 6) หลักการอุดหนุน (subsidiary) 7) หลักนิติธรรม (adherence to the rule of law) 8) หลักความพร้อมรับผิดชอบ (accountability) และ 9) หลักความยั่งยืน (sustainability)

นโยบายที่สำคัญของรัฐ คือ ต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน โดยรัฐอาจจะปรับบทบาทเป็นเพียงการกำหนดมาตรฐาน ติดตาม และกำกับการจัดบริการของภาคส่วนอื่นๆ

ที่รัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมนอกจากนั้น การสร้างพันธมิตรร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน (public-private partnership) จะทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างค่านิยมของภาครัฐ คือ ผลประโยชน์สาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม เข้ากับค่านิยมของภาคเอกชน คือ ประสิทธิภาพและการตอบสนองต่อลูกค้าหรือผู้รับบริการ ขณะที่องค์กรภาคประชาสังคม (civil-society organization) อาจจะจัดบริการอื่นๆ ที่รัฐไม่ดำเนินการหรือบริการที่เป็นทางเลือก หรือบริการที่อยู่บนหลักของการช่วยเหลือตัวเอง (self-help)

ด้วยกระบวนการพัฒนาและเป้าหมายการพัฒนา ภายใต้เงื่อนไขการมีระบบบริหารจัดการที่ดี จะช่วยสร้างความมั่นใจว่ากลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายที่จะมีผลกระทบกับชีวิตของเขาเหล่านั้น ทั้งจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับคนเหล่านี้ เพื่อให้เป็น**ตัวแทนของการพัฒนาที่กำหนดขึ้นด้วยตัวเอง** (agents of their own development) และสามารถนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไปใช้ในการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่นๆ ได้

ประเทศไทย ได้นำแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) มาใช้เป็นกระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) การใช้กระบวนทัศน์การพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการปฏิรูปกระบวนการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2549) การปฏิรูปการบริหารภาครัฐด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี (good governance) ตามเงื่อนไขขององค์การการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF นับตั้งแต่การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 การแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2545 รวมทั้งการกำหนดกระบวนทัศน์การพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (Green and Happiness Society) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2551) และการนำเป้าหมายแห่งสหัสวรรษ (MDGs) มากำหนดเป็นเป้าหมายของประเทศ และทิศทางการติดตามและประเมินผลการพัฒนาในระดับจังหวัดและท้องถิ่น โดยได้ประสานความร่วมมือกับโครงการพัฒนาแห่ง

สหประชาชาติ (UNDP) ในการพัฒนา นโยบายและสถาบันต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ บรรลุเป้าหมายดังกล่าว

รายงานเป้าหมายการพัฒนา แห่งสหัสวรรษของประเทศไทย จึงถูกจัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2547 (*Millennium Development Goals Report 2004*) และเนื่องจากประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมาย MDGs ส่วนใหญ่ก่อนระยะเวลาที่กำหนด จึงได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดการ พัฒนาที่ท้าทายยิ่งขึ้น ที่เรียกว่า *MDG Plus (MDG+)* เช่น การกำหนดเป้าหมาย ที่จะลดสัดส่วนคนยากจนให้เหลือ ต่ำกว่าร้อยละ 4 ภายในปี 2552 และได้ เพิ่มเติมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความ เป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้สอดคล้อง กับบริบทการพัฒนาของประเทศไทย โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ล้าหลัง และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้แก่ การแก้ปัญหา ความยากจนและปัญหาด้านสุขภาพของ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่สูงที่ห่างไกลในภาคเหนือ และ ชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ เป็นต้น

ในปี 2548 ประเทศไทยตระหนักว่า การบรรลุเป้าหมายแห่งสหัสวรรษ ซึ่งเป็นวาระนโยบายระดับโลก ต้อง ดำเนินการด้วยกระบวนการในท้องถิ่น (*localization*) จึงกำหนดให้มีการจัดทำ

รายงานเป้าหมายแห่งสหัสวรรษระดับ จังหวัด (*Provincial Millennium Development Goals Report*) ขึ้น เพื่อ ที่จะให้ผู้บริหารในระดับจังหวัดและ ท้องถิ่นใช้เป็นข้อมูลและสารสนเทศ ในการติดตามผลการพัฒนาในจังหวัด ให้สอดคล้องกับเป้าหมายแห่งสหัสวรรษ โดยได้เลือกจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็น จังหวัดที่ยากจนที่สุดจังหวัดหนึ่งใน ภาคเหนือ เป็นจังหวัดแรกที่จะดำเนินการ จัดทำ MDGs จังหวัด ต่อมาในปี 2549 ได้เลือกดำเนินการที่จังหวัดนครพนม และในปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการ ในจังหวัดตรัง

ประเด็นที่ท้าทายผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คือ ทำอย่างไร จังหวัดจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ซึ่งถูก กำหนดโดยสถาบันระดับโลก และ องค์การระดับชาติ ขณะเดียวกันต้อง สามารถดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ (*identity*) ของจังหวัด เช่น อัตลักษณ์ของจังหวัด แม่ฮ่องสอน คือ การเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จจึง อยู่ที่การตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้อง นำแนวคิดเรื่องการพัฒนาบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล (*integrated*)

and balance approach) มาใช้ เพื่อให้สามารถบูรณาการ MDGs ซึ่งเกิดจากวาระนโยบายระดับโลกเข้ากับวาระนโยบายของท้องถิ่น และก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการบรรลุเป้าหมายที่แท้จริงในท้องถิ่น กับการบรรลุเป้าหมายของวาระนโยบายระดับโลก

4. สรุป

วาระนโยบายระดับโลก หรือกรอบความร่วมมือในภูมิภาคจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป แต่มีความสำคัญต่อมิติต่างๆ ในสังคม ตั้งแต่การปฏิบัติราชการ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ รวมทั้งวิถีชีวิตของประชาชนในวงกว้าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงกำหนดไว้ในมาตราที่ 190 ให้**การทำสัญญากับนานาชาติประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ** จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภา หรือต้องมีมาตรการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการลงนามในสัญญาต่างๆ ผู้ที่มีหน้าที่ในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงควรให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหว เพื่อขับเคลื่อนวาระนโยบายระดับโลก และภูมิภาค

อ้างอิง

ดำรงค์ วัฒนา และคณะ. **โครงการศึกษาเบื้องต้น เรื่อง ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น** สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2544

สุชาติ วัฒนา. **การเมืองของพื้นที่ธรรมชาติในท้องถิ่น ภายใต้วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก กรณีศึกษา พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550

UNDP , 2005. **Mae Hong Son Provincial Millennium Development Goals Report ,**

UNDP , 2006. **Nakorn Pranom Provincial Millennium Development Goals Report ,**

Website

www.matichon.co.th/prachachart
วิสัยทัศน์ “แม่บ้านอาเซียน”
“จากนี้ไปเราจะก้าวสู่ยุค New Era ” 5/12/2550

www.nhrc.or.th สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 16/12/2550

www.undp.or.th **Unitd Nations
Development Programme -
Thailand, Millennium
Development Goals** 4/12/2550

www.nesdb.go.th Arkhom Term-
pittayapaisith, **Opening Remarks
in National Economic and
Social Development Board
At the Regional Workshop
on National Sustainable
Development Strategies in
Asis**, 7 November 2007, Amari
Water Gate Hotel, Bangkok,
Thailand 2/12 /2550

www.unescap.org The Secretary-
General Address to ESCAP on
Climate Change **Green Growth
and Inclusive Development**,
Bangkok, 10 December 2007.

20/12/2550

_____Ministerial Conference on
Environment and Development
in Asia and the Pacific, 2005
“Achieving Environmentally
Sustainable Economic Growth”

20/12 /2550

วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลกกับ กระบวนการสิทธิชุมชนในประเทศไทย

ดร.สุชาดา วัฒนา¹

1. บทนำ

เป็นที่ยอมรับว่าวาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก ที่ถูกผลักดันโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ส่งผลต่อการพัฒนาสถาบันและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้

องค์กรภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในทัศนะของบทความนี้ วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก และข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาค เป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มนโยบายการพัฒนาประเทศในภาพรวม และนโยบายในด้านสิ่งแวดล้อม ที่จำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือกับนานาชาติประเทศขณะเดียวกันต้องยอมรับกระบวนการ

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิทธิชุมชนในฐานะที่เป็นหลักการสากล ในการกำหนดยุทธศาสตร์และตำแหน่ง เชิงยุทธศาสตร์ (strategic positioning) ของกระทรวงมหาดไทยจึงควรคำนึงถึง แนวโน้มดังกล่าว

2. การเมืองและ การบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมโลก (global environmental politics and governance)

ทำไมประเด็นเรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจึงเป็นวาระ นโยบายระดับโลก

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถูกหยิบยกเป็นวาระนโยบายระดับโลก ด้วยคำอธิบายที่ว่า ทรัพยากรธรรมชาติ เป็น **มรดกร่วมกันของมนุษยชาติ** (global heritage of humankind) การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติจึงต้องคำนึงถึง ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติ ทั้งในรุ่นปัจจุบันและอนาคต **ขณะที่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นความ ห่วงใยร่วมกัน** (common concern) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือการดำเนิน กิจกรรมใดๆ ในพื้นที่ หรือมุมหนึ่งมุมใด ของโลกย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่อื่น ๆ ในโลก เช่น **ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของ**

สภาวะอากาศ (climate change) หรือ ที่เป็นที่รับทราบกันในวงกว้างว่า **ปัญหา โลกร้อนที่เกิดจากจำนวนประชากรที่ เพิ่มขึ้น** รวมทั้งแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก หรือใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลกระทบ ที่เกิดขึ้นไม่ได้จำกัดอยู่ที่ประเทศใด ประเทศหนึ่ง แต่จะส่งผลกระทบกับ ทุกประเทศในโลก การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นประเด็น ที่ประเทศหนึ่งประเทศใด ไม่สามารถ ดำเนินการได้โดยลำพัง แต่ต้องร่วมมือกัน รับผิดชอบ

จุดเริ่มต้นของวาระนโยบาย สิ่งแวดล้อมโลก

ปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกหยิบยกเป็นวาระการเมืองระดับโลก (global issue) ภายใต้ระบอบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (UN System) เป็นครั้งแรกในการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยสภาพแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations of Conference on the Human Environment) ในปี ค.ศ. 1972 ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ด้วยข้อเสนอที่เห็นว่าประเทศต่างๆ ควรจำกัดการเจริญเติบโต (Limits to Growth) ทั้งในด้านจำนวนประชากรและความเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเห็นว่าทรัพยากรธรรมชาติมีขีดความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ (carrying capacity) ที่จำกัด

อย่างไรก็ดี ข้อวิจารณ์สำคัญของวาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลกดังกล่าว คือ **การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่ริเริ่มโดยประเทศที่พัฒนาแล้ว** ขณะที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศกำลังพัฒนา วาระนโยบายระหว่างประเทศของสหประชาชาติในทศวรรษที่ 1990 จึงเป็นเรื่องของการบูรณาการระหว่างการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา **องค์การ**

สหประชาชาติ จึงจัดให้มีการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations of Conference on Environment and Development) ในปี ค.ศ. 1992 ณ กรุงริโอ ประเทศบราซิล ซึ่งนับว่าเป็นการประชุมความร่วมมือด้านการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมระดับโลกครั้งแรก โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสภาพแวดล้อมของมนุษย์ กล่าวคือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาในเชิงการจัดการมากกว่าขีดความสามารถของธรรมชาติในการรองรับความต้องการของมนุษย์ การพัฒนากับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการไปด้วยกันได้ ภายใต้แนวคิดที่เรียกว่า **การพัฒนาที่ยั่งยืน** (sustainable development) หรือการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สูญเปล่า และต้องตระหนักถึงการทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ฉันทามติเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้ปฏิญญาริโอว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Rio Declaration

on Sustainable Development) และแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งต่อมาได้พัฒนาไปเป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมากกว่า 200 ฉบับ รวมทั้งข้อตกลงความร่วมมือแบบหลายฝ่าย (multilateral agreement) ที่มีมากกว่า 500 ฉบับ หลักการที่สำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมจึงประกอบด้วยหลักการ หรือแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) หลักความห่วงกังวลร่วมกัน แต่ความรับผิดชอบต่างกัน (common concern of humankind but differentiated responsibility) และหลักการเป็นหุ้นส่วน (partnership) ดังนั้นกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ สนธิสัญญา (treaty) หรืออนุสัญญา (convention) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี เป็นต้น และข้อตกลงในรูปแบบอื่นๆ (soft law) ได้แก่ ตราสารระหว่างประเทศที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของมติ (resolution) ข้อเสนอแนะ (recommendations) แถลงการณ์ (declaration) จึงก่อให้เกิดพันธกรณี (commitment) ที่ประเทศต่างๆ จะต้องปฏิบัติ ได้แก่ หน้าที่ที่จะต้องให้ความร่วมมือ (duty to co-operation) หน้าที่ที่จะหลีกเลี่ยงการก่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม (duty to avoid environmental harm) และหน้าที่ที่จะ

ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนสำหรับการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม (duty to compensate to harm) ดังนั้นเมื่อรัฐใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม จึงถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐนั้น

ในการประชุมขององค์การสหประชาชาติ ในปี 2000 ได้ประกาศให้ศตวรรษที่ 21 เป็นสหัสวรรษที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนา 8 ประการ หรือที่เรียกว่าเป้าหมายแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) โดยที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อขจัดปัญหาความยากจนและการปกป้องสิ่งแวดล้อม เป็นเป้าหมายสำคัญที่นานาประเทศมีพันธกรณีที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว **ต่อมาในปี 2002 สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (The World Summit on Sustainable Development 2002) ณ เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศอัฟริกาใต้ และได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ กำหนดนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำนโยบายไปปฏิบัติภายในปี ค.ศ. 2005 ด้วยแผนปฏิบัติการที่เรียกว่าแผนปฏิบัติการโจฮันเนสเบิร์ก (the Johannesburg Plan of Implementation) รวมทั้งได้มีมติอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การประกาศให้ปี ค.ศ. 2005 - 2014 หรือ พ.ศ. 2548 - 2557 เป็นทศวรรษการศึกษาเพื่อการ**

พัฒนาอย่างยั่งยืน (UN Decade for Education for Sustainable Development) โดยมีองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมทศวรรษดังกล่าว

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน

แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) เป็นแนวคิดที่ถูกผลักดันโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) โดยปรากฏเป็นครั้งแรกในปี 1980 ในรายงานที่มีชื่อว่า **ยุทธศาสตร์ในการอนุรักษ์โลก** (World Conservation Strategy 1980) ของสหภาพเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resource: IUCN) ภายใต้รายงานดังกล่าว การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการเชิงคุณค่า (normative process) ที่ทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสามารถอยู่ร่วมกันได้เพื่อปรับปรุงสวัสดิการของมนุษย์ (Human well-being) และในการประชุม Earth Summit ในปี ค.ศ. 1992 มีองค์กรพัฒนาเอกชน ประมาณ 10,000 กลุ่มได้รับเชิญให้ร่วมประชุมด้วย ในโอกาสดังกล่าวองค์กรพัฒนาเอกชนได้เรียกร้องให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ

ตระหนักถึงความสำคัญขององค์การพัฒนาเอกชน ซึ่งมีการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพที่หลากหลาย มีผู้เชี่ยวชาญ และขีดความสามารถในระดับพื้นที่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เป้าหมายของแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 บรรลุเป้าหมาย

ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากวาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก รัฐต่าง ๆ จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ทำให้วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลกมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสถาบันและนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศต่าง ๆ และทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีรูปแบบที่เรียกว่า **การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโลก** (global environmental governance) ซึ่งนักวิชาการมีทัศนะเกี่ยวกับรูปแบบดังกล่าวที่แตกต่างกัน เช่น ทัศนะที่เห็นว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน มีกระบวนการถ่ายโอนอำนาจไปให้สถาบันระหว่างประเทศ พร้อม ๆ กับการถ่ายโอนอำนาจให้สถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น จึงเรียกกระบวนการนี้ว่า **glocalization** บางทัศนะเห็นว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเป็น**การใช้ อำนาจแบบตัดข้ามพรมแดนรัฐ - ชาติ**

(transnational governance) บางทัศนะเห็นว่า แบบแผนของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเป็นการผสมผสานระหว่างความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือการสร้างพันธมิตรระหว่างประชาสังคมโลก **โดยรัฐจะเริ่มลดความสำคัญลง ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศจะมีบทบาทเพิ่มขึ้น** แต่จะเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เคยเป็นเพียงผู้ที่ผลักดันนโยบายของรัฐ เป็นผู้ที่ใช้อำนาจโดยตรงในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มคนในสังคม เช่น ร่วมมือกับบรรษัทอุตสาหกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ในการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้ผู้บริโภคต่อต้านสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการไม่ซื้อสินค้านั้นๆ เป็นต้น

3. นโยบายการพัฒนาของประเทศไทยภายใต้วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก : ประสบการณ์ที่ผ่านมาและแนวโน้มการพัฒนาในอนาคต

การพัฒนาสถาบันและนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก

เป็นแรงผลักดันที่สำคัญต่อการพัฒนาสถาบันและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เพราะนับตั้งแต่การเข้าร่วมประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ในปี 2515 (The UN Conference on Human Environment 1972) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2518 ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น นอกจากนั้น รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้**มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นครั้งแรก ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4** (พ.ศ. 2520 – 2524)

กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการปฏิรูปนโยบายพัฒนาประเทศ

หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมในการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations of Conference on Environment and Development) ในปี ค.ศ. 1992 ณ กรุงริโอ และให้การรับรองปฏิญญาและ

แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) **แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นวาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลกที่สำคัญ ได้ถูกกำหนดเป็นกระบวนทัศน์หลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539)** และทำให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการนโยบาย ยุทธศาสตร์และเครื่องมือนโยบายในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การกำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมุ่งที่จะจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู การนำหลักการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มาใช้ในการกระจายอำนาจสู่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านแผนแม่บทการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม และการนำหลักการเรื่องการป้องกันไว้ก่อน (precautionary) มากำหนดมาตรการเชิงป้องกันในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) เป็นต้น การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และแนวคิดในการจัดการมาใช้ในกระบวนการผลิต เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพเชิงนิเวศและการผลิตที่สะอาด (Eco-efficiency) การกำหนดให้มีเครื่องหมายสีเขียว (ซึ่งเป็นมาตรฐานสากล) เช่น เครื่องหมายรีไซเคิล

สีเขียว (Green Dot) เป็นต้น และในฐานะที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นพันธมิตรกับแผนปฏิบัติการโจฮันเนสเบิร์ก 2002 (the Johannesburg Plan of Implementation 2002) ในปี

2545 ประเทศไทย จึงได้กำหนดให้การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระนโยบายระดับชาติ (National Agenda) รวมทั้งได้จัดให้มีการเปิดตัว*โครงการทศวรรษการศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติในประเทศไทย* (National Launch of the UN Decade of Education for Sustainable Development in Thailand) ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2550

กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการแสวงหาพันธมิตรกับประชาคมในโลก

หลักการเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาของประเทศต่างๆ แต่ความแตกต่างของยุทธศาสตร์ขึ้นอยู่กับความนิยมการพัฒนาที่ยั่งยืน **หลักความห่วงกังวลร่วมกัน แต่ความรับผิดชอบต่างกัน** เปิดโอกาสให้ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องให้ความช่วยเหลือต่อประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามพันธกรณี **หลักการเป็นหุ้นส่วน** ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องแสวงหาความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคและประชาคมโลก ดังนั้น นอกจากการพัฒนาสถาบันและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ ประเทศไทยยังได้แสวงหาความร่วมมือกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคต่างๆ ได้แก่

ภูมิภาคเอเชีย และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในปี 2005 ตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการโจฮันเนสเบิร์ก เช่น จัดให้มีการประชุมระดับภูมิภาคเอเชียเรื่องยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Regional Workshop on National Sustainable Development Strategies in Asia) เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 ซึ่งมีผู้แทนจาก 22 ประเทศจาก 4 ภูมิภาคเข้าร่วมประชุม การประชุมระดับรัฐมนตรีเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในประเทศกลุ่มเอเชียและแปซิฟิก ในปี 2005 (The Fifth Ministerial Conference on Environment and Development in Asia and the Pacific 2005) ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลี ในการประชุมดังกล่าว มีข้อตกลงที่จะใช้*นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการปกป้องสิ่งแวดล้อม* ที่เรียกว่า **Green Growth**

แนวโน้มนโยบายการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต : การพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการปกป้องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติ (green growth and inclusive development)

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการปกป้องสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่า **Green Growth** เป็นนโยบายที่บูรณาการ

ระหว่างการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ (growth) ที่สามารถขจัดความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาในประเทศกำลังพัฒนา ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ (environmental sustainability) Green Growth จึงเป็นนโยบายที่ประนีประนอมระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการปกป้องสิ่งแวดล้อม (win-win approach) แนวคิดสำคัญ คือ การสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของสังคมในการผลิตและบริโภค ทั้งในเชิงความคิดและระบบ (concept and system change)

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่สำคัญ **ประการแรก** คือ การปกป้องสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ข้อจำกัดของการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่เป็นพันธกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน **ประการต่อมา** คือ การผลิตและการบริโภคไม่ใช่ขบวนการที่เป็นเส้นตรง (linear process) แต่เป็นวิถีชีวิตที่เป็นองค์รวมและเป็นวงจร จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบ ทั้งระบบการวางแผนทางเศรษฐกิจ และประสิทธิภาพของระบบการผลิตที่ส่งผลต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม (eco-efficiency economic planning and eco-efficiency of production)

การพัฒนาภายใต้แนวคิด Green Growth ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าที่แท้จริง ต้องเป็น **การพัฒนาที่คำนึงถึงมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน (inclusive development)** ทั้งความยั่งยืนของความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) การพัฒนาสังคม (social development) และการปกป้องสิ่งแวดล้อม (environmental protection)

ในการปาฐกถาของเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อครั้งเดินทางมาเยือนประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2550 ณ องค์การสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Climate Change) หรือปัญหาโลกร้อน ไม่ใช่ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แต่เป็นปัญหาที่เกิดจากการพัฒนา

แนวคิดเรื่อง Green Growth จึงปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์การพัฒนาของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) รวมทั้งการกำหนดให้มีตัวชี้วัดผลผลิตมวลรวมของประเทศที่ผนวกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมไว้ด้วยซึ่งเรียกว่า Green GDP เป็นต้น

กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน กับกระบวนการสิทธิชุมชน

การศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับพัฒนาการประชาธิปไตยไทย ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของภาคประชาสังคมกับกระบวนการประชาธิปไตย และขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม (environmental movement) กล่าวคือ **ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2529 ถึงต้นปี พ.ศ. 2530 เกิดขึ้นภายใต้บริบทการเคลื่อนไหวของกระบวนการประชาธิปไตย ที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นพันธมิตรในการขับเคลื่อน** นอกจากนั้น การต่อสู้เพื่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเป็นมิติที่สำคัญของการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย การเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมจึงถือเป็นจุดกำเนิดของภาคประชาสังคมไทย ทั้งยังเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างการเมืองไทยเก่ากับการเมืองใหม่หรือระหว่างระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนกับการเมืองภาคประชาชน

กระบวนการสิทธิชุมชน

การนำหลักการที่สำคัญของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ การสนับสนุนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้รัฐไม่สามารถผูกขาดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกต่อไป ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้ลงนามรับรอง **อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในปี พ.ศ. 2535** (Convention on Biodiversity 1992) ที่มีเนื้อหาที่ยืนยันหลักอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐ ซึ่งในทัศนะของเครือข่ายชุมชนเห็นว่า **เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจของรัฐในการครอบครองและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด** จึงทำให้เกิดการรวมตัวและเคลื่อนไหวของเครือข่ายชุมชนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ในรูปของการนำเสนอเชิงวิชาการ **ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิชุมชนท้องถิ่น : รากเหง้าประชาธิปไตยไทย** (Declaration of the Customary Rights of Local Communities) รวมทั้งการเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ในเดือน

กรกฎาคม 2535 โดยเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเห็นว่า สิทธิชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักการสากลที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาระหว่างประเทศ ที่รับรองสถานะการมีส่วนร่วมของชุมชนในสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ปฏิญญาการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยมนุษยและสภาพแวดล้อม ปี 2515 (Declaration of the UN Conference on the Human Environment 1972) และปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา ปี 2529 (Declaration on the Rights to Develop 1986) นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 1993 องค์การสหประชาชาติยังประกาศให้เป็นปีนานาชาติสำหรับมวลมนุษยชาติชาวพื้นเมืองของโลก (International Year for the World's Indigenous Peoples) ทำให้การเคลื่อนไหวในกลุ่มชนพื้นเมืองดำเนินไปอย่างกว้างขวางในประเทศต่างๆ จนนำไปสู่การร่างปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยหลักการสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ในปี ค.ศ. 1994 (UN Draft Declaration of Principles on Human Rights of Indigenous Peoples 1994) และการเคลื่อนไหวของประชาคมโลก (global civil society) ภายใต้พันธมิตรระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชนท้องถิ่น ในนามของการประชุมที่เรียกว่า World Summit for Social Development

ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทย ภายใต้วาระนโยบายระดับโลกดังกล่าว ทำให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในมาตรา 46 และมาตรา 66

หลังจากที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 ในปี พ.ศ. 2545 จึงเกิดการรวมตัวของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเครือข่ายภาคประชาสังคมของไทย เพื่อร่วมกันประกาศปฏิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วยสิทธิปวงชนเหนือฐานทรัพยากรเขตร้อน ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น พ.ศ. 2545 (The Declaration over Tropical Resource Base, Biodiversity and Traditional Knowledge 2002) ในวาระการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยสภาวะแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (World Summit on Environment and Sustainable Development) ที่จัดขึ้นที่กรุงเทพฯ และนำไปสู่การเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน (ฉบับประชาชน) ที่สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. 2540 เรื่องสิทธิชุมชน และถือเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้เวทีการเมืองระดับโลกในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย

ปัจจุบันพระราชบัญญัติป่าชุมชนได้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปแล้วเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2550 แต่เป็นฉบับที่เสนอโดย

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏว่าเครือข่ายป่าชุมชนในทุกภูมิภาคได้ออกมาเคลื่อนไหวและประกาศไม่รับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้ และจะผลักดันให้มีการยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อตีความว่ากฎหมายป่าชุมชนฉบับนี้ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ว่าด้วยสิทธิชุมชน ตามมาตรา 66 หรือไม่ โดยเฉพาะมาตรา 25 (ใน พ.ร.บ. ป่าชุมชนฯ) ที่กำหนดให้ชุมชนเฉพาะที่อาศัยอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์มาก่อนเท่านั้นที่มีสิทธิขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ และมาตรา 34 เรื่องการจัดการป่าชุมชน ที่จำกัดให้ชุมชนใช้เฉพาะไม้ไผ่และไม่ฟันเท่านั้น

4. สรุป

ประสบการณ์ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าวาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก โดยเฉพาะหลักการพัฒนายที่ยั่งยืนมีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดกระบวนการพัฒนา และการผลักดันให้เกิดการพัฒนาสถาบันและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือ Green Growth และการพัฒนาที่คำนึงถึงความเชื่อมโยงมิติต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (inclusive development) ซึ่งเป็นพันธกรณีร่วมกันระหว่างประชาคมโลก จึงเป็นแนวโน้มการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต และการยอมรับสิทธิชุมชนดั้งเดิมเหนือฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนซึ่งเป็นหลักการสากล และปัจจุบันปรากฏอยู่ในกฎหมายไทย จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่กระทรวงมหาดไทยต้องคำนึงถึงในการกำหนดยุทธศาสตร์และตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย

อ้างอิง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. “การเมืองเก่ากับการเมืองใหม่และกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม”. ในธรรมนูญการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. สำนักงานสนับสนุนการวิจัย(สกว.). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สายธาร, 2544.
พรชัย ด่านวิวัฒน์.กฎหมายการค้าและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ. สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2548.

เสน่ห์ จามริก.สิทธิมนุษยชนไทยในกระแสโลก (Thai Human Rights in Global Perspective). สำนักงานสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพฯ, 2549
สุชาติ วัฒนา.การเมืองของพื้นที่ธรรมชาติในท้องถิ่น ภายใต้วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก กรณีศึกษา พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550.

Website

www.maticchon.co.th พ.ร.บ.ป่าชุมชน ฉบับ สนช. สัญญาณอันตรายสำหรับการเมืองภาคประชาชน 2/12/2550

www.nesdb.go.th Arkhom Term-pittayapaisith , Opening Remarks in National Economic and Social Development Board At the Regional Workshop on National Sustainable Development Strategies in Asia, 7 November 2007, Amari Water

Gate Hotel, Bangkok, Thailand

2/12/2550

www.unescap.org The Secretary-
General Address to ESCAP on
Climate Change Green Growth
and Inclusive Development,
Bangkok, 10 December 2007.

20/12/2550

Ministerial Conference on
Environment and Development
in Asia and the Pacific, 2005
“Achieving Environmentally
Sustainable Economic Growth”

20/12/2550

การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ ภัยแล้ง ปี 2551

ภราดล รุ่งโรจน์ธีระ¹

1. บทนำ

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ที่ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงขึ้น กิจกรรมของมนุษย์ที่ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนคือการทำให้ปริมาณก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจกโดยตรง เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิง และการเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจกโดยทางอ้อม คือ การตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้โรงงาน

อุตสาหกรรมต่างๆ รถยนต์และเครื่องมือเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่จำนวนมากได้ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จำนวนมากสู่ชั้นบรรยากาศ ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก

ปรากฏการณ์เรือนกระจก หมายถึง การที่ชั้นบรรยากาศของโลกกระทำตัวเสมือนกระจกที่ยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านทะลุลงมายังผิวพื้นโลกได้ แต่จะดูดกลืนรังสีคลื่นยาวที่โลกคายออกไปไม่ให้หลุดออกนอกบรรยากาศ ทำให้โลกไม่เย็นจัดในเวลากลางคืน

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

บรรยากาศเปรียบเสมือนผ้าห่มผืนใหญ่ที่คลุมโลกไว้ ก๊าซที่ยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านทะลุลงมาได้แต่ไม่ยอมให้รังสีคลื่นยาวที่โลกคายออกไปหลุดออกนอกบรรยากาศ เรียกว่า **ก๊าซเรือนกระจก** ซึ่งประกอบด้วย ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน และก๊าซไนตรัสออกไซด์ เมื่อมนุษย์ทำกิจกรรม เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิงของยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรม ปล่องก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน และก๊าซไนตรัสออกไซด์ สู้นชั้นบรรยากาศทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนขึ้น

ในปัจจุบันสภาวะโลกร้อนได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ระบบนิเวศทั้งระบบนิเวศทางบกและทางทะเลต้องขาดความสมดุล ทำให้เกิดผลกระทบต่างๆ ขึ้นมากมาย เช่น เกิดโรคระบาด สัตว์บางชนิดที่ไม่สามารถปรับตัวได้ต้องสูญพันธุ์ไปหลายชนิด ฤดูกาลต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป พายุหมุนเขตร้อนมีความรุนแรงขึ้น ปริมาณน้ำแข็งในทะเลบริเวณขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้มีการละลายอย่างรวดเร็ว ระดับน้ำในทะเลและมหาสมุทรจะมีระดับเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ซึ่งจะทำให้โลกต้องประสบกับปัญหาน้ำท่วม โดยเฉพาะที่ลาดต่ำของโลก ฯลฯ

นอกจากนี้สภาวะโลกร้อนยังมีอิทธิพลทำให้ภูมิภาคต่างๆ ของโลกใน

ห้วงฤดูร้อนมีอุณหภูมิสูงขึ้น อากาศร้อนอบอ้าวมากขึ้น สภาพอากาศแห้ง มีอิทธิพลทำให้สถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลกมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันไฟมีความรุนแรงและขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี

2. สภาพปัญหาและสาเหตุของภัยแล้ง

ภัยแล้ง คือ ภัยที่เกิดจากสภาวะการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน เนื่องจากปริมาณน้ำฝนตกน้อยกว่าปกติหรือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล จนก่อให้เกิดสถานการณ์ภัยแล้งขึ้น ปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค น้ำเพื่อการเกษตร และน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม โดยพื้นที่ที่ประสบภัยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน สำหรับในพื้นที่เขตชลประทานจะมีระบบการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพทำให้ไม่ประสบปัญหาภัยแล้งแต่อย่างใด สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความวิปริตผันแปรของธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น หนอง คลอง บึง ตื้นเขิน การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชน แหล่ง

อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และการตัดไม้ทำลายป่า ฯลฯ

นอกจากนี้ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดสถานการณ์ภัยแล้งมีความรุนแรงและขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ สภาพะโลกร้อน ซึ่งมีผลกระทบต่อภูมิภาคต่างๆ อย่างมากมายอยู่ในขณะนี้ ซึ่งทำให้ภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยเฉพาะในห้วงฤดูร้อน มีอุณหภูมิสูงขึ้นมากกว่าปกติ อากาศร้อนอบอ้าวมากขึ้น มีอิทธิพลทำให้สถานการณ์ภัยแล้งจะรุนแรงมากยิ่งขึ้นและทำให้เกิดไฟป่าได้ง่าย โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าไม้บนภูเขาสูงของภาคเหนือตอนบน ซึ่งควันไฟจากไฟป่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ วัณโรค เป็นต้น ในห้วงฤดูร้อนของปี 2550 ที่ผ่านมา (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2550) สถานการณ์หมอกควันจากไฟป่าได้ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งมีหลายจังหวัดได้รับผลกระทบ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปางแพร่ น่าน พะเยา เป็นต้น

3. สภาพะอากาศต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทยในห้วงฤดูแล้งปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 – พฤษภาคม 2551) มีดังนี้

3.1 การคาดหมายลักษณะอากาศในห้วงฤดูแล้งของประเทศไทยปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 – พฤษภาคม 2551)

ในห้วงฤดูแล้งของประเทศไทยปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 – พฤษภาคม 2551) เป็นห้วงเวลาที่ยาวนาน โดยเริ่มตั้งแต่ห้วงฤดูหนาวปี 2551 (ตุลาคม 2550 – กุมภาพันธ์ 2551) ต่อเนื่องจนถึงห้วงฤดูร้อนปี 2551 (กุมภาพันธ์ 2551 – พฤษภาคม 2551) ในห้วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือลมหนาวและบริเวณความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนแผ่ลงมาปกคลุมพื้นที่

ตอนบนของประเทศ ทำให้อุณหภูมิลดลงและสภาพอากาศโดยทั่วไปหนาวเย็นและแห้ง ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำและเป็นสาเหตุทำให้เริ่มเกิดสถานการณ์ภัยแล้งขึ้น

ในห้วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ประเทศไทยยังคงได้รับอิทธิพลจากแนวลมพัดสอบของลมตะวันออกเฉียงเหนือและร่องความกดอากาศต่ำพัดปกคลุมพื้นที่ทำให้มีฝนตกในพื้นที่ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้สถานการณ์ภัยแล้งในปี 2551 เริ่มช้ากว่าปีที่ผ่านมา มา คาดว่าจะเริ่มเกิดสถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน เป็นต้นไป สำหรับในภาคใต้จะเริ่มในปลายเดือนธันวาคม ซึ่งจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ต้องขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งมีระบบการบริหารจัดการด้านน้ำยังไม่ดีเท่าที่ควร

ในห้วงเดือนธันวาคม - มกราคม ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะมีกำลังแรงขึ้น ทำให้สภาพอากาศมีความหนาวเย็นมากยิ่งขึ้น อุณหภูมิลดต่ำลง คาดว่าในปีนี้อุณหภูมิในทุกภาคของประเทศไทยมีค่าต่ำกว่าปกติ และสถานการณ์ภัยหนาวจะหนาวเย็นมากกว่าปกติ เนื่องจาก

ได้รับอิทธิพลจากปรากฏการณ์ลานีญา โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบริเวณยอดดอยและยอดภู จากสภาพอากาศที่แห้งทำให้สถานการณ์ภัยแล้งจะขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยขยายพื้นที่ลงไปในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ตามลำดับ

ในห้วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน สถานการณ์ภัยแล้งจะขยายพื้นที่ไปยังพื้นที่ในจังหวัดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นห้วงฤดูร้อนทำให้ปริมาณฝนที่ตกจะมีปริมาณน้อยและตกไม่ต่อเนื่อง ทำให้อากาศโดยทั่วไปร้อนอบอ้าวและมีฟ้าหลัวในตอนกลางวัน และในบางพื้นที่จะมีอากาศร้อนจัด ในช่วงปลายอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34 - 38 องศาเซลเซียส ดัชนีการเกิดไฟป่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง มีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดไฟป่าขึ้นได้ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ดอยภูคา ทับลาน ดอยหลวง ภูหินร่องกล้า ห้วยน้ำดัง ไทรโยค แจ้ซ้อน น้ำหนาว และอุทยานลำน้ำน่าน ในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมอาจเกิดพายุฤดูร้อนขึ้น เนื่องจากบริเวณความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนแผ่ลงมาปะทะกับมวลอากาศร้อนขึ้นที่ปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้เกิดฝนฟ้าคะนอง ลมแรง และอาจเกิดลูกเห็บตก ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ในเดือนเมษายน สถานการณ์ภัยแล้งจะ

ทวีความรุนแรงสูงสุดและขยายพื้นที่ครอบคลุมเกือบทั้งประเทศ และอาจเกิดสถานการณ์ไฟป่าขึ้นได้ในประเทศ อินโดนีเซียและมาเลเซียและอาจมีควันไฟพัดเข้ามาปกคลุมพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างได้

ตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคม เป็นต้นไป จะเริ่มมีฝนตกในพื้นที่ต่างๆ เนื่องจากได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้ามาปกคลุมซึ่งจะมีกำลังแรงขึ้น ประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านภาคใต้และภาคกลางตามลำดับ และอาจมีพายุไซโคลนจากอ่าวเบงกอลพัดเข้ามาปกคลุมภาคตะวันตกของประเทศไทย ทำให้จะมีฝนตกชุกหนาแน่น และฝนตกกระจายเพิ่มมากขึ้นในเกือบทุกพื้นที่ ทำให้สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศจะเริ่มคลี่คลายลงไปตามลำดับ และเริ่มเข้าสู่ห้วงของฤดูฝนปี 2551 (พฤษภาคม - ตุลาคม 2551) ต่อไป

3.2 พายุหมุนเขตร้อน ในห้วงปลายฤดูฝนปี 2550 (ตุลาคม - ธันวาคม 2550) อาจมีหย่อมความกดอากาศต่ำก่อตัวขึ้นเป็นพายุหมุนเขตร้อน (ได้ฝุ่น โซนร้อน และดีเปรสชัน) บริเวณในมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันตกและเคลื่อนตัวผ่านฟิลิปปินส์ลงสู่ทะเลจีนใต้หรืออาจก่อตัวขึ้นในทะเลจีนใต้และเคลื่อนตัวผ่านประเทศเวียดนามเข้าสู่พื้นที่ของประเทศไทย

โดยมีแนวโน้มทิศทางการเคลื่อนตัวของพายุพัดเข้าสู่ภาคตะวันออก ภาคกลาง ตอนล่างและภาคใต้ของประเทศ ซึ่งทำให้บริเวณดังกล่าวมีฝนตกหนักและพายุฝนฟ้าคะนอง ลมกระโชกแรง อาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลากขึ้นได้ในพื้นที่เสี่ยงภัยและอาจเกิดดินถล่มในพื้นที่ใกล้ภูเขาสูงในจังหวัดที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม

3.3 สภาวะโลกร้อน ในปัจจุบัน สภาวะโลกร้อนได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสาเหตุของความแปรปรวนของภูมิอากาศ ประกอบกับในห้วงปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้เร่งพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีอย่างมากมายนีมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ มากมายเพื่อผลิตสินค้าทั้งอุปโภคและบริโภค มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จำนวนมากสู่ชั้นบรรยากาศไปทำลายโอโซนที่เป็นก๊าซอยู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งเป็นโอโซนที่ช่วยปกป้องรังสีอัลตราไวโอเลตจากดวงอาทิตย์ซึ่งเป็นอันตรายต่อโลก และชั้นบรรยากาศที่สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่ ทำให้ก๊าซโอโซนมีจำนวนน้อยลงและไม่สามารถดูดซับรังสีอัลตราไวโอเลตจากดวงอาทิตย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน โดยส่งผลกระทบทำให้ปริมาณน้ำแข็งในทะเลบริเวณขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้มีการ

ละลายอย่างรวดเร็ว ระดับน้ำในทะเลและมหาสมุทรจะมีระดับเพิ่มสูงขึ้นทุกปี นอกจากนี้สภาวะโลกร้อนยังมีอิทธิพลทำให้ในห้วงฤดูแล้งจะเกิดสถานการณ์ภัยแล้ง ไฟป่า และหมอกควันเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มีความรุนแรงและขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะสถานการณ์หมอกควันจากไฟป่าในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในห้วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2550 ที่ผ่านมา ซึ่งมีหลายจังหวัดที่ได้รับผลกระทบ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา เป็นต้น

3.4 ปრაกฏการณ์ลานีญา ในเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน อุณหภูมิผิวน้ำทะเลทางตะวันออกและตอนกลางของมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อนต่ำกว่าเดือนที่ผ่านมาและขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยต่ำกว่าค่าปกติมากกว่า 1 - 2 องศาเซลเซียส โดยเฉพาะด้านตะวันตกของบริเวณชายฝั่งทวีปอเมริกาใต้ สำหรับอุณหภูมิเฉลี่ยน้ำทะเลลึกลงไป 300 เมตรทางตอนกลางและตะวันออกของมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 1 - 3 องศาเซลเซียส และลมค้าตะวันออกเฉียงใต้ในมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อนจะมีกำลังแรงมากกว่าปกติ โดยจะพัดพากระแสน้ำอุ่นจากทางตะวันออกของมหาสมุทรไปสะสมอยู่ทางตะวันตกมากยิ่งขึ้น อุณหภูมิผิวน้ำทะเลสูงขึ้น ทำให้มีละออง

ไอน้ำลอยตัวสูงขึ้นและกลั่นตัวเป็นฝนมีผลทำให้เกิดฝนตกปริมาณมากและกระจายเป็นบริเวณกว้างในด้านตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งบริเวณด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ของเอเชีย ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย โดยจะส่งผลทำให้ทุกภาคของประเทศไทยในห้วงฤดูฝนปี 2550 (พฤษภาคม - ตุลาคม 2550) ต่อเนื่องถึงฤดูแล้งปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 - พฤษภาคม 2551) มีฝนตกเพิ่มมากขึ้น และทำให้ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีกำลังแรงขึ้น มีอิทธิพลทำให้ฝนตกกระจายในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดยจะมีอิทธิพลทำให้สถานการณ์ภัยแล้งในห้วงปลายปี 2550 ถึงต้นปี 2551 คาดว่าจะไม่มีสถานการณ์รุนแรงมากนัก

4. การวิเคราะห์สถานการณ์ภัยแล้งของประเทศไทยปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 - พฤษภาคม 2551)

ในห้วงฤดูแล้งปี 2551 ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากสภาวะการณ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งจากการติดตามสถานการณ์และสภาวะปัจจัยต่าง ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถวิเคราะห์ประเมินและคาดการณ์ได้ว่าสถานการณ์ภัยแล้งปี 2551 จะไม่รุนแรงมากนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ในห้วงฤดูฝนปี 2550 (พฤษภาคม - ตุลาคม 2550) ที่ผ่านมามีปริมาณน้ำฝนที่ตกทั่วประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติเล็กน้อย ทำให้มีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทั่วประเทศ (เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2550) มีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง 57,522 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 84 ของความจุอ่างเก็บน้ำทั้งหมด น้อยกว่าปี 2549 (64,493 ล้านลูกบาศก์เมตร) จำนวน 6,971 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 10 ของความจุอ่างทั้งหมด อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติเล็กน้อย ทั้งนี้มีอ่างเก็บน้ำที่มีปริมาณน้ำสูงเกินกว่าร้อยละ 90 ของความจุอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำน้ำอูน อ่างเก็บน้ำน้ำพุง อ่างเก็บน้ำอุบลรัตน์ อ่างเก็บน้ำลำปาว อ่างเก็บน้ำวชิราลงกรณ์ อ่างเก็บน้ำด่านพรากรมชล อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล และ อ่างเก็บน้ำประแสร์ ซึ่งทำให้มีปริมาณน้ำต้นทุนสำหรับใช้ในห้วงฤดูแล้งปี 2551 เป็นจำนวนมาก คาดว่าปริมาณน้ำที่มีอยู่จะเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรของประชาชนไปจนถึงประมาณเดือนเมษายน 2551

4.2 อิทธิพลจากปรากฏการณ์ลานีญา มีอิทธิพลทำให้ลมมรสุม

ตะวันตกเฉียงใต้มีกำลังแรงขึ้น เกิดฝนตกปริมาณมากและกระจายเป็นบริเวณกว้างในทุกภาคของประเทศไทยนับตั้งแต่ในห้วงฤดูฝน (พฤษภาคม - ตุลาคม 2550) ต่อเนื่องถึงฤดูแล้งปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 - พฤษภาคม 2551) มีอิทธิพลทำให้ฝนตกกระจายในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ คาดว่าปรากฏการณ์ลานีญาจะยังคงปรากฏและมีกำลังแรงขึ้นในช่วงปลายปี 2550 ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาวะอากาศของประเทศไทย ดังนี้

1) ในห้วงฤดูฝนปี 2550 (พฤษภาคม - ตุลาคม 2550) ทำให้มีหย่อมความกดอากาศต่ำเพิ่มมากขึ้นทั่วประเทศ ปริมาณฝนที่ตกในประเทศไทยในช่วงปลายฤดูฝนมีแนวโน้มสูงกว่า

ค่าปกติ โดยมีฝนตกกระจายเป็นบริเวณกว้างทั่วประเทศมากยิ่งขึ้น มีโอกาสทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน และดินถล่มขึ้นได้ โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยและดินถล่ม

2) ในห้วงฤดูหนาวปี 2551

(ตุลาคม 2550 - กุมภาพันธ์ 2551) อุณหภูมิในทุกภาคของประเทศไทยมีค่าต่ำกว่าปกติ และสถานการณ์ภัยหนาวจะหนาวเย็นกว่าปกติ

3) ในห้วงฤดูแล้งปี 2551

(พฤศจิกายน 2550 - พฤษภาคม 2551) สถานการณ์ภัยแล้งจะไม่รุนแรงมากนัก

4.3 อิทธิพลจากพายุหมุนเขตร้อนในห้วงปลายฤดูฝนปี 2550 (ตุลาคม - ธันวาคม 2550) อาจมีหย่อมความกดอากาศต่ำก่อตัวขึ้นเป็นพายุหมุนเขตร้อน (ไต้ฝุ่น ไชนรอนและดีเปรสชัน) บริเวณในมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันตกและเคลื่อนตัวผ่านฟิลิปปินส์ลงสู่ทะเลจีนใต้หรืออาจก่อตัวขึ้นในทะเลจีนใต้และเคลื่อนตัวผ่านประเทศเวียดนามเข้าสู่พื้นที่ของประเทศไทย โดยมีแนวโน้มทิศทางการเคลื่อนตัวของพายุพัดเข้าสู่ภาคตะวันออก ภาคกลางตอนล่างและภาคใต้ของประเทศ ซึ่งทำให้บริเวณดังกล่าวมีฝนตกหนักและพายุฝนฟ้าคะนองลมกระโชกแรงอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลากขึ้นได้ในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยมีผลกระทบทำให้สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยลดความรุนแรงลงไป

4.4 อิทธิพลจากพายุฤดูร้อน ในห้วงฤดูร้อนปี 2551 (กุมภาพันธ์ -

พฤษภาคม 2551) ประเทศไทยจะได้รับอิทธิพลจากมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนพัดลงมาปะทะกับมวลอากาศร้อนที่ปกคลุมพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยจำนวนหลายครั้ง ทำให้เกิดพายุฤดูร้อนขึ้น ทำให้มีฝนตกกระจาย ฝนฟ้าคะนองและมีลูกเห็บตกลงมาในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลางตอนบน ทำให้สถานการณ์ภัยแล้งลดความรุนแรงลงไป ในเกือบทุกพื้นที่

4.5 อิทธิพลจากพายุไซโคลนจากอ่าวเบงกอล ในห้วงประมาณเดือนพฤษภาคม 2551 อาจมีพายุไซโคลนพัดเอะอองไอน้ำจากอ่าวเบงกอลเข้ามาปกคลุมพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ทำให้จะมีฝนตกชุกหนาแน่น และฝนตกกระจายเพิ่มมากขึ้นในเกือบทุกพื้นที่ ทำให้สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ต่างๆ จะคลี่คลายลงไปตามลำดับ

4.6 อิทธิพลจากลมท้องถิ่น ในบางช่วงจะได้รับอิทธิพลจากลมใต้และลมตะวันตกพัดพาความชื้นจากทะเลเข้ามาปกคลุมพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยทำให้เกิดฝนตกกระจายในหลายพื้นที่ ทำให้สถานการณ์ภัยแล้งลดความรุนแรงลงไป ในเกือบทุกพื้นที่

4.7 การจัดทำแผน

หลวง สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีแผนจัดทำฝนหลวงประจำปี 2551 โดยมีศูนย์ปฏิบัติการ 8 ศูนย์ ใช้เครื่องบินปฏิบัติงาน 25 ลำ ออกปฏิบัติการทำฝนหลวง เมื่อสภาวะอากาศอำนวยในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทำให้มีฝนตกกระจายทั่วประเทศเป็นบริเวณกว้างในเกือบทุกพื้นที่

5. แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณ- การภัยแล้งปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 - พฤษภาคม 2551) ของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การจัดระบบบริหารจัดการสาธารณภัยและภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งเป็นเรื่องสำคัญ ที่จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ไว้เป็นการล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ครบวงจรและทั่วถึง ทั้งนี้ การบริหารจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย การดำเนินการก่อนเกิดภัย ในขณะเกิดภัย และภายหลังการเกิดภัย เพื่อเป็นการป้องกันภัยหรือเป็นการลดผลกระทบหรือความสูญเสียให้น้อยที่สุด

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้กำหนดแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้งปี 2551 เพื่อเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ภัยแล้ง อันเนื่องมาจากผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนดังนี้

5.1 ระยะก่อนเกิดภัย

1) จัดทำแผนปฏิบัติการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งชาติในเชิงยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2550 - 2559 โดยร่วมกับองค์กรยุทธศาสตร์นานาชาติเพื่อการลดภัยพิบัติแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNISDR) และศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ADPC) ซึ่งขณะนี้ได้จัดทำแผนฯ ฉบับร่างเสร็จแล้ว และจะจัดการประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนต่อไป

2) แจ้งให้จังหวัดทุกจังหวัดจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะปี 2551 เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานป้องกันภัยแล้งที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่และให้มีการสำรวจเตรียมความพร้อมในด้านเครื่องมือ เครื่องใช้

3) ได้จัดทำข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทั่วประเทศปี 2550 เพื่อเป็นข้อมูลให้จังหวัดทุกจังหวัดเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ภัยแล้ง ในขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและจะส่งให้จังหวัดใช้ประโยชน์ต่อไป

4) โครงการฝึกอบรมมิสเตอร์เตือนภัย (Mr. Disaster Warning) เป็นการสร้างเครือข่ายเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและแจ้งเตือนภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย

5) โครงการฝึกอบรม “ทีมกู้ชีพกู้ภัยประจำตำบล” (OTOS) โดยกำหนดให้ฝึกอบรมให้ครบทุกตำบลตามเป้าหมายในปี 2551 เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย

6) การฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อให้ครบจำนวน 1 ล้านคน หรือร้อยละ 2 ของประชากร และฝึกทบทวนและสั่งใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย

7) โครงการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยการอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการสาธารณภัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management – CBDRM) โดยใช้หลักการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในการป้องกัน เตือนภัย บรรเทาและฟื้นฟูสาธารณภัย โดยการให้องค์ความรู้ ฝึกอบรม และทำงานร่วมกับสมาชิกในชุมชน

8) การจัดทำฝายชั่วคราวปิดกั้นลำน้ำและการขุดลอกแหล่งน้ำ ได้แจ้งให้จังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาขุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก ก่อสร้างฝายประชาอาสา จัดหาถังน้ำกลางประจำหมู่บ้าน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน

งบประมาณในเบื้องต้น หากเกินขีดความสามารถให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนช่วยเหลือต่อไป

9) การติดตามการพยากรณ์

อากาศและการแจ้งเตือนภัย จัดชุดเจ้าหน้าที่ติดตามสภาวะอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ และวิเคราะห์สถานการณ์ตลอด 24 ชั่วโมง เมื่อมีการคาดการณ์ว่าจะเกิดสถานการณ์ภัยแล้งขึ้นในพื้นที่ เจ้าหน้าที่จะประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกประกาศแจ้งเตือนประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดสถานการณ์ภัยแล้งได้ทราบเพื่อเตรียมรับสถานการณ์ในกรณีที่คาดการณ์ว่าอาจเกิดสาธารณภัยแล้งขึ้นในพื้นที่ ให้จัดตั้งศูนย์เตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสถานการณ์ภัยแล้งขึ้น ณ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบประจำศูนย์ฯ และจัดให้มีการประชุมเตรียมความพร้อมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางในการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ภัยแล้งที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่เสี่ยงภัย

5.2 ระยะเวลาเกิดภัย

1) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหายุ่งแล้งปี 2551

(1) ส่วนกลาง ณ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นศูนย์อำนวยการประสานแผน และการปฏิบัติของจังหวัดต่างๆ ทั้งประเทศ โดยได้กำหนดมาตรการและสั่งการให้จังหวัดแก้ไขปัญหายูงแล้งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(2) ระดับจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อให้เป็นศูนย์บูรณาการและประสานการปฏิบัติของจังหวัด ทำหน้าที่อำนวยการ สั่งการ และประสานการปฏิบัติของทุกหน่วยงานภายในจังหวัด โดยให้มีการบูรณาการข้อมูลการแก้ไขปัญหายูงและการให้ความช่วยเหลือของทุกหน่วยงาน มีระบบข้อมูลรายละเอียดที่ครอบคลุม ชัดเจน แม่นยำ รวดเร็ว และถูกต้องตรงกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อให้การแก้ไขปัญหายูงและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้อง รวดเร็ว และถูกต้อง

2) การแจกจ่ายน้ำอุปโภคบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร

(1) การจัดหาน้ำอุปโภค/บริโภค ให้มีการจัดตั้งศูนย์แจกจ่ายน้ำประจำหมู่บ้าน ใช้สถานที่โรงเรียน วัด หรือสถานที่ที่เหมาะสมเป็นจุดรับน้ำและแจกจ่ายน้ำ โดยมี คณะกรรมการในหมู่บ้าน ทั้งกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต./ผู้แทนโรงเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการประสานการแจกจ่ายในหมู่บ้านให้ทั่วถึงสำหรับในเขตชุมชนเมือง ได้กำหนดให้มีการสำรวจแหล่งน้ำต้นทุนที่ใช้ในการผลิตน้ำประปาว่าพอเพียงหรือไม่ หากไม่เพียงพอให้เร่งหาแหล่งน้ำต้นทุนสำรองตลอดจนการวางแผนการปันส่วนน้ำไว้ล่วงหน้า นอกจากนั้น ให้จังหวัดพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ประสบความแห้งแล้งรุนแรง โดยเน้นการขุดเจาะบ่อบาดาลบ่อน้ำตื้น และระบบประปาหมู่บ้าน

(2) การจัดหาน้ำเพื่อการเกษตร โดยการวางแผนการจัดสรรน้ำ การผันน้ำ และควบคุมการใช้น้ำระหว่าง

จังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้มีปริมาณน้ำเพียงพอในการใช้สอยอย่างเพียงพอตลอดช่วงฤดูแล้ง ปี 2551

3) การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการสรรน้ำในระดับจังหวัด

โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เพื่อให้การบริหารจัดสรรน้ำควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่จังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการบริหารจัดการสรรน้ำในลุ่มน้ำ ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมเกี่ยวข้อหลายจังหวัด ให้คณะกรรมการประกอบด้วยส่วนราชการจากส่วนกลางที่เกี่ยวข้องและผู้ว่าราชการจังหวัดในลุ่มน้ำ โดยมีปลัดกระทรวงหรืออธิบดีที่เกี่ยวข้องเป็นประธาน

4) การจัดตั้งศูนย์แจกจ่ายน้ำประจำหมู่บ้าน

โดยใช้สถานที่โรงเรียน วัด หรือสถานที่ที่เหมาะสมเป็นจุดรับน้ำและแจกจ่ายน้ำ โดยมีคณะกรรมการในหมู่บ้าน ทั้งกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/

สมาชิก อบต./ผู้แทนโรงเรียน ร่วมเป็น คณะกรรมการประสานการแจกจ่ายใน หมู่บ้านให้ทั่วถึง สำหรับในเขตชุมชน เมืองได้กำหนดให้มีการสำรวจแหล่งน้ำ ดันทุน ที่ใช้ในการผลิตน้ำประปาว่า พอเพียงหรือไม่ หากไม่เพียงพอให้เร่งหา แหล่งน้ำต้นทุนสำรอง ตลอดจนการ วางแผนการปันส่วนน้ำไว้ล่วงหน้า นอกจากนั้น ให้จังหวัดพิจารณาจัดหา แหล่งน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ประสบความ แห้งแล้งรุนแรง โดยเน้นการขุดเจาะบ่อ บาดาล บ่อน้ำตื้น และระบบประปาหมู่บ้าน

5) การสำรวจความเสียหาย

และการรายงานสถานการณ์ ศูนย์ฯ จังหวัดจะต้องมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสาร ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน โดยข้อมูลต้อง ออกมาจากศูนย์ฯ เดียวกันแล้วจึงจะ รายงานสถานการณ์สาธารณภัยให้ศูนย์ฯ ส่วนกลางทราบทุกระยะ ตั้งแต่เริ่มเกิด สถานการณ์จนกว่าสถานการณ์จะยุติ

5.3 ระยะภายหลังการเกิดภัย

1) การจัดสรรงบประมาณ

ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิจารณา ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตาม ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงิน ทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบ ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 ใน

อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดในวงเงิน 50 ล้านบาทต่อหนึ่งเหตุการณ์สาธารณภัย ที่เกิดขึ้น หากเงินในอำนาจผู้ว่าราชการ จังหวัดไม่เพียงพอ ให้ขออนุมัติวงเงิน งบประมาณจากคณะรัฐมนตรีเพิ่มเติมได้ คราวละ 50 ล้านบาท และกรณีมี ความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องให้ความ ช่วยเหลือนอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่ กระทรวงการคลังกำหนด กระทรวง มหาดไทยจะเสนอขอของบกลางรายการ สำรองจ่ายกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็นจาก คณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัยต่อไป

2) การแก้ไขปัญหายุ่งยาก

ในระยะยาว โดยการจัดประชุมเพื่อระดม ความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและประชาชน เพื่อจัดทำวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ มาตรการ และจัดทำแผน ป้องกันภัยแล้งเชิงรุกในระยะยาว และ มอบหมายภารกิจในแต่ละด้านให้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการให้ สำเร็จตามเป้าหมาย ในการเสนอขอ งบประมาณควรมีการเสนอขอของบประมาณ แบบครบวงจรและเสนอในคราวเดียวกัน ทั้งประเทศ เพื่อไม่ให้มีการดำเนินงาน ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการ สาธารณะบรรลุเป้าหมาย

6. บทสรุป

ในปัจจุบันสภาวะโลกร้อนได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก โดยจะมีผลกระทบในด้านต่างๆ มากมาย รวมทั้งทำให้เกิดสาธารณภัยต่างๆ อันเนื่องมาจากผลกระทบจากอิทธิพลของสภาวะโลกร้อน โดยเฉพาะสถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในห้วงฤดูแล้งปี 2551 (พฤศจิกายน 2550 - พฤษภาคม 2551) ซึ่งในส่วนของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดแผนป้องกันและบรรเทาสถานการณ์ภัยแล้งปี 2551 ไว้แล้ว ถึงแม้ว่าแผนฯ ดังกล่าวจะมีการกำหนดแนวทางและมาตรการที่ครอบคลุมในทุกด้านแล้วก็ตาม แต่อยู่ในทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยจะต้อง “ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมรับผิดชอบ” ในการ

ปฏิบัติงานทั้งในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังการเกิดภัย เพื่อป้องกันและลดผลกระทบ จากสถานการณ์ภัยแล้งอันเนื่องมาจากสภาวะโลกร้อนที่กำลังเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด

โดยสรุปการแก้ไขปัญหาภัยแล้งสรุปได้ว่าต้องอาศัยน้ำจาก “4 น้ำ” คือ

1. **น้ำจากฟ้า** ปริมาณน้ำฝนที่ตกถูกต้องตามฤดูกาล และการทำฝนหลวงอย่างต่อเนื่อง
2. **น้ำจากใต้ผิวดิน** การพัฒนานำน้ำใต้ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้ครบถ้วนทั่วประเทศ
3. **น้ำผิวดิน** การสร้างแหล่งน้ำเก็บกักน้ำให้เพียงพอ เช่น ฝาย ทำนบ แก้มลิง ฯลฯ
4. **น้ำใจ** พื้นที่ต้องแบ่งปันกันใช้น้ำอย่างประหยัดให้ทั่วถึง และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง

วิชา จันทรกุลม ¹

ในโลกปัจจุบัน เป็นโลกไร้พรมแดน และมีประเด็นทางเศรษฐกิจ เป็นประเด็นสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐบาลจึงมีนโยบายที่ชัดเจนในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน

และประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าเป็นตัวนำ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และยกระดับอำนาจต่อรองในเวทีการค้าการลงทุนและการเงินระหว่างประเทศ

การดำเนินการในกรอบกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบอาเซียน (ASEAN) ความร่วมมือเหลี่ยมเศรษฐกิจ อาทิ สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย) สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (ไทย-ลาว-พม่า-จีนตอนใต้) และการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงหรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (ไทย-ลาว-เวียดนาม-กัมพูชา-พม่า-จีนตอนใต้)

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานจังหวัดอุดรธานี

มีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรและปัจจัยทางเศรษฐกิจร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพ เพื่อเพิ่มพูนประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของไทย การทำงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือนี้มีปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐบาลของแต่ละประเทศ โดยแต่ละกรอบความร่วมมือจะมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น

สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ เริ่มมาตั้งแต่ปี 2535 เน้นส่งเสริมความเจริญแก่ภาคเหนือของไทย โดยมุ่งพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบก-น้ำ และอากาศ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว

หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมหลักสูตร Human Resource Development Strategy for Effective Regional Cooperation ระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2550 ณ สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง อันเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน

อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Economic Cooperation in the Greater Mekong Subregion : GMS) เน้นการส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการ เพื่อสนับสนุนการจ้างงาน และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น

สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขงเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 โดยความร่วมมือของรัฐบาลนิวซีแลนด์ รัฐบาลไทย (โดยกรมวิเทศสหการ กระทรวงการต่างประเทศ) และ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งในระยะเริ่มแรกสถาบันฯ มีสถานะเป็นหน่วยงานอิสระในกำกับของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีภารกิจในการจัดฝึกอบรม เพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการบริหารให้แก่บุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง รวมทั้งดำเนินการวิจัยค้นคว้าในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศสมาชิก ซึ่งประกอบไปด้วย ไทย-ลาว-เวียดนาม-กัมพูชา-พม่า-จีนตอนใต้ ต่อมาสถาบันฯ

ได้ยกสถานะจากหน่วยงานในกำกับของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นองค์กรอิสระนานาชาติในระดับภูมิภาค โดยการลงนามธรรมนูญจัดตั้งสถาบันฯ (Charter

of Mekong Institute) ของรัฐมนตรีประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เมื่อเดือนมิถุนายน 2546 โดยอยู่ในกำกับดูแลของสภามนตรีสถาบันฯ (Council) และคณะกรรมการกำกับกับการดำเนินงานสถาบันฯ (Steering Committee) และเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2550 รัฐบาลไทยและสถาบันฯ ได้ลงนามรับรองสถานะ

ของสถาบันฯ ให้เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับรัฐบาลภายใต้กฎหมายไทย มีภารกิจบริการด้านการวิจัย การจัดเสวนาเชิงนโยบาย และการจัดหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่บุคลากรของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การขจัดความยากจนของประชาชน

การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดโอกาสให้บุคลากรภาครัฐจากประเทศสมาชิก

6 ประเทศ รวม 28 ชีวิต ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ทำให้ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ตลอดระยะเวลา 13 วัน กิจกรรมการฝึกอบรมประกอบด้วย การ

ศึกษาโครงสร้างภารกิจขององค์กรที่ทางหลักสูตรกำหนด การจัดทำแบบสอบถามเพื่อค้นหาช่องว่างสมรรถนะบุคลากรในองค์กรกับสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์กร การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมผัสและเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากบุคลากรขององค์กรที่หลักสูตรกำหนด การวางแผน

พัฒนาทรัพยากรบุคคล การนำเสนอแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลต่อผู้บริหาร และการประเมินผลแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคล จะเห็นได้ว่าการอบรม/สัมมนาที่จัดในระดับประเทศซึ่งมีนานาชาติเข้าร่วม มักจะเน้นการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อมุ่งหวังให้เศรษฐกิจตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ (Knowledge based economy) เมื่อต่างได้รับการพัฒนาสมรรถนะ เข้าใจในวัตถุประสงค์ของความร่วมมือ และนำไปสื่อสารเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไป จะส่งผลต่อความเข้าใจว่า รัฐบาลของแต่ละประเทศได้พยายามแสวงหาความร่วมมือและร่วมกันพัฒนาภูมิภาค และเป็นประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ไม่ว่ายุคสมัยใด สิ่งที่สำคัญยังคงเป็นเรื่อง “ภาษาอังกฤษ” เพราะบุคลากรของชาติสมาชิกที่ได้รับเลือกเฟ้นมานี้จะสามารถรับและถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันได้ด้วยภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามก็ดี ภาษาไทย - ลาว จะพูดจากันได้ง่าย เข้าใจกันมาก ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นประเทศพี่น้องกันเลยทีเดียว ส่วนกัมพูชาก็มีบางคำที่ใช้เหมือนกัน ถ้าท่านใดที่สนใจเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของสถาบันฯ ขอให้เตรียมตัวเรื่องทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ติดตามข่าวคราวการเงินทุนและ

สมัครสอบคัดเลือก เพราะมีหลักสูตรที่น่าสนใจอีกมากมายที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนการดำเนินงานจากประเทศสมาชิกและจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศ และรอให้ทุนฝึกอบรมแก่บุคลากรของประเทศสมาชิกผ่านกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ในกรณีของประเทศไทย ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำหรับกระทรวงมหาดไทย กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

โครงการที่สำคัญ

ในระยะเวลา 3 ปีจากนี้ (พ.ศ. 2551 - 2553) สถาบันฯ จะดำเนินโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยจะให้ความสำคัญในกิจกรรมภายใต้สาขาหลัก 4 สาขา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสภามนตรีสถาบันฯ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมา ดังนี้

1. สาขาการบริหารจัดการภาครัฐ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

1.1 ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ (Leadership in Public Sector Reform)

1.2 ด้านภาวะผู้นำเพื่อการแข่งขันทางธุรกิจ (Leadership in Competitive Enterprise)

1.3 ด้านการบริหารความช่วยเหลือทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ (Aid Effectiveness)

2. สาขาการบริหารโครงการระหว่างประเทศ (Transnational Project Management)

2.1 ด้านการศึกษาความเป็นไปได้และการร่างโครงการพัฒนา (Trans-boundary Project Feasibility and Design)

2.2 ด้านการวางแผนและการพัฒนาโครงการ (Project Planning and Development)

2.3 ด้านการบริหาร การดำเนินงาน และการรายงานผลโครงการพัฒนา (Project Execution, Implementation and Reporting)

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-based Project Monitoring and Evaluation)

2.5 ด้านการพัฒนาชนบท (Rural Development)

3. สาขาการส่งเสริมการค้าการลงทุน

3.1 ด้านการจัดการขีดความสามารถเพื่อเป็นผู้ประกอบการ (Enhancing Entrepreneurship)

3.2 ด้านการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อการส่งออก (SME Cluster Development and Export Consortia)

3.3 ด้านการส่งเสริมการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Facilitation)

4. สาขาความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4.1 ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Tourism, Approach to Regional Development)

4.2 ด้านการบริหารจัดการการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ (Human Migration Management)

4.3 ด้านการบริหารความขัดแย้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Conflict Management for Effective Regional Cooperation)

4.4 ด้านการบริหารจัดการผลกระทบเชิงสังคมที่เกิดจากโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridor Social Impacts Mitigation and Management)

ความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ยังคงดำเนินต่อไป โดยมีสถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง เป็นศูนย์กลางแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ ต่อการผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาทาง ด้านการค้า การลงทุน และอบรมพัฒนา สมรรถนะของข้าราชการ ตลอดจนการ ดำเนินงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี

ของจังหวัดชายแดนติดต่อ และกลุ่ม สมาชิกประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มี คุณประโยชน์อันนับต่อบุคลากรภาครัฐ ของไทย และส่งผลดีต่อการพัฒนาของ ส่วนราชการภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง

๖๖ แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2551

พยัต วุฒิรงค์¹

คงไม่มีใครปฏิเสธว่าตลอดช่วงปี 2550 ที่ผ่านมา เกือบทุกอุตสาหกรรมคงจะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจไทยกันโดยถ้วนหน้า (ไม่ต่างกันจะต่างก็เพียงได้รับผลกระทบมากบ้างน้อยบ้าง) เพราะปีนี้นับว่าเป็นอีกหนึ่งปีที่เศรษฐกิจไทยต้องทดสอบกับปัจจัยลบหลายประการ ทั้งการแข็งค่าของเงินบาท หรือผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจในสหรัฐฯ แต่ที่ส่งผลกระทบมากที่สุดคงหนีไม่พ้นในเรื่องปัญหาทางการเมืองและปัญหาราคาน้ำมัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งในระดับบุคคลและระดับธุรกิจ ส่งผลให้อุปสงค์ภายในประเทศในส่วนของการบริโภคและการ

ลงทุนชะลอตัวลงตามความเชื่อมั่นโดยรวม โดยข้อมูลเฉลี่ยในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2550 พบว่า ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจอยู่ที่ 69.3 และ 43.0 ลดลง 3.2% และ 2.3% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมเศรษฐกิจแล้วก็ได้เลวร้ายมากนัก โดยในช่วง 3 ไตรมาสแรกของปี 2550 เศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัว 4.5% และคาดว่าตัวเลขตลอดทั้งปีจะอยู่ที่ระดับ 4.5% เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการชะลอตัวลงจากปี 2549 ที่ขยายตัว 5.2% เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากภาคการส่งออกยังคงขยายตัวได้ดี โดยในช่วง 11 เดือนแรก

¹ ผู้จัดการการตลาด บจก.ผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบก่อสร้าง ในเครือซิเมนต์ไทย (SCG)

ไทยมียอดส่งออกทั้งสิ้น 125,115 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้น 17.2% และข้อมูลล่าสุด ณ เดือน พ.ย. 50 ไทยมียอดส่งออกสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ระดับ 14,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นถึง 24%

แนวโน้มเศรษฐกิจไทยในปี 2551

สำหรับในปี 2551 ผู้เขียนเชื่อว่าปัจจัยลบส่วนใหญ่ยังเป็นผลต่อเนื่องมาจากปี 2550 ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในเรื่องเงินบาทที่ยังแข็งค่าอย่างต่อเนื่อง ราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นอีก ซึ่งมีผลทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ราคาน้ำมันมีแนวโน้มสูงขึ้นแบบรายวันจากการที่ผู้ค้าน้ำมันทั้งในและนอกกลุ่มโอเปกชะลอการเพิ่มกำลังการผลิต ขณะที่ความต้องการใช้น้ำมันมีแนวโน้มที่อาจจะเพิ่มสูงขึ้นอีกในอนาคต ประกอบกับแรงกดดันในการขอปรับราคาสินค้าอย่างต่อเนื่องจะเป็นการบั่นทอนความมั่นใจและกำลังซื้อของผู้บริโภค ซึ่งภาวะดังกล่าวนี้ทำให้อาณาการแห่งประเทศไทยไม่มีแนวคิดที่จะดำเนินนโยบายการเงินโดยการลดอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยในปี 2551 จึงมีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าปี 2550 ส่วนปัญหาสินเชื่อบีบไซม์ในสหรัฐฯ ยังคงยืดเยื้อต่อไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายและการจ้างงานในสหรัฐฯ จนกระทั่งทำให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ ชะลอตัวลง

และจะกดดันให้ธนาคารกลางสหรัฐฯ จำเป็นต้องปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Fed Funds Rate) ลง ทำให้ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีทิศทางอ่อนค่าลงอีก ดังนั้น ภาคการส่งออกของไทยจะชะลอตัวลงจากความอ่อนแอของเศรษฐกิจสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยบวกก็ยังมีพอมีอยู่บ้าง อาทิ การตั้งงบประมาณปี 2551 แบบขาดดุล นอกจากนี้ ยังมีความเป็นไปได้ที่รัฐบาลใหม่อาจตั้งงบประมาณเพิ่มเติมในช่วงกลางปีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและเพื่อความนิยมทางการเมือง

การบริโภคภาครัฐและเอกชน

จากความคาดหวังว่ารัฐบาลใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งน่าจะมีส่วนช่วยฟื้นความเชื่อมั่นของผู้บริโภคให้ดีขึ้น ขณะเดียวกันผลจากการปรับขึ้นเงินเดือนของข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ จึงน่าจะเป็นแรงหนุนสำคัญต่อการฟื้นตัวของ *การบริโภคภาคเอกชน* ให้เริ่มฟื้นตัวขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การปรับตัวขึ้นของการบริโภคอาจเป็นไปได้อย่างจำกัด อันเป็นผลจากอุปสรรคของอัตราเงินเฟ้อที่จะเร่งตัวขึ้นตามราคาน้ำมัน โดยคาดว่า อัตราเงินเฟ้อปี 2551 จะขยายตัวประมาณ 3.0-3.5% สูงขึ้นจากปีนี้จะขยายตัวประมาณ 2.3% สำหรับ *การบริโภคภาครัฐ* ซึ่งได้รับปัจจัยบวกจากการเร่งเบิกจ่ายงบประมาณของภาครัฐ จึงคาดว่า น่าจะปรับตัวได้ดีขึ้นเช่นกัน

การลงทุนภาครัฐและเอกชน

ในระยะสั้น ผลจากการมีรัฐบาลใหม่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนได้ในระดับหนึ่ง และช่วยกระตุ้นการลงทุนที่ชะลอไปในช่วงที่ผ่านมาให้กลับดำเนินต่ออีกครั้ง แต่ในระยะยาว คงต้องขึ้นกับเสถียรภาพของรัฐบาลและประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ ถ้ารัฐบาลมีเสถียรภาพและสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจไทยเอื้อต่อการลงทุนมากขึ้นจะเป็นการฟื้นความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศ ในภาพรวมเชื่อว่า การลงทุนจะขยายตัวดีขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการลงทุนของภาคธุรกิจเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตเดิมที่ใกล้จะเต็ม เพราะปัจจุบันอัตราการใช้กำลังการผลิตมีสูงถึง 75.5% ขณะเดียวกัน ผลจากการแข็งค่าของเงินบาท น่าจะเป็นผลดีกับอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบนำเข้าในการผลิต เพราะช่วยให้การนำเข้าวัตถุดิบหรือเครื่องจักรต่างๆ มีต้นทุนต่ำลง สำหรับโครงการลงทุนที่สำคัญในปี 2551 ในส่วนของภาคเอกชน ได้แก่ การลงทุนในอุตสาหกรรมรถยนต์ที่ได้รับแรงสนับสนุนจากกรอบภาษีรถยนต์ประหยัดพลังงาน (ECO Car) และรถยนต์ที่ใช้แก๊สโซฮอล์ (E20) ตลอดจนการลงทุนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การผลิตเอทานอล และโครงการผลิตไฟฟ้า

IPP

การใช้จ่ายภาครัฐบาล

ถือเป็นความหวังสำคัญที่จะช่วยผลักดันระบบเศรษฐกิจไทยให้ขับเคลื่อนไปได้ด้วยดี และผลจากการจัดทำงบประมาณขาดดุลเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีเม็ดเงินออกไปสู่ระบบเศรษฐกิจ โดยในปีงบประมาณ 2551 นี้ รัฐบาลได้จัดทำงบประมาณแบบขาดดุลไว้เป็นมูลค่าสูงถึง 165,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2550 ซึ่งอยู่ที่ 146,200 ล้านบาท นอกจากนี้ภาครัฐยังมีโครงการต่างๆ เพื่อช่วยประชาชนในต่างจังหวัด เช่น โครงการยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด มูลค่า 10,000 ล้านบาท เร่งรัดโครงการที่ก่อให้เกิดการจ้างงานในระดับรากหญ้า และให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐดำเนินโครงการปล่อยสินเชื่อสู่รากหญ้าในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนั้น รัฐบาลยังจะจัดสรรงบประมาณในการลงทุนที่มีความพร้อมโดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เช่น ในบริเวณพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง สำหรับโครงการ Mega Project ที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุดคงหนีไม่พ้นโครงการก่อสร้าง

รถไฟฟ้า 5 สาย ซึ่งเป็นที่แน่นอนแล้วว่า การก่อสร้างรถไฟฟ้าสายสีม่วง (บางใหญ่ - บางซื่อ) และสายสีแดง (บางซื่อ - ตลิ่งชัน และรังสิต - บางซื่อ) อาจจะเริ่มลงมือก่อสร้างได้ในปี 2551 ซึ่งจะช่วยกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจโดยรวมให้ดีขึ้นบ้าง เพราะทำให้เกิดการจ้างงาน และส่งผลโยงไปอีกหลายๆ อุตสาหกรรม โดยเฉพาะภาคการก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างที่อยู่อาศัยที่จะเริ่มกระจายออก

สู่รอบนอกเมืองมากขึ้น ซึ่งในขณะนี้เราก็จะเริ่มเห็นภาวะดังกล่าวบ้างแล้ว โดยที่อยู่อาศัยในบริเวณกรุงเทพฯ ตอนบน ปทุมธานี นนทบุรี เริ่มมียอดขายดีขึ้น เพราะเป็นพื้นที่ที่รถไฟฟ้าทั้งสองสายข้างต้นตัดผ่าน ดังนั้นโครงการต่างๆ ข้างต้น ก็คงต้องรอให้รัฐบาลใหม่พิสูจน์ฝีมือให้ทุกคนได้รับรู้กันต่อไป

ภาคการค้าระหว่างประเทศ

แม้ภาคการส่งออกจะเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทยในปี 2550 แต่ในปี 2551 จากแรงกดดันทั้งในเรื่องการแข็งค่าของเงินบาท ภาวะการแข่งขันในตลาดโลกที่รุนแรง อุปสรรคจากการกีดกันทางการค้าโดยเฉพาะรูปแบบที่มีใช้ภาษี และที่สำคัญที่สุดคือการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะตลาดหลัก อย่างสหรัฐฯ ที่ได้รับ

ผลกระทบอย่างหนักจากปัญหาสินเชื่อด้อยคุณภาพ หรือปัญหาซับไพร์มที่ยังไม่มีแนวโน้มจะคลี่คลายได้โดยง่าย ภาคการส่งออกไทยในปี 2551 จึงเริ่มมีทิศทางไม่สดใสนัก โดยคาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 10.0 ลดลงจากที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 16.0 ในปี 2550 ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคส่งออกจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการ

ต้องการของลูกค้า รวมถึงการปรับปรุง
ผลิตภาพเพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง
ขณะเดียวกันภาครัฐก็ควรจูงใจให้ตลาด
ใหม่เพื่อลดการกระจุกตัวของประเภท
สินค้าส่งออกและบรรเทาผลกระทบจาก
การชะลอตัวทางเศรษฐกิจของตลาดเดิม
นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายความเสี่ยง
จากการขาดทุนในอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับ
ภาคการนำเข้า คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ
12.5 เพิ่มขึ้นจากที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ
10.0 ในปี 2550 โดยเป็นผลจากการขยาย
การลงทุนในประเทศ รวมถึงโครงการ
ลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐ ประกอบกับการ
แข็งค่าของเงินบาทจะจูงใจให้มีการนำเข้า
มากขึ้น เนื่องจากสินค้านำเข้ามีราคาถูกลง
ในรูปของเงินบาท

ทั้งนี้ ธนาคารโลกได้ประมาณการ
อัตราการขยายตัวของไทยในปี 2551
ไว้ที่ 4.6% ซึ่งสูงกว่าปี 2550 เล็กน้อย
แต่ยังต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ
ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก
โดยในภูมิภาคเอเชียตะวันออก จีนมี
อัตราการขยายตัวสูงสุดที่ 10.8% รองลงมา
คือ เวียดนาม กัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย
และมาเลเซียที่ 8.2%, 8.0%, 7.9%, 6.4%
และ 5.9% ตามลำดับ

จากที่ได้กล่าวไปแล้วในภาพรวม
ของเศรษฐกิจมหภาค ยังมีภาพย่อยที่
แสดงให้เห็นทิศทางของเศรษฐกิจไทย

ปี 2551 เช่น แนวโน้มยอดขอรับการ
ส่งเสริมการลงทุน ทาง BOI ตั้งเป้าหมาย
ปี 2551 ไว้ที่ 500,000 ล้านบาท ทรงตัว
จากปี 2550 นอกจากนี้การลงทุนภาค
ก่อสร้างซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญ
ของเศรษฐกิจไทยซึ่งมีสัดส่วนสูงถึง 9%
ของ GDP โดยสัดส่วนเกือบ 36% ของ
การลงทุนภาคก่อสร้างก็คือ การลงทุนใน
ตลาดที่อยู่อาศัย ส่งผลให้ตลาดที่อยู่อาศัย
มักมีทิศทางเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจ
อยู่เสมอ และจากภาวะเศรษฐกิจไทยในปี
2550 ที่มีแนวโน้มชะลอตัวลงค่อนข้าง
มากจากปัจจัยลบหลายประการดังที่ได้
กล่าวมาแล้ว ส่งผลให้ผู้บริโภคชะลอการซื้อ
ที่อยู่อาศัยออกไป แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะ
อยู่ในระดับต่ำแต่ก็ไม่อาจจูงใจให้ผู้บริโภค
ตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยมากนัก ธนาคาร
แห่งประเทศไทยระบุถึง เครื่องชี้ภาวะการ
ชะลอตัวของตลาดที่อยู่อาศัยในปี 2550
ว่า จากข้อมูลในช่วง 9 เดือนแรกของ
ปี 2550 พบว่า อัตราการขยายตัวของที่
อยู่อาศัยจดทะเบียนเพิ่มในกรุงเทพและ
ปริมณฑล -8% พื้นที่ที่ได้รับอนุญาต
ปลูกสร้างเพื่อที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล
-10.7% รวมทั้งมูลค่าการซื้อขายที่ดิน
ทั่วประเทศ -8.2% สำหรับในปี 2551
ยังมีปัจจัยกดดันที่มีผลต่อตลาดที่อยู่
อาศัยอย่างต่อเนื่อง คือ ปัจจัยแรก
ราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นอีก
ทั้งนี้ ประธานสมาคมสินเชื่อที่อยู่อาศัย

ประเมินว่า ผลกระทบจากราคาน้ำมัน จะทำให้ต้นทุนก่อสร้างที่อยู่อาศัยในปี 2551 เพิ่มขึ้นประมาณ 3 - 5% รวมถึงการปรับตัวสูงขึ้นของราคาสินค้าวัสดุก่อสร้าง ซึ่งมีสาเหตุจากต้นทุนการผลิตและต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้นตามราคาน้ำมัน ปัจจัยที่สอง ภาวะเงินเฟ้อในประเทศไทย ที่จะส่งผลให้ภาระรายจ่ายของภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่กำลังซื้อของผู้บริโภคมีลดลง ปัจจัยที่สาม อัตราดอกเบี้ยขาขึ้น เป็นที่คาดการณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันกำลังเข้าใกล้จุดต่ำสุดของตลาดแล้ว เพราะแรงกดดันของอัตราเงินเฟ้ออาจทำให้นาฬการแห่งประเทศไทย

ต้องควบคุมด้วยการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายจากปัจจุบัน (ณ เดือน พ.ย. 50) ซึ่งอยู่ที่ระดับ 3.25% อย่างไรก็ดี ตลาดได้ปรับตัวรับการคาดการณ์ดังกล่าวไปพอสมควรแล้ว สะท้อนได้จากอัตราผลตอบแทนพันธบัตรของรัฐบาลทุกประเภทที่เริ่มปรับสูงขึ้นนับตั้งแต่กลางปี 2550 ซึ่งแนวโน้มการปรับขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จะทำให้ผู้บริโภคมีความสามารถในการผ่อนชำระที่อยู่อาศัยลดลง เพราะอัตราดอกเบี้ย

เงินกู้ที่เพิ่มขึ้น 1% จะทำให้ความสามารถในการผ่อนชำระค่างวดต่อเดือนลดลงเกือบ 7.5% และปัจจัยสุดท้าย การปรับขึ้นราคาประเมินที่ดินใหม่ทั่วประเทศ จากข้อมูลเบื้องต้นของกรมธนารักษ์พบว่า ราคาที่ดินทั่วประเทศในระหว่างปี 2551 - 2554 ที่จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551 โดยเฉลี่ยจะปรับขึ้นประมาณ 10%

จากผลกระทบที่ผู้บริโภครู้และ
ผู้ประกอบการต้องเผชิญดังกล่าว เป็น
ภาพสะท้อนว่าตลาดที่อยู่อาศัยในปี 2551
ยังจะมีแนวโน้มชะลอตัวต่อเนื่อง แม้
ปัจจัยทางการเมืองอันเป็นตัวแปรสำคัญ
ที่ส่งผลกระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและ
ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ซึ่งเป็นปัจจัย
หลักในการกำหนดทิศทางตลาดที่อยู่
อาศัยจะมีทิศทางดีขึ้นจริงก็ตาม แต่ด้วย
ธรรมชาติของตลาดที่อยู่อาศัยรวมถึง
ตลาดอสังหาริมทรัพย์อื่นๆ ที่เมื่อหดตัว
แล้วจะต้องอาศัยเวลาในการฟื้นตัว
พอสมควร จึงคาดว่า โอกาสที่จะเห็นภาพ
การฟื้นตัวของตลาดที่อยู่อาศัยคงต้องใช้
เวลาระยะหนึ่ง

จากปัจจัยทั้งหมดที่ได้กล่าวมา
ข้างต้น หากจะให้สรุปทิศทางของ
เศรษฐกิจไทยปี 2551 ผู้เขียนคาดว่า
เศรษฐกิจไทยปี 2551 จะดีขึ้นกว่าปี 2550
แต่จะดีขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจาก

ยังมีปัจจัยลบต่างๆ ที่ยังคงดันอยู่ ทั้งนี้
เศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวอย่างเห็นได้ชัดเจน
มากขึ้นในปี 2552 ภายใต้สมมติฐานว่า
สถานการณ์ทางการเมืองของไทยคลี่คลาย
ไปในทางที่ดีขึ้น โดยรัฐบาลที่มาจาก
การเลือกตั้งมีเสถียรภาพและนโยบาย
ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน ปัญหาซับไพร์ม
ในสหรัฐฯ ค่อยๆ ผ่อนคลายลงจากการที่
ภาครัฐช่วยดูแลและจัดการกับปัญหา
ดังกล่าว ในขณะที่การเพิ่มสูงขึ้นของ
ราคาน้ำมันในตลาดโลกไม่ได้เกิดขึ้นอย่าง
รุนแรงและถาวร อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า
เศรษฐกิจไทยจะยังคงทรงตัว ไม่ได้เติบโต
อย่างหวือหวาเป็นตัวเลข 2 หลัก ดังเช่น
ในอดีตที่ผ่านมา การนำปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะช่วยให้
คนไทยทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้อย่าง
มีกิน มีใช้ และมีความสุขตลอดไป

แนวโน้มเทคโนโลยีสารสนเทศ

ชัยพิพัฒน์ เด่นจักรวาท¹

ในยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก หากพิจารณาถึงแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นทั้งในทวีปเอเชียและในทวีปยุโรปจากการจัดประชุมสัมมนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT : Information Communication Technology) ที่จัดโดย APAN (Asia Pacific Advanced Network) ในการประชุมครั้งที่ 24 เมื่อวันที่ 27-31 สิงหาคม 2550 ณ มณฑล

ซีอาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และจะจัดการประชุมสัมมนาครั้งที่ 25 ขึ้นระหว่างวันที่ 23-25 มกราคม 2551 ณ มหาวิทยาลัยฮาวาย มลรัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ทำให้เราสามารถมองเห็นแนวโน้มด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งในด้านของนโยบายงานวิจัย และระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

ด้านนโยบาย จะเห็นว่ายังมีการสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินการกิจต่างๆ มีประสิทธิภาพ

¹ กลุ่มงานยุทธศาสตร์สารสนเทศและการสื่อสาร ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการศึกษา การเตือนภัยธรรมชาติ การบริหารจัดการภาครัฐ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการกีฬา ด้านสุขภาพ ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานกลางต่างๆ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันได้อย่างเป็นมาตรฐานสากล (Universal Standard) เช่น มาตรฐานรหัสเปิด (Open Standard) ซึ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้ รัฐบาลนอร์เวย์ ได้ประกาศแผนการใช้รูปแบบเอกสารที่เป็นมาตรฐานเปิดในหน่วยงานของภาครัฐ โดยมีเหตุผลว่าประชาชนต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกัน และไม่มีข้อจำกัดด้านซอฟต์แวร์ที่ใช้ ซึ่ง Mr Heidi Grande Roys รัฐมนตรีกระทรวง Government Administration and Reform ให้สัมภาษณ์ว่า “รัฐบาลตัดสินใจว่าเทคโนโลยีไอซีทีของภาครัฐต้องอยู่บนมาตรฐานเปิด ในอนาคตเราจะไม่ยอมให้ข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐถูกจำกัดอยู่ในมาตรฐานปิด (Proprietary Standard)” ในทำนองเดียวกันรัฐบาลเนเธอร์แลนด์อนุมัติแผนการใช้ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สเก็บข้อมูลในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเปิด เช่น ODF (Open Document Format

Alliance) โดยมีเส้นตายรอบแรกในเดือนเมษายน 2008 นี้ โดยโฆษกของกระทรวงเศรษฐกิจให้เหตุผลว่า เพื่อลดค่าใช้จ่าย และลดการพึ่งพาผู้ผลิตซอฟต์แวร์รายใดรายหนึ่ง โดยหน่วยงานในภาครัฐจะยังสามารถใช้งานซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์แบบเก่าได้ต่อไป ตราบเท่าที่อยู่ในเงื่อนไขของนโยบายใหม่นี้ จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันกระแสใช้งาน Open Standard และ Open Source ฝังรากลึกมาแรงมากในประเทศที่อยู่ในทวีปยุโรป

ด้านงานวิจัย แนวโน้มทางด้านงานวิจัยจะมุ่งไปสู่งานการวิจัยและพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่าย การจัดการบริหารระบบเครือข่าย การให้บริการเครือข่าย ความมั่นคงและปลอดภัยของระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และรวมถึงอุปกรณ์อัจฉริยะที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานการใช้งานในครัวเรือน

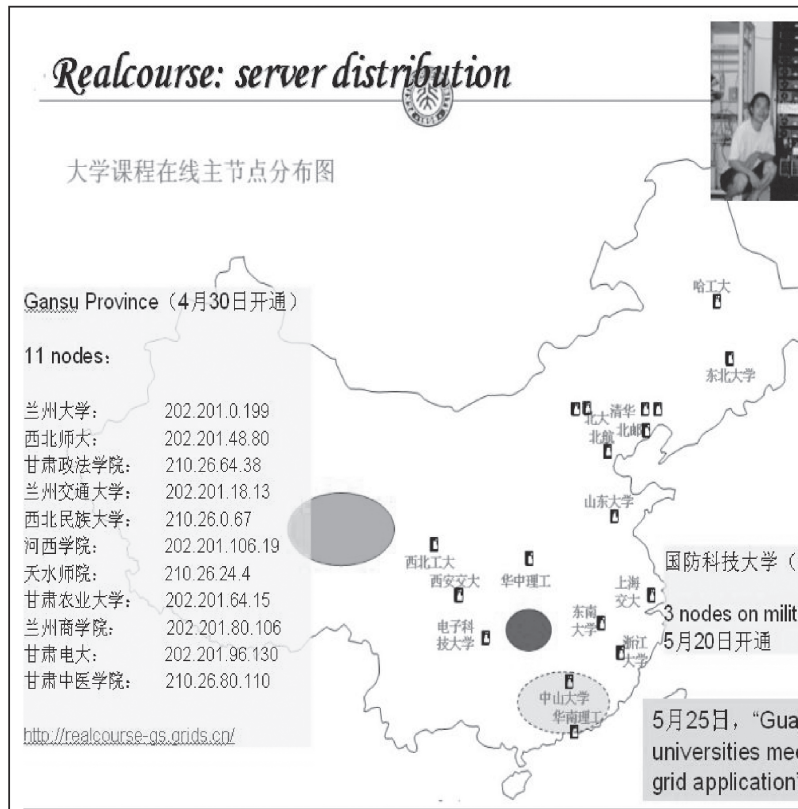
ด้านระเบียบกฎเกณฑ์ แนวโน้มจะเน้นไปในเรื่องความมั่นคงและปลอดภัยของระบบสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Network Security) โดยเฉพาะด้านระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมุ่งเน้นความมีระเบียบวินัยของผู้เข้าใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

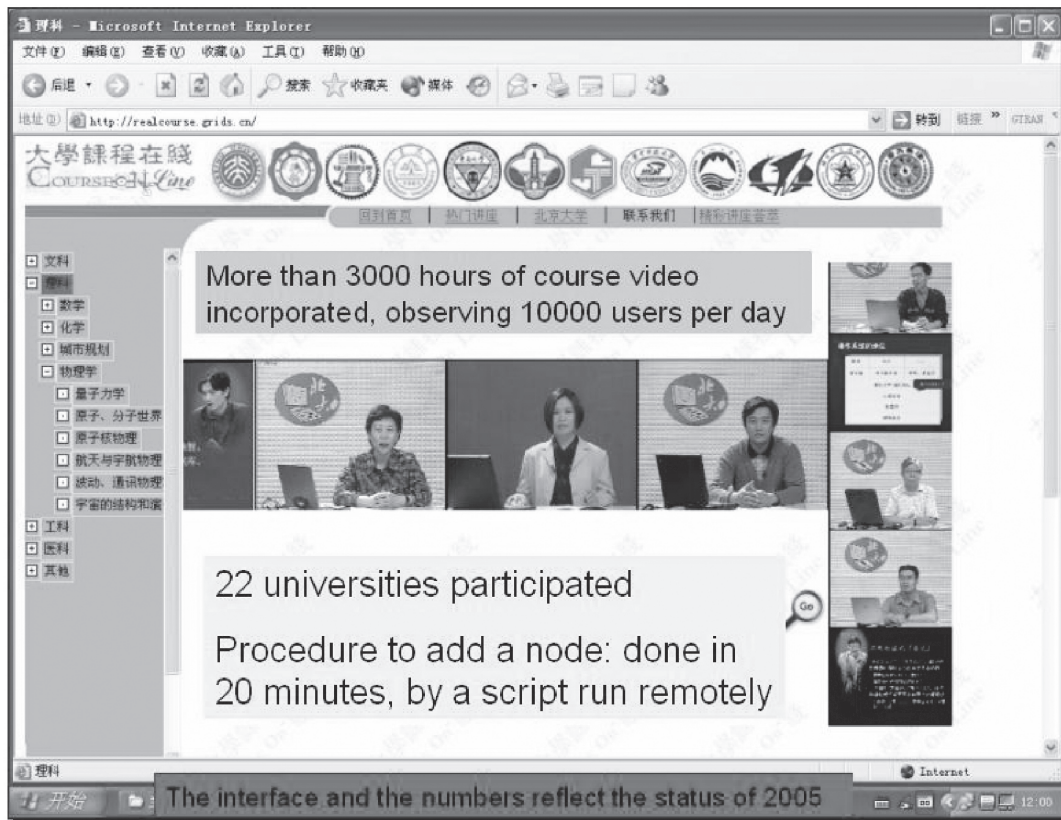

หากมองเจาะลึกลงไปเทคโนโลยีแต่ละด้าน จะเห็นถึงแนวโน้มการวิจัย การพัฒนา และการนำไปใช้งานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่น่าสนใจดังนี้

ด้าน Hardware จะมีการใช้งานในลักษณะที่ใช้วิธีรวมทรัพยากรและศักยภาพจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่แยกกันตามสถานที่ต่างๆ ที่มีอยู่แต่เดิมแล้วนำมารวมเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างเป็นเวอร์ชวลซูเปอร์คอมพิวเตอร์ ที่มีศักยภาพในระดับสูงมากๆ ขึ้นมาเสมือนเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวกัน

ทำให้สามารถประมวลผลงานร่วมกันและผลลัพธ์ที่ได้จะอยู่ในรูปของผลรวมแห่งทรัพยากรในการประมวลผลเป็นหนึ่งเดียวต่างจากเดิมที่คอมพิวเตอร์จะแยกกันทำงานและไม่สามารถทำการประมวลผลร่วมกันได้ ซึ่งเทคโนโลยีนี้เรียกว่า *การประมวลผลแบบกริด (Grid Computing)* เป็นเทคโนโลยีเกิดใหม่ในโลกของเครือข่ายที่ใช้หลักการของการประมวลผลแบบขนาน ซึ่งจะให้ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนการสอนใน 22 มหาวิทยาลัย ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีผู้เข้าเรียนด้วยระบบ Video มากกว่า 10,000 คนต่อวัน

ด้าน Software เทคโนโลยีทาง
ด้านนี้จะเน้นไปทางการสื่อสารผ่านระบบ
เครือข่ายมากขึ้น เช่น Web Technology
2.0 เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร ในการขับเคลื่อน
สังคมและวัฒนธรรม ทำให้เกิดเป็น
องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning
Organization) ขนาดใหญ่ที่ทุกคนในโลก
นี้ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ ทำให้
เกิดการบูรณาการองค์ความรู้ (Integrate
Body of Knowledge) และความคิด
สามารถนำไปสู่การเรียนรู้ในระดับปัจเจก
จริง และถึงระดับรู้แจ้ง สามารถนำไป

ปฏิบัติได้จริงและนำมาซึ่งองค์ความรู้ใหม่
(New Body of Knowledge)
องค์ความรู้มีความแตกต่างจากทรัพยากร
ธรรมชาติยิ่งใช้ยิ่งหมดไป แต่ความรู้ยังใช้
ยิ่งแบ่งปัน ยิ่งให้ ยิ่งได้รับความรู้เพิ่ม

นอกจากนี้องค์การส่วนใหญ่ได้นำ
Software ที่เป็น Open Standard เข้ามา
ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานใน
องค์การของตนเองมากขึ้น ลดการใช้
Software ที่เป็น Proprietary Standard
ลงไป ทำให้องค์การสามารถพึ่งพาตนเอง
ได้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสารในอนาคต

Web 2.0

people

World-Wide Web

Services (API)
RSS, REST, SOAP, etc.

Face
HTML, Ajax, Flash, etc.

user control

http

data

mash-up

Software That Gets Better The More People Use it

Unique Formulas

Copyrighted & IP Content

Enrichment & Annotation

Hard to Recreate Data

trust

tagging

beta

unintended uses

user contributions

effortless scalability

radical decentralization

customer self-service

mass service of micromarkets

software as a service

right to remix

participation

blogs

wikis

VOIP

podcasting

filtering

sharing

social search

collaboration

social bookmarking

RIAs

Ajax

SSE

RoR

BitTorrent

Katrinalist

Wikipedia

Skype

โจมตีและการจรรยากรรมจะพุ่งเป้าไปที่ระบบคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server Computer) แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป้าหมายโดยพุ่งโจมตีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) มากขึ้น ผู้ใช้งานทั่วไปอาจจะได้รับโปรแกรมต่างๆ โดยไม่รู้ตัว และโปรแกรมเหล่านี้ได้เข้ามาฝังตัวในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้งาน อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่น การใช้งานที่ช้าลง มีการแสดงหน้าต่างโฆษณาสินค้าขึ้นตลอดเวลา พิมพ์ภาษาไทยบนระบบ

Browser ไม่ได้ จนถึงเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถใช้งานได้และต้องปิด-เปิด เครื่องใหม่ ซึ่งอาการเหล่านี้อาจเกิดจาก ช่องโหว่ของโปรแกรม Internet Explorer (IE Vulnerability) โดยโปรแกรมเหล่านี้ จะทำการควบคุมการทำงานของโปรแกรม Internet Explorer ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ที่ไม่หวังดี

อ้างอิง

<http://www.apan.net/>
<http://boinc.berkeley.edu/>
<http://www.odfalliance.org/>
<http://www.oasis-open.org/>
<http://cans2007.edu.cn/>
http://content.zdnet.com/2346-9595_22-10672.html
<http://www.itsecurity.com/features/nastiest-malware-trends-011207/>

ประเทศไทยเป็นสังคมคนสูงวัยไปแล้ว

ศ.ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล¹

หากมีใครสักคนหลับไปเมื่อร้อยปีก่อน แล้วรู้สึกตัวตื่นขึ้นมาใหม่ในวันนี้ เขาคงไม่มีทางเชื่อเลยว่าสิ่งทั้งหลายที่เขาได้พบเห็นในวันนี้เป็นบ้านเมืองผู้คนและสิ่งที่อยู่บนแผ่นดินไทยผืนเดียวกับที่เขาเคยเห็นมาเมื่อร้อยปีก่อน ประเทศไทยในรอบศตวรรษที่ผ่านมาเปลี่ยนแปลงไปมากในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเมือง ที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ สังคม การติดต่อคมนาคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมต่างๆ การเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจที่สุดเรื่องหนึ่งในรอบศตวรรษที่ผ่านมา คือ ผู้คนหรือประชากรที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย

จำนวนผู้คนได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากเพียง 8 ล้านคนเมื่อ 100 ปีก่อน ได้เพิ่มขึ้นอีกเกือบ 8 เท่าตัว กลายเป็น 63 ล้านคนในปี พ.ศ. 2550 นอกจากจำนวนจะเพิ่มขึ้นอย่างมากมายมหาศาลแล้ว โครงสร้างอายุของประชากรก็ได้เปลี่ยนไปอย่างมาก จากประชากรที่มีอายุเฉลี่ยน้อย เป็นประชากรเฝ้าวัยในอดีต ได้กลายเป็นประชากรที่มีอายุสูงขึ้นจนเรียกได้ว่าเป็นประชากรสูงอายุได้อย่างเต็มปากในปัจจุบัน ผู้คนที่เคยมีลูกมาก กลับมีลูกกันน้อยลง ปัญหาประชากรที่เคยกังวลว่ามีเด็กเกิดมากเกินไปในแต่ละปี กลับกลายเป็นความกังวลว่า

¹ ศาสตราจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

คนไทยจะมีลูกกันน้อยเกินไป ปัญหาที่ว่าประเทศไทยกำลังจะกลายเป็นสังคม “ผู้สูงอายุ” กลายเป็นเรื่องที่พูดถึงกันอย่างกว้างขวาง หลายฝ่ายพยายามหาแนวทางปฏิบัติและวางแผนให้ผู้สูงอายุในอนาคตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยได้รับสวัสดิการและมีความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยและรายได้เพื่อยังชีพอย่างพอสมควร

ประชากรไทยในกระบวนการมีอายุสูงขึ้น

ที่จริงแล้วประชากรของประเทศไทยเพิ่งเข้าสู่ภาวะสูงวัยเมื่อไม่นานมานี้เอง แต่ไหนแต่ไรมาประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุน้อย ถ้าเราดูพีระมิดประชากรซึ่งหมายถึงรูปกราฟแท่งที่ใช้แสดงโครงสร้างอายุของประชากร ก็จะได้เห็นว่าในอดีตรูปพีระมิดเป็นประชากรที่มีฐานกว้างแล้วเว้าเข้าอย่างรวดเร็ว และมียอดแหลมฐานที่กว้างของพีระมิดแสดงถึงอัตราเกิดที่สูง เด็กเกิดในแต่ละปีจำนวนมากได้หนุนเนื่องเข้ามาที่ฐานทำให้ฐานกว้าง

ในขณะเดียวกันอัตราตายที่สูงมากตั้งแต่วัยทารกและเด็ก เรื่อยขึ้นไปในกลุ่มประชากรที่มีอายุสูงขึ้น ทำให้พีระมิดประชากรเล็กลงจนถึงยอดพีระมิดที่แหลมเล็ก แสดงว่ามีประชากรสูงอายุอยู่เป็นจำนวนและสัดส่วนที่น้อยมาก

โครงสร้างอายุของประชากรไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในรอบ 50 ปี มาปีนี้เอง สำนะโนประชากรปี พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นสำมะโนประชากรครั้งแรกที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ เจ้นนับจำนวนประชากรในประเทศไทยได้ 26 ล้านคน มากกว่าเมื่อ 50 ปีก่อนคือเมื่อทำสำมะโนประชากรครั้งแรกปี พ.ศ. 2453 ที่นับคนในราชอาณาจักรได้ 8 ล้านคน ประมาณ 3 เท่า ในช่วงเวลาหลังจากนั้น ประชากรของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ระหว่างปี พ.ศ. 2506 จนถึง พ.ศ. 2526 มีเด็กที่มาจากทะเลเบียนเกิดปีละเกินกว่าหนึ่งล้านคน เด็กรุ่นที่เกิดปีละมากกว่าล้านคนนี้ เรียกว่าเป็น “ประชากรรุ่นเกิดล้าน”² ซึ่งนับว่าเป็นประชากรที่มีจำนวนมากเป็นพิเศษ

² ปราโมทย์ ประสาทกุล และ ปัทมา ว่าพัฒนวนศ์ “สถานการณ์ประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2548” ใน กฤตยา อาชวนิจกุล และ ปราโมทย์ ประสาทกุล (บรรณาธิการ) **ประชากรและสังคม 2548 : ประชากรของประเทศไทย ณ พ.ศ. 2548**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548

ประชากรที่อายุสูงขึ้นเพราะการเกิดลดลง

หลังจากปี พ.ศ. 2526 จำนวนเด็กเกิดในประเทศไทยได้ลดต่ำลงเหลือที่มาจดทะเบียนเกิดน้อยกว่าหนึ่งล้านคนในแต่ละปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2549 มีเด็กเกิดเพียง 8 แสนคนเท่านั้น ถ้าดู “อัตราเจริญพันธุ์รวม” ซึ่งหมายถึงจำนวนลูกโดยเฉลี่ยตลอดวัยมีบุตรของสตรีหนึ่งคน จะเห็นได้ชัดว่าลดลงอย่างรวดเร็ว ในอดีตเมื่อประมาณ 50 ปีก่อน อัตราเจริญพันธุ์รวมของผู้หญิงไทยสูงกว่า 6 ซึ่งหมายถึงผู้หญิงไทยมีลูกโดยเฉลี่ยตลอดวัยมีบุตรมากกว่า 6 คน จำนวนลูกโดยเฉลี่ยนี้ได้ลดลงจนเหลือประมาณ 2 คนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2539 และลดต่ำลงเหลือเพียง 1.5 คน ในปี พ.ศ. 2550 นี้

อัตราเจริญพันธุ์รวม หรือจำนวนลูกโดยเฉลี่ยต่อสตรีที่ประมาณสองคน เรียกว่าเป็น “ภาวะเจริญพันธุ์ระดับทดแทน” (replacement fertility) คือ สตรีคนหนึ่งมีลูกเฉลี่ยสองคน เป็นจำนวนที่จะทดแทนพ่อและแม่ได้พอดี ถ้าอัตราเจริญพันธุ์รวมต่ำกว่าสอง ก็เท่ากับเป็นภาวะเจริญพันธุ์ที่ “ต่ำกว่าระดับทดแทน” (under-replacement fertility) คือ สตรีหนึ่งคนมีจำนวนลูกไม่เพียงพอหรือต่ำกว่าระดับที่จะทดแทนพ่อและแม่ได้ ปัจจุบันนี้ประเทศในทวีปยุโรป ตะวันตก และอเมริกาเหนือ รวมทั้งประเทศในเอเชียจำนวนมาก เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน สิงคโปร์ และประเทศไทย มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับทดแทนแล้ว

ตาราง 1 อัตราเจริญพันธุ์รวมของประชากรไทย พ.ศ. 2507-2550

ปี พ.ศ.	อัตราเจริญพันธุ์รวม (ต่อสตรีหนึ่งคน)
2507	6.3
2517	4.9
2528	2.7
2534	2.2
2539	3.0
2550	1.5

ตาราง 2 อัตราเจริญพันธุ์รวมของบางประเทศ พ.ศ. 2549

เคนยา	4.9	โซมาเลีย	6.9	อูกันดา	6.9
แซมเบีย	5.7	แคนาดา	1.5	สหรัฐอเมริกา	2.0
เม็กซิโก	2.4	อาร์เจนตินา	2.4	บราซิล	2.3
อิรัก	4.8	ซาอุดีอาระเบีย	4.5	เยเมน	6.2
อัฟกานิสถาน	6.8	บังคลาเทศ	3.0	ภูฏาน	2.9
อินเดีย	2.9	เนปาล	3.7	จีน	1.6
ญี่ปุ่น	1.3	เกาหลีใต้	1.1	กัมพูชา	3.7
ลาว	4.8	ฟิลิปปินส์	3.4	ประเทศไทย	1.5
สิงคโปร์	1.2	สวีเดน	1.8	นอร์เวย์	1.8
เนเธอร์แลนด์	1.7	ฝรั่งเศส	1.9	อังกฤษ	1.8

แหล่งที่มา : Population Reference Bureau, World Population Data Sheet, Washington, D.C., 2006

* ข้อมูลของประเทศไทยคาดประมาณโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลที่ตามมาจากการที่ภาวะเจริญพันธุ์ลดต่ำลง คือ สัดส่วนของประชากรวัยเยาว์ลดน้อยลง ซึ่งทำให้ประชากรมีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น การลดลงของการเกิดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชากรมีอายุสูงขึ้น และเมื่อประกอบกับประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ก็ยิ่งทำให้ประชากรสูงอายุไม่ว่าจะจำกัดความว่าเป็นประชากรที่มีอายุ 60 หรือ 65 ปีขึ้นไป มีจำนวนและสัดส่วนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

การที่ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันตก อเมริกาเหนือ และหลายประเทศในทวีปเอเชียรวมทั้งประเทศไทยได้ลดลงต่ำกว่าระดับทดแทนเป็นแนวโน้มทางประชากรที่เหมือนกับว่า “ต้อง” เป็นไปเช่นนั้นเมื่อประเทศมีการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้น ออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้บทบาทสตรีที่เคยเป็นเพียงแม่บ้านดูแลลูกและครอบครัวได้ลดลง เมื่อสถานภาพสตรีสูงขึ้น มีอิสระเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ก็ทำให้ผู้หญิงแต่งงานช้าลง และมีสัดส่วนสตรีที่ครองโสดถาวร คือ ไม่แต่งงานเลยเพิ่มสูงขึ้นในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจสูงอย่างที่เป็นอยู่ในสังคม

ทุนนิยมปัจจุบันทำให้คู่สมรสเลือกที่จะมีลูกกันน้อยลงเพื่อความคงอยู่ได้ในเวทีการแข่งขันทางเศรษฐกิจนั้น ประกอบกับการตัดสินใจเลือกมีบุตรน้อยลงเช่นนั้นก็เป็นไปได้โดยง่ายขึ้นกว่าในอดีตอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของเครื่องมือ และวิธีการคุมกำเนิดสมัยใหม่ รวมทั้งบริการวางแผนครอบครัวที่กว้างขวางแพร่หลายขึ้น

อย่างเช่น ในประเทศไทย ผู้หญิงไทยเมื่อ 40 ปีก่อน อายุแรกสมรสอยู่ที่ประมาณ 22 ปี ในปี พ.ศ. 2543 อายุแรกสมรสของสตรีได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 24 ปี สัดส่วนผู้หญิงไทยอายุ 15 - 49 ปี ที่ยังไม่แต่งงานเมื่อปี พ.ศ. 2503 มีอยู่เพียงร้อยละ 20 กว่าเท่านั้น สัดส่วนนี้ได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2543 และคาดว่าจะสูงมากกว่าร้อยละ 40 ในปี พ.ศ. 2550 นี้

อัตราเจริญพันธุ์ที่ลดลง โดยเฉพาะหลังจากที่ประเทศไทยได้ประกาศนโยบายประชากร เมื่อปี พ.ศ. 2513³ ได้ทำให้โครงสร้างอายุของประชากรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ประชากรมีอายุ

เพิ่มสูงขึ้น สัดส่วนผู้สูงอายุได้เพิ่มเป็นร้อยละ 7 ในปี พ.ศ. 2533 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 12 ในปี พ.ศ. 2553 ในปี พ.ศ. 2550 นี้ ขณะที่ประชากรของประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมดประมาณ 63 ล้านคนนั้น ประชากรสูงอายุมีจำนวน 6.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรทั้งหมด ขณะเดียวกัน “อายุมัธยฐาน” ของประชากรก็ได้เพิ่มสูงขึ้นถึง 31 ปี หมายถึงประชากรจำนวนประมาณ 31.5 ล้านคนของประเทศไทยมีอายุสูงกว่า 31 ปีแล้ว

ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2513 มีประชากรสูงอายุที่จำกัดความว่าหมายถึงประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ในปีนั้น ขณะที่ประเทศไทยมีประชากรรวมทั้งหมด 34 ล้านคน มีผู้สูงอายุประมาณ 1 ล้านคนเท่านั้นเอง “อายุมัธยฐาน” หรืออายุที่แบ่งครึ่งประชากรอยู่ที่ 18 ปี ซึ่งหมายถึงประชากรครึ่งหนึ่งหรือ 17 ล้านคนมีอายุมากกว่า 18 ปี และอีกครึ่งหนึ่ง หรืออีก 17 ล้านคนมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ประชากรไทยในขณะนั้นหรือเมื่อ 40 ปีก่อน ยังนับว่าเป็น “ประชากรเยาว์วัย” (young population)

³ คณะรัฐมนตรีในสมัยที่จอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบายประชากรเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2513 ความว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะชะลอการเพิ่มประชากร ซึ่งมีอัตราที่สูงมาก อันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการส่งเสริมให้คู่สมรสชาวไทยใช้วิธีการวางแผนครอบครัวด้วยระบบสมัครใจ

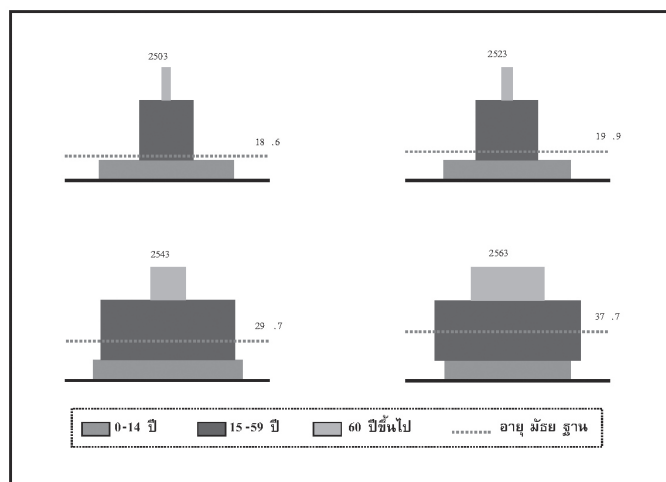
ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเมื่อไร

เมื่อเราพูดถึงเรื่องอายุว่า ประชากรกลุ่มหนึ่งเป็น “ประชากรสูงวัย” เราจะใช้เกณฑ์อะไรมาแบ่งว่าประชากรกลุ่มใดเป็นประชากรสูงอายุแล้ว กล่าวอย่างกว้างๆ ประชากรสูงวัยคือ ประชากรที่มีอายุเฉลี่ยสูง หรือเป็นประชากรที่มีผู้สูงอายุเป็นจำนวนหรือสัดส่วนที่มากนั่นเอง แต่อายุประชากรสูงอย่างไร หรือมีสัดส่วนผู้สูงอายุเท่าไร จึงจะเรียกว่า เป็นประชากรสูงวัย ยังเป็น คำถามที่ต้องการคำตอบอย่างชัดเจน

“อายุมาตรฐาน” เป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้บ่งบอกความมีอายุของประชากรได้ อายุ

มาตรฐาน คือ อายุที่แบ่งประชากรออกเป็นสองครึ่ง ครึ่งหนึ่งมีอายุมากกว่า และอีกครึ่งหนึ่งมีอายุน้อยกว่าอายุมาตรฐานนี้ ประชากรที่มีการเกิดมาก ตายมาก อย่างเช่นประเทศไทยเมื่อ 100 ปีก่อน จะมีอายุมาตรฐานที่ต่ำ อาจอยู่ในราว 15 ปี เท่านั้น หมายความว่า ครึ่งหนึ่งของประชากรมีอายุต่ำกว่า 15 ปี นับว่าเป็นประชากรที่มีอายุน้อยมาก ถ้าประชากรมีอายุมาตรฐานต่ำกว่า 20 ปี ก็เรียกได้ว่าเป็น “ประชากรเยาว์วัย” ถ้าอายุมาตรฐาน อยู่ที่ประมาณ 20 ถึง 29 ปี ก็เรียกได้ว่าประชากรนั้นอยู่ในวัยกลางๆ และถ้าอายุมาตรฐานสูงกว่า 30 ปีขึ้นไป ก็เรียกได้ว่าประชากรนั้นเป็น “ประชากรสูงวัย” แล้ว

รูป 1 อายุมาตรฐานของประชากรไทย พ.ศ.2503, 2523, 2543 และ 2553

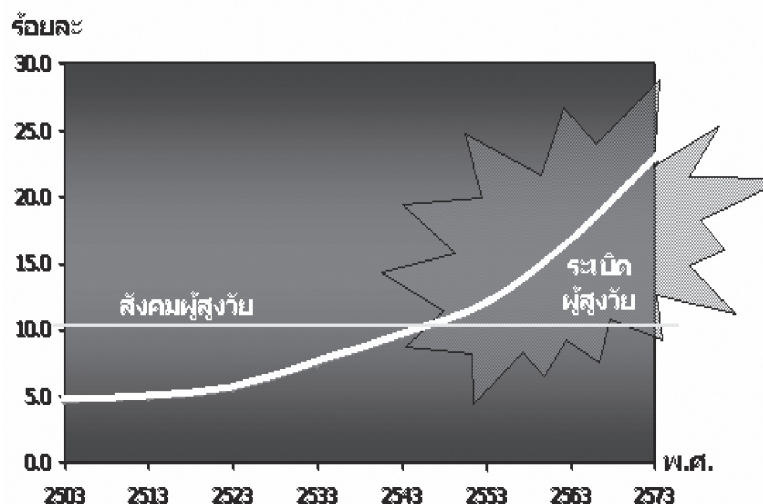
ความมีอายุของประชากรอาจวัดได้จากสัดส่วนของประชากรสูงอายุ ถ้าจำกัดความว่าประชากรสูงอายุ คือ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ประชากรที่มีผู้สูงอายุหรืออายุ 60 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 10 ก็เรียกว่าเป็น “ประชากรสูงวัย” ได้แล้ว หรือถ้าจะจำกัดความว่า ประชากรสูงอายุ คือ ประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ประชากรที่มีผู้สูงอายุหรืออายุ 65 ปีขึ้นไป ถึงประมาณร้อยละ 7 ก็เรียกได้ว่าเป็น “ประชากรสูงวัย” ได้เช่นกัน

อายุมัธยฐานที่ประมาณ 30 ปี สัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เกิด ร้อยละ 10 และสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่เกิดร้อยละ 7 จะเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันมาก อย่างของประเทศไทย ราวปี พ.ศ. 2545-2546 อายุมัธยฐาน

ของประชากรไทยอยู่ที่ประมาณ 30 ปี ในขณะเดียวกัน อัตราส่วนร้อยละของ ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปได้เพิ่มขึ้น ถึงร้อยละ 10 และอัตราส่วนร้อยละของ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปได้ขึ้นถึง ร้อยละ 7 จึงอาจกล่าวให้ชัดเจนลงไปว่า ประชากรของประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “ภาวะสูงวัย” แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

ในอนาคต ประชากรไทยจะสูงวัย ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก เมื่อประชากรได้ก้าวเข้าสู่ ภาวะสูงวัยแล้ว นับวันก็ยังมีอายุมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีประชากร สูงอายุหรือที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ราว ร้อยละ 11 ของประชากรทั้งหมด 63 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 สัดส่วน ผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึงเกือบร้อยละ 20

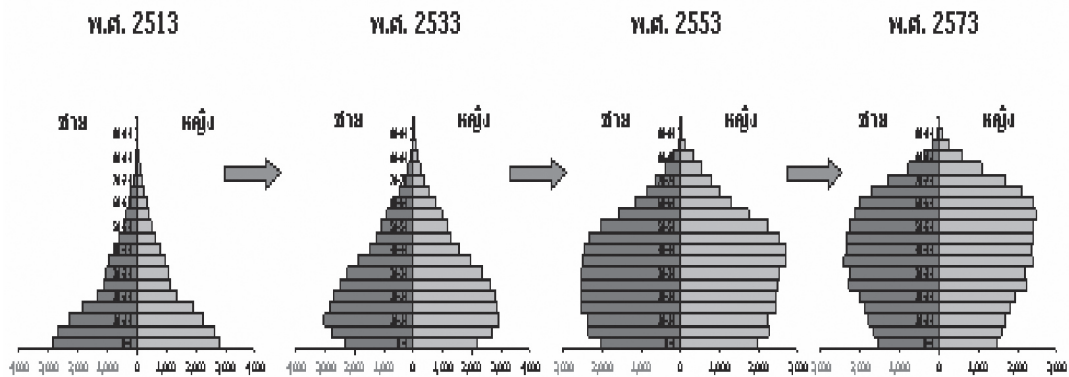
รูป 2 แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อ ประชากรทั้งหมด

ในขณะที่จำนวนประชากรทั้งหมดจะไม่เพิ่มขึ้นอีกมากนัก คือ ประชากรไทยจะมีจำนวนคงที่อยู่มากๆ 65 ล้านคน อีกประมาณ 20 ปีข้างหน้า ประชากรไทยจะมีจำนวนราว 65 ล้านคน ในขณะที่จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึงประมาณ 13 ล้านคน คือ ผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น

มากกว่าเด็ก หลังจากปีนั้น ประชากรสูงอายุจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นจากประมาณ 11 ล้านคนในปี พ.ศ. 2564 เป็น 15 ล้านคน ในอีก 30 ปีข้างหน้า ในขณะที่จำนวนประชากรเด็กอาจจะลดลงอีกเล็กน้อย เหลือคงตัวอยู่ที่ประมาณ 10 ล้านคนต่อไปเรื่อยๆ

จากจำนวนในปี พ.ศ. 2550 อีกเท่าตัว

จากการฉายภาพประชากร⁴ คาดประมาณได้ว่าในอีก 13-14 ปีข้างหน้า คือเมื่อ พ.ศ. 2563-2564 สัดส่วนและจำนวนของผู้สูงอายุ หรือประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีมากกว่าสัดส่วนและจำนวนของเด็ก หรือประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งจะนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ประชากรของประเทศไทยที่จะมีผู้สูงอายุ

การเตรียมพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุ

เมื่อคนเรามีอายุสูงขึ้นจนกลายเป็นผู้สูงอายุ บทบาทในการทำงานและเป็นผู้ผลิตย่อมลดน้อยลง โดยเฉพาะเมื่อเลยวัยต้น (60-69 ปี) ของผู้สูงอายุไปแล้ว บทบาทในการทำงานก็ยิ่งน้อยลงไปอีก ประชากรสูงอายุจึงกลายเป็นกลุ่มที่ต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจต่อประชากรวัยแรงงาน

⁴ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, การฉายภาพประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2548 - 2568 มหาวิทยาลัยมหิดล ฉบับเดือนมีนาคม 2549, 2549

ดัชนีหนึ่งที่ใช้วัดระดับของการพึ่งพิงที่ประชากรสูงอายุต้องมีต่อประชากรวัยทำงานได้แก่ “อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา” อัตราส่วนนี้มีความหมายว่าผู้สูงอายุ ซึ่งจะนับเฉพาะประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปจำนวนเท่าไรที่ต้องพึ่งพิงประชากรวัยทำงานอายุระหว่าง 15 ถึง 64 ปี 100 คน ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2550 อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชราของประเทศไทย เท่ากับ 11 ซึ่งหมายถึงคนในวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) 100 คนต้องดูแลประชากรวัยชราหรือผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป 11 คน อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชราของประเทศไทยกำลังสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2568 ประเมินว่าอัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรานี้จะสูงขึ้นถึง 19 ต่อประชากรวัยทำงาน 100 คน

สิ่งที่เป็นห่วงกันอยู่ในขณะนี้ คือ เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรสูงอายุที่นับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น เมื่อผู้สูงอายุลดบทบาทในการทำงานลงแล้ว พวกเขาจะดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงได้อย่างไร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 53 ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ”

สวัสดิการที่ผู้สูงอายุสมควรได้รับ มีอยู่ 2 ประการที่สำคัญคือ สวัสดิการในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ และในเรื่องเกี่ยวกับรายได้เพื่อยังชีพ

ตาราง 3 อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชราของประชากรไทย พ.ศ. 2533-2568

อัตราส่วนพึ่งพิง/ปี พ.ศ.	2533	2543	2553	2568
ประชากรวัยทำงาน (15-64 ปี)	36,058	42,813	45,392	45,964
ประชากรวัยเด็ก (0-14 ปี)	15,957	15,105	13,203	10,445
ประชากรสูงอายุ (65 ปีขึ้นไป)	2,540	3,852	5,057	8,680
อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา	7.4	9.0	11.1	18.9

แหล่งข้อมูล :

พ.ศ. 2533 สำมะโนประชากรและเคหะ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

พ.ศ. 2543, 2553, 2568 การฉายภาพประชากรของประเทศไทย, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

สวัสดิการด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุควรจะได้มีหลักประกันว่า เมื่อตนอายุมากขึ้นนั้น จะยังมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ คือมีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย สุขภาพที่ดีได้มาจากการสร้างเสริมสุขภาพ ตั้งแต่ก่อนที่เข้าสู่วัยสูงอายุ และการปฏิบัติตนให้ถูกสุขลักษณะอยู่เป็นนิจนิจัย รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงควรส่งเสริมให้คนในสังคมส่งเสริมสุขภาพตลอดด้วยของตน เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีต่อไป

การมีสุขภาพดีเป็นยอดปรารถนา แต่หากผู้สูงอายุเกิดเจ็บป่วยขึ้น รัฐก็ต้องมีหลักประกันว่าจะมีบริการบำบัดรักษาให้ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเหล่านั้นอย่างทั่วถึง ในเรื่องการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยนี้มีข้อความจริงว่าคนเราเมื่ออายุมากขึ้น ร่างกายก็ย่อมเสื่อมสภาพลงตามสังขาร ผู้สูงอายุจะมีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับกระดูก ตา และฟันมากกว่าคนในวัยหนุ่มสาว โรคของผู้สูงอายุส่วนมากจะเป็นโรคที่ต้องใช้เวลานานในการรักษา และต้องการคนดูแลใกล้ชิด การรักษาโรคในกลุ่มประชากรสูงอายุ จึงอาจเป็นภาระหนักมากของครอบครัว และสังคมต่อไปในอนาคต ยิ่งถ้าจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้นและอัตราการเจ็บป่วยของ

ผู้สูงอายุมิได้ลดลง ก็จะมีภาระในการรักษาพยาบาลประชากรกลุ่มนี้ให้มากยิ่งขึ้นไปอีกเป็นทวีคูณ

ปัจจุบันนี้ รัฐมีหลักประกันเรื่องการรักษาพยาบาลให้ผู้สูงอายุแล้ว โดยผ่านทางสำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ

สวัสดิการด้านรายได้เพื่อยังชีพ

เมื่อผู้สูงอายุพ้นวัยทำงานไปแล้ว จะมีคำถามว่าพวกเขาจะมีรายได้เพื่อใช้ในการยังชีพมาจากแหล่งใด แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุในปัจจุบันนี้มีอยู่ 4 แหล่งที่พอจะมองเห็นได้ คือ

1. เงินบำนาญ ของข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ
2. เงินบำนาญ ที่จะจ่ายให้ผู้ประกันตน ตาม พ.ร.บ.เงินทุนประกันสังคม พ.ศ. 2533 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 และ พ.ศ.2545 ซึ่งจะเริ่มจ่ายเงินบำนาญตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป อย่างไรก็ตามกองทุนประกันสังคมครอบคลุมเฉพาะผู้ประกันซึ่งเป็นแรงงานในระบบ ประมาณร้อยละ 20 ของกำลังแรงงานทั้งหมดเท่านั้น
3. เงินออมของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะออมในรูปของเงินสด ทรัพย์สิน หรือออมไว้กับสถาบันการเงินในรูปแบบต่างๆ
4. เงินอุดหนุนช่วยเหลือจากลูกหรือญาติ ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่อยู่ได้

เพราะมีลูกหลานคำนึงให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิต ความกตัญญูทวดเวที่เช่นนี้ยังคงเป็นค่านิยมอยู่ในสังคมไทย และควรจะได้ปลูกฝังให้ฝังแน่นอยู่ในสังคมไทย สืบต่อไป

รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนควรมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและส่งเสริมให้ประชาชนมีแหล่งรายได้ที่จะใช้ยังชีพยามชรา การสร้างแหล่งรายได้ดังกล่าวจะต้องเริ่มตั้งแต่ยังเยาว์วัย รัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยมีนิสัยประหยัดมัธยัสถ์ รู้จักเก็บออมตั้งแต่วันนี้เพื่อมีเงินไว้ใช้ในวันหน้าเมื่อยามชรา รัฐควรชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจและยึดถือปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สำหรับผู้ที่ทำงานมีรายได้ หรืออยู่ในระบบที่จะสร้างหลักประกันให้ตนมีรายได้ยามชรา ก็ควรได้ส่งเสริมให้เขาทำประกันไว้นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนอาจช่วยส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทยที่เกี่ยวกับการให้ความเคารพผู้อาวุโส เชิดชูค่านิยมและคุณธรรมความกตัญญูรู้คุณที่ลูกหลานจะพึงมีต่อพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ เพื่อให้ลูกหลานยังคงเป็นแหล่งรายได้จนเจือผู้สูงอายุได้

ความต้องการด้านอื่นๆ ของผู้สูงอายุ

อายุ

ในอนาคตอันใกล้นี้ เมื่อประชากรสูงอายุมีจำนวนมากขึ้น ก็จะมีผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาสเพิ่มมากขึ้นด้วย ในประเทศตะวันตก มีผู้สูงอายุจำนวนมากต้องอยู่ตัวคนเดียว หรืออยู่ตามลำพังกับผู้สูงอายุด้วยกัน บางครั้งผู้สูงอายุเหล่านี้อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องพึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปดูแลช่วยเหลือ ต่อไปประเทศไทยก็จะประสบกับปัญหาของผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือเช่นนี้เพิ่มมากขึ้น อาจต้องหาทางผลักดันให้ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการช่วยดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น

เมื่อสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุเช่นนี้แล้ว รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทุกข์สุขของประชาชนจะต้องเตรียมมาตรการต่างๆ ที่จะเอื้อต่อสังคมผู้สูงอายุ การก่อสร้างอาคารสถานที่ ถนนหนทาง การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งการให้บริการต่างๆ จะต้องคำนึงถึงผู้สูงอายุ รวมแม้กระทั่งการเตรียมช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยพิบัติอื่นใด ควรได้มีการเตรียมเครื่องมือและวิธีการช่วยเหลือรวมทั้งอาหารและเวชภัณฑ์ต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะด้วย

บทสรุป

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวตั้งแต่เมื่อ 4 - 5 ปีมาแล้ว ประชากรไทยกำลังมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็วมาก จน**จะมีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าเด็กภายในอีก 13 - 14 ปีข้างหน้า** การเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุเป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นรัฐ ชุมชน ครอบครัว และตัวบุคคล จะต้องคิดวางแผนและดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

เมื่อสังคมไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุจะกลายเป็นเรื่องสำคัญยิ่งไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน และสถานภาพการยังชีพของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นหรือพื้นที่ จะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ในการวางแผนดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ กระทรวงมหาดไทย ในฐานะที่รับผิดชอบเรื่องทะเบียนราษฎรอยู่โดยตรง ควรที่จะให้ความสำคัญและความสนใจต่อข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

9 ความท้าทายขององค์กรยุคใหม่

เจษฎา นกน้อย¹

ด้วยสภาพการแข่งขันทั้งในโลก เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ทวีความ รุนแรงมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน ทำให้องค์กร ต่างๆ จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ สามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรจะต้อง ตระหนัก คือ มีการเปลี่ยนแปลงใน เรื่องใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหาร องค์กรในปัจจุบัน บทความนี้ นำเสนอ 9 ประเด็นสำคัญที่ผู้บริหาร องค์กรควรให้ความสำคัญ หากยัง ต้องการรักษาขีดความสามารถ ทางการแข่งขันขององค์กรให้ ดำรงอยู่ ประกอบด้วย

1. ความต้องการของประชาชน มีตลอดเวลา

จะเห็นได้จากร้านค้าสะดวกซื้อ (Convenience Store) ประเภทที่เปิดให้ บริการตลอด 24 ชั่วโมง ตัวอย่างเช่น

¹ อาจารย์ประจำสาขาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

7-eleven, Family Mart และธุรกิจที่เน้นทางด้านการให้บริการได้รับความนิยมมาก เพราะในมุมมองของผู้บริโภคนั้น การได้รับบริการตลอดเวลาเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณา สำหรับองค์การที่จะสามารถให้บริการแก่ผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่องนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาพนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ในเวลาที่ยืดหยุ่น บางองค์การก็เลือกที่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย บางองค์การก็เลือกที่จะใช้พนักงานจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลกทำงาน อันจะทำให้มีพนักงานทำงานให้กับองค์การได้ตลอดเวลา

2. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ในปัจจุบันจะพบว่าคนบางกลุ่มใช้เวลาส่วนใหญ่ออกหน้าจอคอมพิวเตอร์มากกว่าการพูดคุยกับคนซึ่งอยู่ในสำนักงานเดียวกัน ถึงแม้ว่าคนส่วนใหญ่จะกล่าวว่า การติดต่อสื่อสารในรูปแบบที่มีการเผชิญหน้ากันจะเป็นวิธีการที่ได้ผลมากที่สุดก็ตาม แต่ในปัจจุบันการสื่อสารในรูปแบบของข้อความเสียง (Voice Mail)

และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ก็ได้รับความนิยมเป็นอันมากในที่ทำงาน

ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) หรือการซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตกลายเป็นเรื่องธรรมดาในการทำธุรกิจในปัจจุบัน ประกอบกับการแข่งขันในธุรกิจบริการที่มีมากขึ้นทำให้ธุรกิจทางการเงินเองก็เลือกที่จะให้บริการการชำระเงินผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าเรากำลังอยู่ในยุคอุตสาหกรรมใหม่ (new industrial era) หรืออย่างน้อยก็ใกล้ยุคการปฏิวัติข้อมูลข่าวสาร (Information Revolution) ซึ่งจะพาเราผ่านพ้นยุคเครื่องจักร (Machine Age) ซึ่งในยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Age) นั้น แต่ละคนจะเป็นเหมือนพระราชหรือพระราชินี เพราะจะได้รับผลตอบแทนจากตัวเลือกที่มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งสิ่งที่จะมีความสำคัญประกอบด้วย (Holbeche, 2002)

- การปกครองของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง
- ธรรมชาติขององค์การและที่ทำงานที่มีการเปลี่ยนแปลง
- การทำงานด้วยตัวเองเพิ่มมากขึ้นและสัญญาการจ้างงานที่มีการเปลี่ยนแปลง

3. คนรุ่นใหม่สนใจเรื่องการเมืองน้อยลง

ข้อมูลข่าวสารที่สามารถถ่ายทอดไปได้ทั่วโลก ทำให้ประชาชนไม่ต้องเข้าไปแสวงหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการบริหารงานด้วยตนเอง ส่งผลให้ความรู้สึกมีส่วนร่วมลดน้อยลง อีกทั้งผลกระทบประการหนึ่งของโลกาภิวัตน์คือ การเคลื่อนย้ายอำนาจและอิทธิพลจากท้องถิ่น ชุมชน หรือชาติหนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่งได้ ซึ่งผลจากการสำรวจความคิดเห็นของ

ประชาชนในประเทศตะวันตกชี้ให้เห็นว่าประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวนักการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย คนรุ่นหนุ่มสาวหรือที่มักเรียกกันว่า *Generation X* นั้นไม่ให้ความสนใจเรื่องการเมือง (Sorg, 1983) ทำให้การบริหารงานของรัฐบาลหรือองค์การภาครัฐต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในการที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ หากเป็นเรื่องของการเมืองภายในองค์กรนั้น พนักงานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางด้านการเมืองในองค์กรมีผลในแง่ลบต่อผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจในงาน (Lengnick-Hall & Lengnick-Hall, 2003) ฉะนั้น หากองค์กรต้องการให้พนักงานมีความสุขกับการทำงานภายในองค์กรสิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ การไม่ให้เรื่องของการเมืองภายในองค์กรมากระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานได้

4. ลักษณะขององค์การเปลี่ยนแปลงไป

ในปัจจุบันจะพบความเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานขององค์การ

ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หลายองค์การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ความไม่เท่าเทียมกัน และความเป็นธรรมในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมจะเป็นประเด็นสำคัญที่มักได้รับการพูดถึงในการประชุมทางด้านทรัพยากรมนุษย์ โดย Handy (1997) กล่าวว่า องค์การจะต้องแสดงบทบาทในการอำนวยความสะดวกนี้ให้กับสังคมเพื่อที่จะสามารถอยู่ได้ในระยะยาว มากกว่าที่จะคำนึงถึงผลในระยะสั้นเพียงแค่การเพิ่มขึ้นของเงินปันผลของผู้ถือหุ้นเท่านั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์การจะต้องให้ความสำคัญกับพนักงานขององค์การรวมถึงผู้บริหารหรือประชาชนภายนอกองค์การ หากยังหวังที่จะดำรงสถานะขององค์การให้แข็งแกร่งต่อไป

5. ความต้องการผู้นำตัวจริง

จากข่าวสารที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ จะพบว่า ในหลาย ๆ องค์การที่ประสบปัญหาในการบริหารงาน พนักงานอาวุโสมักจะเป็นแกนนำในการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการบริหารงานภายในองค์การ ทั้งในเรื่องของผู้บริหาร รูปแบบการบริหารงาน และสิทธิประโยชน์ที่พนักงานพึงได้รับ ทั้งนี้ เพราะบรรยากาศ ภายในองค์การที่เหมาะสมจะส่งผลอย่างยิ่ง ต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สูงขึ้น (Dessler, 2003)

ขณะที่การมีผู้นำซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเรื่องของศีลธรรมจรรยา หรือมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสในการบริหารงานพนักงานก็สามารถรับรู้ได้ อันจะนำมาซึ่งความเคลือบแคลงสงสัย และไม่ไว้วางใจ และจะส่งผลต่อความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานของพนักงานได้นอกจากนี้ หากองค์การใดที่ผู้บริหารขาดการติดต่อสื่อสารกับพนักงานแล้ว ก็มักจะเป็นสาเหตุสำคัญให้พนักงานออกจากองค์การด้วย

ในองค์การปัจจุบันผู้บริหารดูเหมือนจะจัดเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือยขององค์การเสียด้วยซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อองค์การให้อำนาจกับพนักงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารทำหน้าที่เพียงตรวจสอบ ตรวจสอบ และตรวจสอบ จึงยังเป็นที่สงสัยว่ามีความจำเป็นในตัวผู้บริหารมากน้อยเพียงใด ดังนั้น แนวทางใหม่เกี่ยวกับผู้บริหารก็คือ การทำหน้าที่ในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนมากกว่าการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหน้าที่ของผู้บริหารก็เพิ่มมากขึ้นและสลับซับซ้อนมากขึ้นด้วย อันเนื่องมาจากรูปแบบและชนิดของพนักงานที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามสัญญาจ้าง

6. การควบรวมกิจการและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การ

ในปัจจุบันกลยุทธ์การควบรวมกิจการหรือการเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ

ได้รับความนิยมนับเป็นอันมาก โดยการสร้างเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทข้ามชาติจะใช้หลักการกระจายอำนาจและนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งจะทำให้การบริหารงานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ องค์การร่วมสมัยก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างองค์การด้วยเช่นกัน ทั้งทางด้านขนาด เป้าหมายขององค์การ รวมถึงการนำบทเรียนและประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาองค์การ ทั้งนี้ องค์การต่างๆ มีโอกาสที่จะกลายเป็นองค์การที่มีการบังคับบัญชาในแนวราบในไม่กี่ปีต่อจากนี้ โดยองค์การจะมีลักษณะเล็กลง มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และมีสายหรือชั้นการบังคับบัญชาน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ การลดสายหรือชั้นการบังคับบัญชานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดต้นทุนและสร้างผลกำไรให้กับองค์การนั่นเอง

7. ความรู้ในตัวพนักงาน

Angell (1999) ศาสตราจารย์ทางด้านระบบข้อมูลข่าวสาร ของ London School of Economics กล่าวว่า มันไม่ง่ายเลยที่จะเอางานเก่าๆ ที่ทิ้งไปแล้ว ทดแทนด้วยงานใหม่ซึ่งสร้างสรรค์กว่า สิ่งสำคัญอยู่ที่การพัฒนาพนักงานและรักษาพนักงานที่มีความสามารถเอาไว้กับองค์การ โดยการให้ความสำคัญกับ

พนักงานที่มีความรู้ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน (sharing of knowledge) อันจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ของพนักงานภายในองค์การและนำองค์การสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในที่สุด (Senge, 1990)

ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญที่ทุกองค์การต่างให้ความสำคัญคือ การจงใจ และการรักษาพนักงานที่มีความสามารถให้อยู่กับองค์การต่อไปนานๆ (เจษฎา นกน้อย, 2550) ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เองก็มีหน้าที่ที่จะต้องดึงดูดผู้มีความสามารถรุ่นใหม่เข้ามาทำงานกับองค์การด้วย นอกจากนี้ การที่องค์การพยายามลดค่าใช้จ่ายโดยการเพิ่มคุณภาพประกอบกับการย้ายฐานการผลิตก็ทำให้พนักงานที่มีทักษะต่ำในประเทศตะวันตกพยายามทำงานอย่างเต็มที่เพื่อแข่งขันกับพนักงานที่มีฝีมือในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งองค์การเสียค่าจ้างแรงงานต่ำกว่า

8. การทำงานที่ยืดหยุ่นและการทำงานเป็นทีม

Flexibility หรือ การทำงานที่ยืดหยุ่น เป็นคำที่เป็นที่นิยมมากในทศวรรษที่ 1990 ทั้งนี้ ก็เพื่อตอบสนองกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจุบันประมาณ 29 % ของพนักงานในประเทศอังกฤษทำงานนอกเวลาหรืออยู่ในรูปแบบอื่นของการทำงาน

ที่ยืดหยุ่น ทั้งนี้ จำนวนของงานนอกเวลาเพิ่มขึ้นเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของงานเต็มเวลา (Laroche & Rutherford, 2007) ซึ่งกลุ่มคนผู้ซึ่งชอบการทำงานแบบยืดหยุ่นนี้ได้แก่ กลุ่มคนที่ต้องการเวลาในชีวิตมากกว่าเงิน ซึ่งประกอบด้วยคุณแม่วัยทำงาน คุณพ่อวัยทำงาน ผู้ที่ต้องดูแลผู้อื่น หรือกลุ่มผู้ที่ต้องการศึกษาต่อ

นอกจากนี้ รูปแบบการทำงานร่วมกันเป็นทีมก็มีการนำมาใช้มากขึ้น ซึ่งรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่พบได้บ่อยคือ ทีมข้ามสายงาน (cross-functional) และ ทีมข้ามพรมแดน (cross-boundary) (Boudreau & Ramstad, 2007) ซึ่งการทำงานเป็นทีมนี้จะนำมาซึ่งความพึงพอใจในการทำงาน สร้างความสนิทสนมระหว่างพนักงานด้วยกัน ทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะในการทำงานของพนักงานส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี

9. ความต้องการของพนักงานเปลี่ยนไป

มีข้อมูลชี้ให้เห็นว่าขวัญกำลังใจของพนักงานมีผลต่อผลการปฏิบัติงานและการเติบโตขององค์กร (Bohlander, Snell & Sherman, 2001) ดังนั้น สิ่งที่องค์กรต้องทำคือ การพัฒนาสายงาน (career development) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบุคลากรจะมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีประสบการณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

และพร้อมที่จะก้าวสู่ตำแหน่งสำคัญภายในองค์กรในอันที่จะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

ในปัจจุบันความเครียดของพนักงานเพิ่มมากขึ้นอันจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่องค์กรต้องการ บางองค์กรจึงลงทุนจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดเพื่อมาบำบัดและสร้างความผ่อนคลายให้กับพนักงานขององค์กร นอกจากนี้ในหลายๆ องค์กรได้พยายามกำหนดนโยบายหรือวิธีการเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัวให้กับพนักงานมากขึ้น เช่น การสนับสนุนระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น การให้เงินช่วยเหลือบุตร การกำหนดให้พนักงานมีวันหยุดเพื่อเหตุผลทางครอบครัว การให้สิทธิพิเศษกับพนักงานในเรื่องของชุดลาลอง การเสนอดอกเบี้ยพิเศษสำหรับเงินกู้เพื่อซื้อบ้าน และการให้การช่วยเหลือบุตรในยามฉุกเฉิน เป็นต้น (Hansen, 2007) แต่ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่สุดคือ องค์กรจะต้องพยายามแนะนำให้พนักงานสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตด้านการทำงานกับชีวิตในส่วนอื่นๆ เพื่อไม่ให้พนักงานมีความเครียดมากเกินไป อันจะทำให้พนักงานมีความสุขในชีวิตอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในอนาคตนั้นการทำงานจะมีลักษณะ

เปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งในเรื่องขององค์การที่จะต้องเป็นลักษณะของพันธมิตรมากขึ้น ขณะที่ตัวพนักงานเองจะต้องมีความสามารถทางด้านทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์มากขึ้นด้วย การทำงานแบบยืดหยุ่น (*flexible working*) ก็จะมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการจ้างพนักงานจากภายนอก (*outsourcing*) พนักงานแบบสัญญาจ้าง (*contractors*) หรือการจ้างพนักงานนอกเวลา (*part time*) ส่งผลให้ประสิทธิภาพและการมีความสามารถในการผลิตที่สูงไม่ได้รับประกันความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรอีกต่อไป ทั้งนี้เพราะบริษัทที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีการผลิตและคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัวผู้นำองค์กรจะเป็นจักรกลสำคัญในการกำหนดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น อันจะช่วยรับประกันความสำเร็จขององค์กรได้ทางหนึ่ง

บรรณานุกรม

เจษฎา นกน้อย. 2550. การจัดการผู้มีความสามารถสูง : ปัจจัยสำคัญสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร. *Chulalongkorn Review*, 19(74): 43-57.

- Angell, I. 1999. **Brave new world.** Tempus, 15.
- Bohlander, G., Snell, S. & Sherman, A. 2001. **Managing Human Resources.** 12th ed. Ohio: South-Western College.
- Boudreau, J. W. & Ramstad, P. M. 2007. **Beyond HR : The New Science of Human Capital.** USA: Harvard Business School Press.
- Dessler, G. 2003. **Human Resource Management.** 9th ed. New Jersey: Prentice - Hall.
- Handy, C. 1997. **The Empty Raincoat.** London: Hutchinson.
- Hansen, F. 2007. **Currents in Compensation and Benefits.** *Compensation & Benefits Review*, 39(May/June) : 5-27.
- Holbeche, L. 2002. **Aligning Human Resources and Business Strategy.** Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Laroche, L. & Rutherford, D. 2007. **Recruiting, Retaining, and Promoting Culturally Different Employees.** USA: Butterworth-Heinemann.

Lengnick-Hall, M. L. & Lengnick-Hall, C. A. 2003. **Human Resource Management in the Knowledge Economy**. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Senge, P. M. 1990. **The Fifth Discipline: The Art and**

Practice of the Learning Organization. London: Century Press.

Sorg, J. D. 1983. A typology of implementation behavior or street-level bureaucrats.

Policy Studies Review, 3: 391-406.

แนวโน้มของการปรับกระบวนการทัศน์เพื่อเท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของข้าราชการ

รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรชาติ ฅ นหนองคาย ¹

ที่มาและความสำคัญของบทความ
นี้คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา
มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในระบบ
ราชการ โดยถือว่าในช่วงเวลาดังกล่าว

เป็นการปฏิรูประบบราชการเป็นครั้งที่ 3
นับจากครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระบรม
ไตรโลกนาถ และครั้งที่สองในสมัยรัชกาล
ที่ 5 การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จำเป็นต้องมี
การใช้เทคนิคที่สำคัญคือ การจัดการ
การเปลี่ยนแปลง (Change Management)
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา
เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการ
อย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการปรับปรุงแก้ไข
โครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม พร้อมๆ
กับการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือ
ระเบียบการบริหารส่วนราชการ และ
ระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภาครัฐ

¹ โครงการบริการวิชาการด้านการบริหารจัดการภาครัฐและพัฒนานองศ์การสุขภาพ ภาควิชาบริหาร
งานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล phsnk@mahidol.ac.th

ไปด้วยกัน โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด บางฉบับเสร็จแล้ว บางฉบับเกือบเสร็จ และบางฉบับที่ปรับแก้ไปแล้วก็กำลังจะปรับแก้อีกอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนหลายอย่างที่แตกต่างกันไปอย่างมาก โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ในทางวิชาการถือว่าเป็นเรื่องธรรมชาติอันเป็นลักษณะสำคัญของแบบแผนหรือวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะอันสำคัญประการหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสนองความต้องการของบุคคล

เมื่อทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการจัดการการเปลี่ยนแปลงจะพบว่าเรื่องนี้มีความสำคัญมากกล่าวคือ มีนักวิชาการที่ศึกษาวิธีการเกี่ยวกับการจัดการการเปลี่ยนแปลงเป็นจำนวนมาก เท่าที่ประมวลในเบื้องต้นสามารถนำเรียงตามปีที่นักวิชาการเหล่านั้นเสนอผลงานไว้ ดังนี้

แคนเตอร์ (Kanter :1983) กล่าวถึงประเภทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอำนาจภายในและอำนาจภายนอก รวมทั้งพฤติกรรมต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของบุคคล

มินซ์เบิร์ก (Mintzberg: 1989) กล่าวถึงแนวทางในการจัดการที่ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ

ดรักเกอร์ (Drucker: 1995) กล่าวถึงเทคนิคบริหารจัดการที่มีความจำเป็นต้องใส่ใจเมื่อต้องเผชิญหน้ากับช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ และในปีย่เดียวกันก็มีหนังสือสำคัญของแซดเลอร์ (Sadler: 1995) ซึ่งเป็นอีกเล่มที่เกี่ยวกับการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่มีผู้กล่าวถึงไม่น้อย

คาร์ร , เฮิร์ด , และ ทราฮานท์ (Carr, Hurd & Trahant: 1996) ได้นำเสนอแนวทางในการจัดการกับช่วงเวลาที่เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง

ไอเซ็นฮาร์ดท์ และ บราวน์ (Eisenhardt & Brown: 1998) ผู้กล่าวถึงวงจรแห่งความสับสน (Chaos) เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงและได้นำเสนอกลยุทธ์ในการจัดการกับความสับสนวุ่นวายไว้

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการอื่นอีกเป็นจำนวนมากที่กล่าวถึงเรื่องของการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงจึงถือว่าเรื่องนี้มีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ข้าราชการผู้อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จำเป็นต้องรับทราบไว้

เมื่อประมวลแนวคิดของนักวิชาการในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงแล้วพบว่าหัวใจสำคัญในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง คือ การสร้างความตระหนักรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคคลเป็นหลัก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมในช่วงของการเปลี่ยนแปลงแบ่งผลหรือสภาวะที่เป็นผลกระทบสำคัญแก่บุคคลเป็นสามประเภทใหญ่ๆ คือ

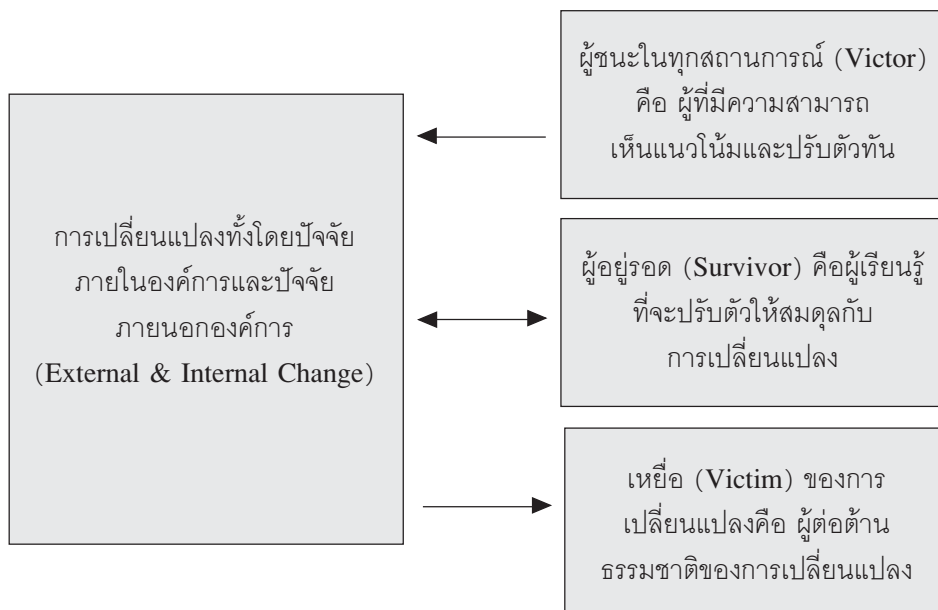
1. ผู้ที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เปรียบเหมือนผู้ต่อต้านธรรมชาติของวิถีชีวิต บุคคลประเภทนี้จะมีฐานะเป็นเหยื่อ (Victim) ของการเปลี่ยนแปลง เพราะไปต่อต้านธรรมชาติ จึงตกเป็นเหยื่อหรือการกระทำจากการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้ที่ยอมรับและพยายามปรับตัว ให้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความสมดุลเป็นผู้ที่ยอมรับความเป็นธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงจึงเรียนรู้ที่

จะปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์อย่างสมดุล บุคคลประเภทนี้คือผู้อยู่รอด (Survivor) ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

3. ผู้ที่ติดตามข้อมูล ข่าวสาร และนำมาวิเคราะห์ วินิจฉัย และ สังเคราะห์ (Analysis, Diagnosis และ Synthesis) เพื่อปรับใช้ในการปฏิบัติงาน หรือ ผนวกเข้ากับความรู้เดิมจนเกิดความเข้าใจใหม่ บุคคลประเภทนี้จะมีการทำนายสภาวะการณ์ที่จะเกิดผลกระทบไว้ล่วงหน้าเรียกว่า ผู้ชนะในทุกสถานการณ์ (Victor)

ดังแสดงเป็นผังภาพโดยมีลูกศรเป็นตัวบ่งชี้การต่อต้าน การยอมรับ และการนำการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนี้

ผังภาพที่ 1 ลักษณะของผู้เป็นเหยื่อ ผู้อยู่รอด และผู้ชนะจากการเปลี่ยนแปลง

ข้าราชการที่เป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงมักจะมีลักษณะติดยึดในรูปแบบและระเบียบแบบแผนจากการทำงานซ้ำๆ จนเกิดสภาวะที่เรียกว่า “เซฟคั่น” ในระยะแรกๆ และในระยะต่อมาก็จะเริ่มเปลี่ยนเป็น “เซฟเคย” โดยในท้ายที่สุดความคุ้นเคยก็จะแปรเป็นติดยึดในรูปแบบที่เรียกว่า “เซฟติด” จนปฏิสนธิธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงและตกเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงในที่สุดซึ่งเหยื่อเหล่านี้จะมีอาการที่แสดงเป็นเบื้องต้นคือ เหยื่อจะแสดงทัศนคติไม่เห็นด้วยในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงโดยยังไม่ทราบสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนั้นว่าเป็นอย่างไรร่นด้วยซ้ำเพราะเซฟติดกับวิธีที่ตัวเองคุ้นเคย การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนี้ในแง่จิตวิทยาเรียกว่า เป็นกลวิธานป้องกันตัว (Defensive Mechanism) ซึ่งเป็นวิธีการลดความเครียดอันเกิดจากความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลง เหตุที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นที่มาของบทความนี้เพื่อประกอบการพิจารณาว่า จะมีเทคนิคในการดำรงตนให้อย่างน้อยที่สุด สามารถอยู่รอดในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร

กระบวนทัศน์ (Paradigm)

กระบวนทัศน์ หมายถึง พื้นฐานเชื่อหรือฐานคิดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือกระทำการของประชาคมหนึ่งๆ

จากนัยความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลมาจากสองฐานใหญ่คือ ฐานเชื่อและฐานคิด ดังนั้น ถ้ากลุ่มข้าราชการมีฐานเชื่อหรือฐานคิดอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมของข้าราชการ คือ ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง หรือเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง หรือเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะได้เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้น การดำเนินการให้ฐานเชื่อหรือฐานคิดของข้าราชการได้ตระหนักต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงแทนที่จะเป็นตัวต่อต้านหรือเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นวิธีการที่จะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมซึ่งเราสามารถประเมินความเชื่อหรือความคิดต่อสิ่งใดของสังคมได้จากการให้คำนิยามที่ให้กับสิ่งนั้น ซึ่งมีประเด็นพิจารณาดังนี้

ฐานเชื่อหรือฐานคิดที่มีต่อความเป็นข้าราชการ มีประเด็นให้พิจารณาสองที่มาใหญ่คือ ในเชิงปรัชญา และในเชิงสังคม

1. ฐานเชื่อหรือฐานคิดเชิงปรัชญา ต่อคำว่าข้าราชการ มีที่มาจากคำว่า “รชชะ” ซึ่งหมายถึง ความกำหนดยินดี ผู้ใดทำให้ประชาราษฎร์มีความพึงพอใจ

หรืออำนาจประโยชน์สุขให้กับประชาชน ก็จะถูกรเรียกว่า “ราชา” และคณะทำงานที่อำนาจประโยชน์สุขให้กับประชาชน ก็จะถูกรเรียกว่าข้าราชการ

2. สำนเขื่อหรือสำนึกคิดเชิงสังคม แสดงผ่านค่านิยมที่มีต่อสิ่งใดอาจพิจารณาจากค่านิยมที่เป็นที่ยอมรับต่อค่านั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นเอกสารทางราชการที่สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงค่านิยมที่มีต่อข้าราชการได้ โดยให้ค่านิยมไว้ว่า หมายถึง คนที่ทำงานตามทำเนียบ ในขณะที่คำว่า ทำเนียบหมายถึง การลำดับตำแหน่งหน้าที่ซึ่งวางเป็นระเบียบแบบแผนขึ้นไว้

กล่าวโดยสรุปคำว่าข้าราชการจึงหมายถึง บุคคลผู้ทำงานตามระเบียบแบบแผน

เมื่อพิจารณาในเชิงปรัชญาจะพบว่าเป้าประสงค์สำคัญของข้าราชการคือการอำนาจประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน แต่ในทางสังคมกลับยอมรับว่าขอให้เพียงปฏิบัติงานหรือทำงานตามระเบียบแบบแผน ที่วางไว้ก็ถือว่าบรรลุความเป็นข้าราชการแล้ว ในขณะที่โดยหลักการแล้วระเบียบแบบแผนเป็นเพียงวิธีการที่จะทำงานมิใช่เป้าประสงค์ หรือกล่าวโดยสรุปคือการนำเอาระเบียบแบบแผนมาเป็นเป้าประสงค์ในการทำงานจึงมิใช่การอำนาจประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน

แผนภาพที่ 2 เป้าประสงค์ที่แตกต่างกันเป็นตัวกำหนดวิธีการที่แตกต่างกัน

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดจุดมุ่งหมายของการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐไว้ในมาตรา 6 ดังนี้

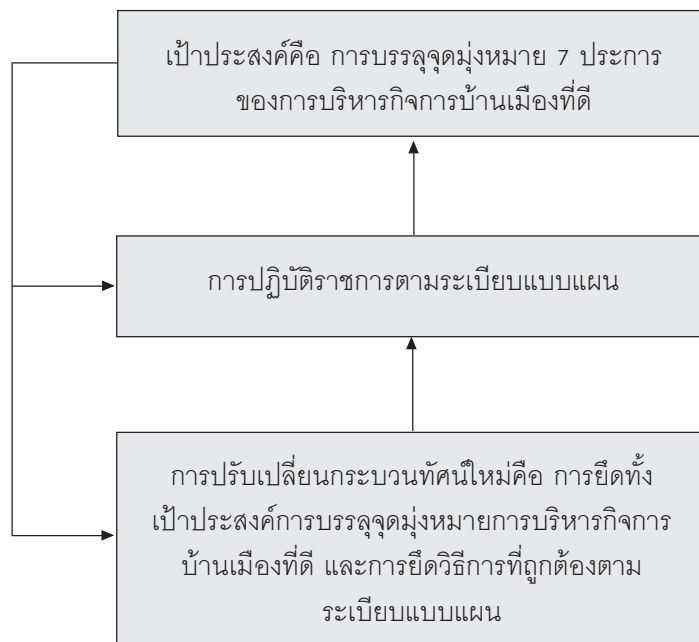
1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ

7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

จุดมุ่งหมายทั้ง 7 ประการ จึงเป็นปัจจัยกำหนดวิธีการปฏิบัติราชการ ดังนั้นฐานเชื่อหรือฐานคิดของข้าราชการที่จะเป็นผู้อยู่รอดในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันจึงต้องยึดทั้งปรัชญาและค่านิยมสังคมโดยแสดงเป็นผังภาพดังนี้

แผนผังที่ 3 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ของข้าราชการ

สรุป

กระบวนการทัศน์ข้าราชการหมายถึงฐานเชื่อหรือฐานคิดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือกระทำการของประชาคมข้าราชการ ซึ่งมีสองฐานคือ ฐานปรัชญาที่ยึดเป้าประสงค์การอำนวยประโยชน์สุขของประชาชนเป็นตัวกำหนดวิธีการปฏิบัติราชการ และเป้าประสงค์ค่านิยมของสังคมที่เชื่อว่าความเป็นข้าราชการคือผู้ทำงานตามระเบียบแบบแผน ทั้งสองฐานมีข้อดีแตกต่างกันคือ การยึดเป้าประสงค์อำนวยประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนถือเป็น End Oriented และการยึดวิธีการให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนถือเป็น Mean Oriented **ข้าราชการในยุคใหม่จึงต้องยึดทั้งเป้าประสงค์และวิธีการเป็นสำคัญจึงจะเป็นผู้อยู่รอดและพัฒนาเป็นผู้ชนะในยุคการเปลี่ยนแปลง**

อ้างอิง

- สุรชาติ ฅ นหนองคาย. **การวางแผนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และหลักการประเมินผล**. กรุงเทพฯ. สถาบันพัฒนานโยบายและการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ 2547.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ. บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด. 2546.
- Carr, D.K., Hurd, K.J and Trahan, W.J., **Managing the Change Process**, McGraw Hill, 1996.
- Drucker, P., **Managing in a Time of Great Change**, Butterworth Hienemann, 1995.
- Eisenhardt, K. and Brown, S., **Competing on the Edge: Strategy as Structured Chaos**. Havard Business School Press 1998.
- Kanter, R.M., **The Change Masters** Simon & Schuster, 1989.
- Sadler, P., **Managing Change**. Kogan Page, 1995.

ทิศทางการพัฒนาบุคลากร ที่เน้นคนเก่งและคนดี

(TALENT MANAGEMENT)

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์¹

กระแสเรื่อง Talent หรือคนเก่ง คนดีในองค์กร ยังคง ได้รับการกล่าวถึงจาก องค์กรหลาย ๆ แห่ง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรใน ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และ ภาคเอกชน การสูญเสีย คนเก่ง คนดีในองค์กร

ถือได้ว่าเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่ เกิดขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้จะมีความสามารถ

และศักยภาพพิเศษ เฉพาะตัวที่แตกต่าง ไปจากบุคคลทั่ว ๆ ไป ในองค์กร พวกเขา สามารถสร้างผลงาน ได้มากกว่าคนปกติ ประมาณ 2-6 เท่า และ โดยปกติแล้วคนเก่ง คนดีในองค์กรจะมี

จำนวนไม่มากนัก ประมาณ 5 - 10% ของ จำนวนพนักงานทั้งหมดที่มีอยู่

¹ ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยบูรพา p_arporn11@yahoo.com

ดังนั้น การที่หน่วยงานไม่สามารถหาคนเก่ง และคนดีได้เลยไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะพวกเขาย่อมมีทางเลือกและโอกาสในการทำงานมากกว่าพนักงานปกติ สิ่งที่ผู้เขียนอยากจะฝากบอกกับองค์กรต่างๆ ก็คือ “จะอย่างไรในการพัฒนาพนักงานที่มีอยู่ให้เป็นคนเก่งและคนดี รวมถึงการจูงใจรักษาบุคคลเหล่านี้ให้ทำงานอยู่ในองค์กรนานที่สุดเท่าที่จะนานได้” องค์กรหลายแห่งจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการคนเก่งและคนดี (Talent Management) พบว่าเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดก็คือ Competency หรือขีดความสามารถ ด้วยการนำ Competency ไปผูกโยงกับเรื่องต่างๆ เพื่อการบริหารคนเก่งและคนดีในองค์กรดังต่อไปนี้

การสรรหาคัดเลือกคนเก่งและคนดี

Competency จะถูกนำมาใช้ตั้งแต่กระบวนการด้านแรกซึ่งเป็นกระบวนการในการระบุว่าใครมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นคนเก่ง และคนดีในองค์กรบ้าง พบว่ามีการนำ Competency มาใช้ตั้งแต่เรื่องการวัดผลการปฏิบัติงาน (Performance) ของพนักงานย้อนหลังในอดีต โดยการนำ Competency และพฤติกรรมที่คาดหวังของ Competency มาใช้เป็นปัจจัยประเมินผลการทำงานของพนักงานแต่ละคน ซึ่งหัวหน้างาน

จะประเมินว่าพนักงานคนนั้นสามารถแสดงพฤติกรรมที่หัวหน้างานคาดหวังมากน้อยแค่ไหนบ้าง นอกจากผลการปฏิบัติงานแล้ว หัวหน้างานจะต้องพิจารณาเรื่องศักยภาพ (Potential) ในการทำงานของพนักงานด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ การประเมินศักยภาพของบุคลากรนั้นควรจะพิจารณาจากขีดความสามารถที่พนักงานสามารถทำได้หรือฉายแววต่อไปในอนาคตได้ (Future Potential)

ดังนั้น การพิจารณาระบุตัวบุคคลที่สามารถเป็นคนเก่งและคนดีได้นั้น จึงไม่ใช่อยู่ที่ความชอบหรือความพอใจของผู้บังคับบัญชาแต่ละคน หรืออยู่ที่อายุตัว อายุงาน ไม่ใช่บุคคลที่ทำงานมานานแล้วจะได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นคนเก่งและคนดีในองค์กรได้ เพราะหากพิจารณาเพียงแค่ปัจจัย เช่นที่ว่านี้ อาจจะทำให้มีพนักงานจำนวนมากที่ได้ชื่อว่าเป็นคนเก่งและคนดี อีกทั้งบุคคลเหล่านี้อาจจะไม่มีคุณสมบัติที่ดีเพียงพอที่จะได้ชื่อว่าเป็นคนเก่งและคนดีที่แท้จริงขององค์กร

การฝึกอบรมและพัฒนาคนเก่งและคนดี

การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือที่องค์กรโดยส่วนใหญ่นำมาใช้กันมากที่สุด ทั้งนี้หัวข้อและโปรแกรมการฝึกอบรม

สามารถวิเคราะห์และกำหนดขึ้นจาก Competency ด้วยการนำ Competency ที่จำเป็นของแต่ละตำแหน่งงานเป็นเกณฑ์ พิจารณาหาจุดแข็ง (Strength) และ จุดอ่อน (Weakness) ของพนักงาน ทั้งนี้ชี้วัดความสามารถที่เป็นจุดอ่อน

สามารถนำมากำหนดเป็นหัวข้อ/หลักสูตร การฝึกอบรมได้เลย สำหรับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรการฝึกอบรมนั้นสามารถนำ เอาพฤติกรรมที่คาดหวัง Competency ที่กำหนดขึ้น มาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของการอบรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Competency	รายละเอียดพฤติกรรม	ชื่อหลักสูตร	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
Team Leadership (การเป็นผู้นำในทีม)	เสนอแนวทางการพัฒนาทีม ตัดสินใจร่วมกันกับสมาชิกในทีม การสอนแนะสมาชิกในทีม ■ นำเสนอแนวทางการพัฒนาทีม โดยไม่มีการบังคับ แสดงความดีใจและภูมิใจ เมื่อทีมประสบความสำเร็จ ■ ตัดสินใจร่วมกันกับสมาชิก รวมทั้งให้การสื่อสาร การมอบหมายงาน การแก้ปัญหาาร่วมกันกับทีม ■ สอนแนะสมาชิกในทีมถึงแนวทางในการทำงาน ความมุ่งมั่นทำงานให้ทีมประสบผลสำเร็จ	เทคนิคการสร้างและพัฒนาทีมงาน	■ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาทีม โดยไม่มีการบังคับ แสดงความดีใจและภูมิใจ เมื่อทีมประสบความสำเร็จ ■ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้เทคนิคการตัดสินใจร่วมกันกับสมาชิก รวมทั้งให้การสื่อสาร การมอบหมายงาน การแก้ปัญหาาร่วมกันกับทีม ■ เพื่อพัฒนาทักษะใน การสอนแนะสมาชิกในทีมถึงแนวทางในการทำงาน ความมุ่งมั่นทำงานให้ทีมประสบผลสำเร็จ

นอกเหนือจากการฝึกอบรมแล้ว ผู้บังคับบัญชาสามารถพัฒนาขีดความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การสอนงาน การฝึกอบรมในขณะทำงาน การให้คำปรึกษา แนะนำ การพาไปดูงานนอกสถานที่ การเพิ่มคุณค่าในงาน การเพิ่มปริมาณงาน การทำกิจกรรมร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ดังนั้น ผู้บังคับบัญชา **ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (Individual Development Plans : IDPs)**

ซึ่งเป็นกรอบหรือแนวทางการพัฒนา ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีระบบ พบว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ชอบและต้องการให้หัวหน้างานจัดทำ IDPs ให้ก็คือ บุคลากรที่ได้ชื่อว่าเป็นคนเก่งและคนดีในองค์กร เนื่องจากพวกเขามีความต้องการที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องการงานที่ท้าทายเป็นงานที่สามารถเพิ่มมูลค่างาน (Job Value) ให้กับตนเอง ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างของการจัดทำ IDPs ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมที่คาดหวัง	เครื่องมือในการพัฒนา	ระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุด	งบประมาณ	ตัวชี้วัดผลงานหลัก
Team Leadership (การเป็นผู้นำในทีม)				
■ นำเสนอแนวทางการพัฒนาทีม โดยไม่มีการบังคับ แสดงความดีใจ และภูมิใจ เมื่อทีมประสบความสำเร็จ	การให้คำปรึกษาแนะนำ - เรื่องการสร้างและพัฒนาทีมงาน	เดือนมกราคม ถึงธันวาคม 2550 เดือนละครั้ง ทุกวันจันทร์ เวลา 10.30 -12.00 น.	-	■ จำนวนสินค้าที่ผลิตเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ■ จำนวนสินค้าที่ผลิตและนำส่งลูกค้าได้ตามระยะเวลาที่กำหนดขึ้น ■ เปอร์เซ็นต์ความพึงพอใจของลูกค้า
■ ตัดสินใจร่วมกันกับสมาชิก รวมทั้งให้การสื่อสารการมอบหมายงาน การแก้ปัญหา ร่วมกันกับทีม	การเพิ่มคุณค่าในงาน - ให้งานที่ท้าทายมากขึ้น โดยให้ดูแลงานโครงการในตำแหน่งของประธานโครงการ	ระหว่างเดือน พฤษภาคมถึง สิงหาคม 2550	-	

พฤติกรรมที่คาดหวัง	เครื่องมือในการพัฒนา	ระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุด	งบประมาณ	ตัวชี้วัดผลงานหลัก
■ สอนแนะสมาชิกในทีมถึงแนวทางในการทำงาน ความมุ่งมั่นทำงานให้ทีมประสบผลสำเร็จ	การเรียนรู้ด้วยตนเอง-เน้นการอ่านหนังสือเกี่ยวกับเทคนิคการเป็นผู้นำทีมโดยสามารถยืมได้จากห้องสมุดบริษัท	ภายในเดือนมิถุนายน 2550 และสรุปให้ทีมงานฟัง ช่วงสิ้นเดือนมิถุนายน	ค่าหนังสือ 500 บาท	

การจูงใจและรักษาคนเก่งและคนดี

ผู้บังคับบัญชาจะต้องทำหน้าที่ในการจูงใจและรักษาคนเก่ง คนดี พบว่าระบบที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจและรักษาพนักงาน ได้แก่ การจัดทำผังความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) และการจัดทำแผนสืบทอดตำแหน่งงาน (Succession Planning) สำหรับการจัดทำ Career Path นั้น Competency สามารถนำมาใช้ในการกำหนดทิศทางความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้วยการโอนย้ายงาน (Job Transfer) ไปยังหน่วยงานที่มี Competency ที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น Competency จึงเป็นหนึ่งในเกณฑ์การพิจารณาโอนย้าย และการเลื่อนตำแหน่งงาน และหากพนักงานไม่พร้อมในการเลื่อนตำแหน่งงานและการ

โอนย้ายงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดทำแผนพัฒนาพนักงานคนนั้นก่อนการเลื่อนตำแหน่ง และการโอนย้ายงาน

นอกจากนี้ การจัดทำแผนสืบทอดตำแหน่งงานยังเป็นอีกแนวทางในการจูงใจและรักษาคนเก่งและคนดีในองค์กร ทั้งนี้ Competency สามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาหาบุคคลที่มีขีดความสามารถที่เหมาะสมพร้อมที่จะเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งงาน (Successor) ด้วยการนำ Competency มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินบุคคลที่มีความพร้อมที่จะเลื่อนตำแหน่งงานขึ้นมา และภายหลังจากที่รับรู้แล้วว่าพนักงานคนใดสามารถเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งงานได้ ขั้นตอนถัดไปก็คือ การจัดทำแผนพัฒนา

ขีดความสามารถของบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้พวกเขามีความพร้อมในการเลื่อนตำแหน่งขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่องค์กรจะต้องตระหนักก็คือ การจ่ายค่าตอบแทนให้กับคนเก่งและคนดีที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งตาม Career Path ที่กำหนดขึ้น หรือได้รับการเลื่อนตำแหน่งงานจากการเป็นผู้สืบทอดตำแหน่ง ทั้งนี้ ค่าตอบแทนที่จ่ายให้กับพนักงานจะต้องอยู่ในระดับหรือโครงสร้างเงินเดือนที่จูงใจได้ โดยไม่ควรที่จะได้รับเงินเดือนที่น้อยไปกว่าพนักงานที่มีผลงานปกติหรือผลงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น

สรุปว่าการบริหารจัดการคนเก่งและคนดี หรือ Talent Management เป็นทิศทางการบริหารบุคลากรที่มีขีด

ความสามารถและมีศักยภาพสูง องค์กรหลายแห่งเริ่มตระหนักและให้ความสำคัญต่อกระบวนการดังกล่าวนี้ค่อนข้างมาก ดังนั้นทิศทางในการบริหารจัดการบุคลากรถัดไปก็คือ การประยุกต์ใช้ Competency กับการบริหารบุคลากรที่เป็นคนเก่งและคนดีขององค์กร พบว่าในปัจจุบันนอกเหนือจากภาคเอกชนจะต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนในการบริหารคนเก่งและคนดีในองค์กรแล้ว ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจจะต้องปรับตัวด้วยเช่นกัน ถือได้ว่าเป็นโจทย์ที่ท้าทายสำหรับภาครัฐและรัฐวิสาหกิจในการระบุนหาตัวคนเก่ง การพัฒนาขีดความสามารถของคนเก่ง และการดึงเอาขีดความสามารถของบุคลากรเหล่านี้มาใช้ให้ประโยชน์กับองค์กรมากที่สุด

กระแสสุขภาพสู่การผลิตข้าวหอมมะลิ ปลอดสารพิษ จังหวัดศรีสะเกษ

วิโรจน์ ชลวิริยะกุล¹

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้มีการตื่นตัวเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างสูง การผลิตสินค้าเกษตรโดยพึ่งพาสารเคมีเริ่มถูกปฏิเสธและถูกกีดกันมากขึ้น ทำให้สินค้าเกษตรปลอดสารพิษซึ่งเป็นการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะได้รับความสนใจและทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของโลกก็ได้เริ่มส่งเสริมให้ทำการเกษตรปลอดสารพิษเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวซึ่งเป็นพืชที่มีความสำคัญในลำดับต้น ๆ ซึ่งข้าว

ปลอดสารพิษได้รับความสนใจจากผู้บริโภคทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยปริมาณการส่งออกข้าวมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และเป็นสินค้าส่งออกของประเทศไทยไปยังคนทั่วโลกเป็นอันดับหนึ่ง มีประมาณร้อยละ 30 ของตลาดข้าวระหว่างประเทศ พื้นที่ปลูกประมาณ 60 ล้านไร่ มีเกษตรกรทำนามากกว่า 3.7 ล้านครัวเรือน ผลผลิตข้าวเปลือกที่ได้ประมาณปีละ 20 ล้านตัน

¹ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ

มีปริมาณผลผลิตเกินความต้องการบริโภคภายในประเทศจึงมีการส่งจำหน่ายข้าวสารไปตลาดต่างประเทศถึงปีละ 5 - 6 ล้านตัน ทำรายได้เข้าประเทศมากกว่าปีละ 70,000 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาการผลิตข้าวของเกษตรกรที่ผ่านมา จะมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ มิได้คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารกำจัดศัตรูพืชมากขึ้นทุก ๆ ปี และเกษตรกรจำนวนไม่น้อยมีการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกต้องตามคำแนะนำทางวิชาการ ทำให้ระดับสารพิษในดินมีปริมาณเพิ่มขึ้น ผลผลิตที่ได้ไม่ปลอดภัยจากผู้บริโภค ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีการกล่าวถึงความปลอดภัยด้านอาหาร หรือ Food Safety กันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วโดยเฉพาะกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกาได้ใช้นโยบาย Food Safety เป็นข้อต่อรองทางการค้าอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคุณภาพของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง กระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การเลี้ยง

สัตว์ที่ถูกสุขอนามัย กระบวนการดูแลรักษาผลผลิตภายหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น การปฏิบัติหรือกระบวนการเหล่านี้นับวันจะทวีความสำคัญต่อการค้าระหว่าง

ประเทศมากขึ้น ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของนโยบาย Food Safety ดังกล่าว จึงได้พยายามดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้มีคุณภาพ และมีความปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยตลอดกระบวนการผลิต ตั้งแต่

แหล่งผลิต จนถึงผู้บริโภค ที่เรียกว่า From Farm to Table พร้อมทั้งกำหนดให้ปี พ.ศ. 2547 เป็นปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร หรือ Food Safety Year

จังหวัดศรีสะเกษ โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ได้ดำเนินงานโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัยจังหวัดศรีสะเกษ (Food safety) เพื่อขับเคลื่อนโครงการตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษให้เป็นรูปธรรม โดยเป็นความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน โรงสีข้าว กลุ่มเกษตรกรทำนา GAP² และหน่วยงานภาครัฐ จะทำให้เกษตรกรที่ร่วมโครงการและผ่านการตรวจสอบรับรองจำนวน 7,544 ราย ที่ผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัย 102,399 ไร่ ผลผลิต 40,959 ตัน มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิเพิ่มขึ้น 500 บาท/ตัน ทำให้เกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้นกว่า 20 ล้านบาท โดยโรงสีจะแปรรูปจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อคุณภาพข้าวหอมมะลิมาตรฐานและเพิ่มรายได้ให้แก่ เกษตรกรชาวนา ผู้เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานปลอดภัยจากสารพิษ (GAP) เพื่อพัฒนาระดับมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ให้เป็นสินค้าที่มีสัญลักษณ์ของจังหวัด โดยการกำหนดมาตรฐานการผลิต ตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค

² GAP เกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice) เป็นกระบวนการตรวจสอบการผลิตพืชเพื่อรับรองว่า ทุกขั้นตอนการผลิตพืช สอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ในมาตรฐานอย่างแท้จริง ทำให้ได้ผลิตผลที่ปลอดภัยสารพิษปลอดจากโรคและแมลง มีคุณภาพถูกใจผู้บริโภค

แนวทางการดำเนินงาน

1. แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะอนุกรรมการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัยจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2551

2. จัดประชุมคณะกรรมการอำนวยการและคณะอนุกรรมการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัยจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2551 เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการ โดยการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ เชื่อมโยงอย่างมีระบบ ตั้งแต่ปรับปรุงโครงการพื้นฐานการบริหารจัดการทรัพยากร การผลิต การตลาด ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการและเกษตรกร จำนวน 50 คน

3. จัดทำข้อตกลงระหว่างจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ประกอบการ/โรงสี และเกษตรกร จะเป็นผู้ผลิตข้าวหอมมะลิที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย ตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม Good Agricultural Practice

(GAP) ภาครัฐจะเป็นผู้กำกับ ดูแลตรวจสอบ รับรองผลผลิตของเกษตรกรจำนวน 120 คน

4. การกำหนดราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่ผ่านการรับรอง GAP สูงกว่าท้องตลาด ต้นละ 500 บาท โดยสีได้ต้นข้าวไม่ต่ำกว่า 42 กรัมและความชื้นไม่เกิน 15% ในกรณีที่รัฐบาลไม่มีโครงการแทรกแซงระบบตลาด หรือหากมีโครงการแทรกแซงระบบตลาด ก็ควรสนับสนุนให้กำหนดราคาสูงกว่าข้าวหอมมะลิทั่วไป

5. โรงสีข้าวมีการจัดทำถุงบรรจุข้าวของตนเอง และจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิปลอดภัยจังหวัดศรีสะเกษเอง โดยใช้ตราสัญลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ และสัญลักษณ์ Q ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลการดำเนินงาน

วันที่ 16 ตุลาคม 2550 ได้ประชุม คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิ มาตรฐานและปลอดภัย จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2551 โดยมีนายเสนีย์ จิตตเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นประธาน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานของโครงการร่วมกัน

วันที่ 19 ตุลาคม 2550 จัดประชุม ระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการโรงสี ผู้นำเกษตรกร โดยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นประธานการประชุม เพื่อจัดทำข้อตกลง ระหว่างจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ประกอบการ

โรงสี และเกษตรกร โดยให้เกษตรกรผลิต ข้าวหอมมะลิได้มาตรฐานตามระบบ GAP โดยภาครัฐจะเป็นผู้กำกับ ดูแล ตรวจสอบ รับรองผลผลิตเกษตรกร

วันที่ 30 ตุลาคม 2550 ดำเนินการ ทำพิธีลงนามในข้อตกลง ณ สำนักงาน เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ร่วมพิธี ประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงสี ผู้แทนเกษตรกร คณะกรรมการอำนวยการและ คณะอนุกรรมการ รวม 120 คน โดยมี นายเสนีย์ จิตตเกษม เป็นประธานในพิธี มีโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ 6 โรง โดยได้ ลงนามในข้อตกลงกับผู้แทนเกษตรกร ดังนี้

1. ผู้จัดการโรงสี ต.ไทยเจริญ กับ นายสิทธิ์ พาพิมพ์ เป็นผู้แทนเกษตรกร

2. ผู้จัดการบริษัทแสงเจริญรุ่งเรือง จำกัด กับ นายสมศรี สุขแจ้ง เป็นผู้แทนเกษตรกร

3. ผู้จัดการ หจก.โรงสีข้าวตั้งแซะเยี่ยง กับ นายสงวน ปีมา เป็นผู้แทนเกษตรกร

4. ผู้จัดการบริษัทโรงสีราชสีพานิชย์ ศรีสะเกษ (2004) จำกัด กับ นายกิตติศักดิ์ สิงห์คำ เป็นผู้แทนเกษตรกร

5. ผู้จัดการ หจก.บริษัทกันทรลักษ์รุ่งเรือง จำกัด กับ นายคำขาน กุลบุตร เป็นผู้แทนเกษตรกร

6. ผู้จัดการ หจก.บริษัทธัญหิรัญย์ จำกัด กับ นายไพฑรรัตน์ บุญภาพ เป็นผู้แทนเกษตรกร

และคณะกรรมการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัย จังหวัดศรีสะเกษ ภายในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2550

จังหวัดได้กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัย จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2551 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2550 ร่วมกับโรงสีที่เข้าร่วมโครงการเพื่อแจ้งรายชื่อเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิผ่านมาตรฐาน GAP ที่เข้าร่วมโครงการและกำหนดพื้นที่รับซื้อข้าว ประมาณเดือนพฤศจิกายน 2550 เป็นต้นไป

จังหวัด และอำเภอ มีการประชาสัมพันธ์ ตามสื่อต่างๆ ให้เกษตรกรได้รับทราบโครงการ และแจ้งให้สำนักงานเกษตรอำเภอ ทุกอำเภอ รับสมัครเกษตรกรที่มีความประสงค์เข้าร่วมโครงการโดยสรุปรายชื่อส่งให้คณะกรรมการอำนวยการ

จังหวัดศรีสะเกษ
ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัย จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อขับเคลื่อนโครงการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพมาตรฐาน GAP ดังนี้

1. **คณะกรรมการอำนวยการโครงการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานและปลอดภัยจังหวัดศรีสะเกษ** ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นประธานคณะกรรมการ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ

2. คณะอนุกรรมการประสานการดำเนินการผลิตข้าวหอมมะลิระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ประกอบด้วย เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ประธานกรรมการ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

3. คณะอนุกรรมการประสานงานการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการตลาด ประกอบด้วย พาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ ประธานคณะอนุกรรมการ และผู้แทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

4. คณะอนุกรรมการประสานการดำเนินงานโครงการฯ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ ประธานคณะอนุกรรมการ และหัวหน้าฝ่ายประสานราชการและบริหารงานทั่วไป สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ในการประชุมพัฒนาความสัมพันธในฐานะเมืองคูมิตร ศรีสะเกษ - เสียมราฐ ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษกับผู้ว่าราชการจังหวัดเสียมราฐ เมื่อวันที่ 2-4 พฤศจิกายน 2550 ณ โรงแรมซีดีอิงกอร์ จังหวัดเสียมราฐ โดย นายเสนีย์ จิตตเกษม ผู้ว่าราชการ

จังหวัดศรีสะเกษ นายมงคล สุระสัจจะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้บริหารจังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 150 คน ร่วมเดินทางไปเจรจาการลงทุนและอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรและด้านการค้า การท่องเที่ยว ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ได้มอบข้าวหอมมะลิจังหวัดศรีสะเกษบรรจุถุงๆ ละ 2 กิโลกรัม จำนวน 50 ถุง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสียมราฐ เพื่อเป็นการขยายตลาดข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงของจังหวัดศรีสะเกษ อีกด้วย

เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2550 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษได้จัดพิธีเปิดการรับซื้อข้าวหอมมะลิ GAP จังหวัดศรีสะเกษ โดย นายมงคล สุระสัจจะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นประธานในพิธีรับซื้อ 2 จุด คือ 1) โรงสีข้าวแสงเจริญรุ่งเรือง จำกัด อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัด

จำหน่าย 37,167 กิโลกรัม
ผลการจำหน่ายข้าวทั้ง 2 จุด
เป็นไปตามข้อตกลงที่จังหวัดได้
ทำร่วมกับผู้ประกอบการโรงสี
และผู้แทนเกษตรกร

การดำเนินงานตาม
โครงการฯ เป็นการสร้างตลาด
การค้าข้าวหอมมะลิมาตรฐาน
และปลอดภัย รองรับปริมาณ
การผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ศรีสะเกษ มีคณะกรรมการร่วมงาน
และมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
มาจำหน่ายข้าว จำนวน 9 ราย ราคาข้าว
ตันละ 9,800 บาท เพิ่มขึ้นอีกตันละ
500 บาท เป็นตันละ 10,300 บาท ปริมาณ
ข้าวที่จำหน่าย 26,493 กิโลกรัม 2) โรงสี
ตั้งแซะแย่ง อำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ
มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มาจำหน่าย
ข้าว จำนวน 12 ราย ราคาข้าวตันละ
10,000 บาท เพิ่มอีกตันละ 500 บาท
เป็นเงิน 10,500 บาท ปริมาณข้าวที่

ที่มีแนวโน้มว่าเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
กับทางจังหวัดมากยิ่งขึ้น และเกษตรกรมี
ความพอใจในการยกระดับราคาข้าว
คุณภาพปลอดภัยสารพิษ GAP เมื่อ
โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิ
มาตรฐานปลอดภัยสารพิษ GAP
เดินหน้าเต็มที่ เชื่อว่าอนาคตอันใกล้
เกษตรกรชาวนาจะมีรายได้เพิ่มขึ้น
และสุขภาพปลอดภัยจากสารพิษทำให้
เกษตรกร อยู่ดี มีสุข โดยถ้วนหน้ากัน

พิมพ์ที่ บริษัท บพิทธการพิมพ์ จำกัด

70 ถนนราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 0-2222-5555, 0-2221-9781 โทรสาร 0-2221-6433 นายยอดย้ง โสภณ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา พ.ศ.2549

E-mail Address : borpitt@asianet.co.th

...จงมองชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งมีชีวิต ช่วยพิทักษ์
รักษา คุ้มชู และเสริมเกียรติยศ อย่างมองอะไรเพียงผ่าน
ไปที เพราะแผ่นดินนี้จะต้องดำรงอยู่ยาวไกล
อีกช่วงคนจากเราไป...

ทำเนียบ รัฐบาล